

Jari Romppainen

LÄHILIIKUNTAVERKOSTON TARVESELVITYS HYRYNSALMEN KESKUSTAAJAMASSA

Insinööriyö

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Tekniikan ala

Kiinteistötalouden koulutusohjelma

Kevät 2003

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

INSINÖÖRITYÖ TIIVISTELMÄ

Osasto	Tekniikka	Koulutusohjelma Kiinteistötalous
Tekijä Jari Romppainen		
Työn nimi Lähiliikuntaverkoston tarveselvitys Hyrynsalmen kirkonkylällä		
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot		Ohjaaja(t) Jari Kurtelius Raimo Heikkinen
Aika Kevät 2003	Sivumäärä 142+62	
Tiivistelmä		
<p>Insinööriyön tavoitteena oli selvittää lähiliikuntaverkoston kehittämistarpeita Hyrynsalmen kirkonkylässä. Lähiliikuntapaikat ovat ihmisten jokapäiväiseen arki- ja terveysliikuntaan tarkoitettuja pienimuotoisia liikuntapaikkoja, joissa on pyritty huomioimaan erityisesti lasten ja nuorten tarpeet. Yhdessä jalankulun kannalta turvalliseksi tehtyjen kevyen liikenteen väylien kanssa, jotka liittävät eri lähiliikuntapaikat toisiinsa, ne muodostavat lähiliikuntaverkoston.</p> <p>Työn aikana pyrittiin arvioimaan miltä osin olemassa olevat liikuntapaikat ja olemassa olevat kevyen liikenteen väylät täyttävät tehtävänsä osana lähiliikuntaverkostoa ja millaista täydentämistä olemassa oleviin olosuhteisiin tarvitaan, jotta taajamassa olisi asukkaiden liikunnallisia tarpeita tyydyttävä lähiliikuntaverkosto.</p> <p>Työ toteutettiin selvittämällä olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset kirkonkylän alueella. Selvityksen aikana inventoitiin nykyiset liikuntapaikat ja lähiliikuntaan soveltuvat kulkuväylät. Myös liikuntapaikkojen nykyiset käyttöasteet selvitettiin. Asukkaiden liikuntakäyttäytymistä sekä heidän käsityksiään lähiliikuntaolosuhteiden kehittämisen tarpeista kartoitettiin kyselytutkimusten avulla. Kerätyn aineiston pohjalta määriteltiin lähiliikunnan kehittämisen tarve.</p>		
Luottamuksellinen Ei		
Hakusanat		
Säilytyspaikka		
Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto		

**Kajaanin
ammattikorkeakoulu**

**ABSTRACT
FINAL YEAR PROJECT**

Kajaani Polytechnic

Faculty Engineering	Degree Programme Facility Management
Author(s) Jari Romppainen	
Title A Network for Neighbourhood Sports Facilities	
Optional professional studies	Instructor(s) / Supervisor(s) Jari Kurtelius Raimo Heikkinen
Date May 2003	Total number of pages 142+62
Abstract <p>The purpose of this final year project was to study the need to develop a network for neighbourhood sports facilities in the village of Hyrynsalmi.</p> <p>The neighbourhood sports facilities are meant for children's sports or people's weekday sports and health exercises. The neighbourhood sports facilities are smaller than traditional sports facilities and they are located near the population. Together with pavements they form a network for neighbourhood sports facilities.</p> <p>This project includes basic knowledge of a network for neighbourhood sports facilities and how to plan them. The project also includes a study of the need of this kind of network in Hyrynsalmi.</p>	
Confidential No	
Keywords	
Deposited at Library of Kajaani Polytechnic	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2. LIIKUNNAN ROOLI YHTEISKUNNASSA	9
2.1 Liikunnan yhteiskunnallisia vaikutuksia	9
2.1.1 Liikunnan vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin	9
2.1.2 Liikunnan kansantaloudelliset vaikutukset	10
2.2 Valtakunnalliset liikunnan edistämishjelmat ja -strategiat	11
2.3 Liikuntapaikkarakentaminen	14
2.3.1 Perinteinen liikuntapaikkarakentaminen	14
2.3.2 Liikuntapaikkarakentamisen nykytila ja tulevaisuus	14
2.3.3 Liikunnan ja liikuntapaikkarakentamisen ympäristövaikutukset	15
2.3.4 Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävä valtionapu	15
2.4 Suomalaisten liikunnan harrastaminen	16
3. LÄHILIIKUNTAVERKOSTO	19
3.1 Lähiliikuntapaikat	19
3.2 Esimerkkejä lähiliikuntapaikkoihin sisältyvistä toiminnallisista ratkaisuista	21
3.2.1 Ulkokentät	21
3.2.2 Leikkialueet	22
3.2.3 Seikkailuradat	23
3.2.4 Rullalautailualueet	23
3.3 Kulkuväylät	24
3.4 Puistot ja virkistysalueet	26
3.4.1 Lähipuistot	26
3.4.2 Ulkoilupuistot ja ulkoilualueet	27
3.5 Sisäliikuntatilat	27
3.6 Toteutettuja lähiliikuntahankkeita	28
3.7 Lähiliikuntapaikkarakentamisen tulevaisuudennäkymiä	30
3.8 Liikuntapaikkarakentamisen epäkohtia	31
4. LÄHILIIKUNTAVERKOSTON SUUNNITTELU	33
4.1 Yleistä	33
4.2 Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu	36
4.3 Suunnittelun osapuolet	39
4.4 Lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa huomioitavia tekijöitä	39
4.4.1 Tarkoituksen mukaisuus ja tarveperusta	40
4.4.2 Tasa-arvo	40
4.4.3 Toiminnallisuus ja monikäyttöisyys	42
4.4.4 Pienimuotoisuus	43
4.4.5 Rakennustekninen helppous ja perustamiskustannusten edullisuus	43
4.4.6 Ympäristöystävällisyys ja kestävä kehityksen huomioon ottaminen	43
4.4.7 Kestävyys ja turvallisuus	44
4.4.8 Tulevaisuuden huomioiminen	45
4.4.9 Olemassa olevien resurssien huomioiminen	45
4.5 Suunnittelun vaiheet	46
4.6 Lähiliikuntapaikkatarpeen arvioiminen	48
4.6.1 Tarveperustan määrittely	48
4.6.2 Viitteellisiä ohjeita lähiliikuntapaikkojen mitoittamiseen	51
4.6.3 Saavutettavuus	53
4.6.4 Osallistuva suunnittelu	54

5. LÄHILIIKUNTAPAikkojen teknisen suunnittelun ja toteutuksen keskeisiä piirteitä	56
5.1 Yleistä.....	56
5.2 Pohjatyöt ja rakennekerrokset	57
5.3 Pinnoitteet	58
5.4 Lähiliikuntapaikkojen varustus.....	61
5.4.1 Varusteiden perustaminen ja asentaminen.....	61
5.4.2 Varusteiden rakenteisiin kohdistuvat kuormat.....	63
5.5 Turvallisuus	63
5.5.1 Varusteiden turvallisuus.....	63
5.5.2 Valaistus	64
5.6 Ympäristöä säästävä rakentaminen	65
5.7 Huollon suunnittelu	65
6. LÄHILIIKUNTAVERKOSTON TOTEUTUS	68
6.1 Tarvittavat luvat ja asiakirjat	68
6.2 Liikuntapaikka-avustuksen hakeminen	69
6.3 Lähiliikuntapaikkojen rakentaminen, ylläpito ja huolto	70
6.4 Lähiliikuntapaikkojen markkinointi	71
7 HYRYNSALMEN KESKUSTAAJAMAN LÄHILIIKUNTASUUNNITELMAN ESISELVITYSVAIHE	72
7.1 Yleistä.....	72
7.1.1 Tavoitteen asettelu.....	72
7.1.2 Nykytilanteen kartoitus.....	73
7.1.3 Lähiliikuntapaikkatarpeen määrittämisessä käytetyt menetelmät.	76
7.1.4 Kysyntäselvitykset	81
7.1.5 Toisen kyselyn palautteet	82
7.2 Ulkokentät	86
7.2.1 Iskun urheilukenttä.....	86
7.2.2 Nivan pallokenttä	88
7.2.3 Nivan jääkiekkokaukalo	89
7.2.4 Iston kenttä	90
7.2.5 Hyttiväylän pelikenttäalue	90
7.3 Leikkikentät	91
7.3.1 Nivan leikkikenttä.....	91
7.3.2 Hyttiväylän leikkikenttä.....	91
7.3.4 Haapotien leikkikentät.....	92
7.3.5 Ahmahakan leikkikentät	93
7.3.6 Ahmarivin leikkikenttä	93
7.3.7 Arkkolan leikkikenttä	94
7.3.8 Ryhmiksen leikkikenttä	94
7.3.9 Metsäherrantie Sadon leikkikenttä	95
7.4 Sisäliikuntatilat.....	95
7.4.1 Iston liikuntahalli	96
7.4.2 Nivan sali	96
7.4.3 Iskun sali.....	97
7.5 Muut kohteet.....	98
7.5.1 Saukkoniemen puisto.....	98
7.5.2 Eläinurheilualueet	99
7.6 Lähiliikuntaan soveltuvat kulkuväylät ja -reitit	101
7.6.1 Kevyen liikenteen väylät	101

7.6.2 Kuntoradat ja ladut.....	103
7.6.3 Luonnon polut ja muut reitit.....	105
7.7 Lähiliikuntaolosuhteisiin soveltuvat tilavavaraukset asemakaavassa. ...	106
7.8 Olemassa olevat lähiliikuntaolosuhteisiin vaikuttavat suunnitelmat	107
7.8.1 Liikenne turvallisuus suunnitelma	107
7.8.2 Nivan ala-asteen lasten liikunta – ja leikkipaikka suunnitelma	108
7.8.3 Iskun urheilutalon tulevaa käyttöä koskevat suunnitelmat	109
8. LÄHILIIKUNTAPAIIKATARPEEN MÄÄRITYS	111
8.1 Hyttiväylän alue	114
8.1.1 Alueen ja väestön kuvaus	114
8.1.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.	114
8.1.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista. ...	116
8.2 Iskun alue	117
8.2.1 Alueen ja väestön kuvaus	117
8.2.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.	117
8.2.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.	119
8.3 Muistotien alue	119
8.3.1 Alueen ja väestön kuvaus	120
8.3.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.	120
8.3.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.	121
8.4 Ahmahakan alue	122
8.4.1 Alueen ja väestön kuvaus	122
8.4.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.	122
8.4.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.	123
9.5 Kiviön alue.....	124
8.5.1 Alueen ja väestön kuvaus	124
8.5.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.	124
8.5.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.	125
8.6 Nivan alue	126
8.6.1 Alueen ja väestön kuvaus	126
8.6.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.	126
8.6.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.	127
8.7 Iston alue.....	127
8.7.1 Alueen ja väestön kuvaus	127
8.7.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.	127
8.7.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.	128
8.8 Lähiliikuntaolosuhteita tukevien kulkuväylien kehittämien	128
8.9 Päätelmiä lähiliikunnan kehittämisen tarpeista Hyrynsalmella.....	129
8.9.1 Olemassa olevien kohteiden kehittäminen.....	132
8.9.2 Uusia kehittämiskohteita	134
9 . YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	137
LÄHDELUETTELO	140
LIITELUETTELO.....	142
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Suomessa on siirrytty liikuntapaikkarakentamisen osalta painottamaan entistä enemmän laajoja käyttäjäryhmiä palvelevia kohteita. Tärkeinä kehittämisalueina koetaan ihmisten päivittäisen terveys- ja arkiliikunnan olosuhteet. Erityisesti on ryhdytty kiinnittämään huomiota lasten ja nuorten sekä liikunnallisiin erityisryhmiin lukeutuvan väestön osan liikuntaolosuhteiden kehittämiseen. Toiminnallisessa liikuntaympäristössä korostuvat tällöin saavutettavuus, esteettömyys, tasa-arvokysymykset sekä tarveperusteisuus. Ratkaisuna mainittuihin tavoitteisiin on kehittämiskohteina tuotu esiin erilaiset lähiliikuntapaikat sekä kevyen liikenteen väylät.

Lähiliikuntapaikat ovat monikäyttöisiä ja lähellä käyttäjiään sijaitsevia pienikokoisia liikuntapaikkoja. Tyypillinen lähiliikuntapaikka on useiden eri palloilulajien harrastamiseen soveltuva monitoimikenttä. Lähiliikuntapaikan ei tarvitse mitoitukseltaan vastata kilpaurheilun asettamia vaatimuksia ja se sisältää liikunnallisen toimintavarustuksen lisäksi myös leikkipaikkavarustusta. Lähiliikuntapaikat ovat myös perustamis- ja ylläpitokustannuksiltaan edullisia. Lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa pyritään huomioimaan tulevien käyttäjien tarpeet ja heidän mielipiteensä. Lähiliikuntaverkosto muodostuu, kun erilliset lähiliikuntapaikat liitetään toisiinsa turvallisiksi tehdyillä kevyen liikenteen väylillä. Tällaisia lähiliikunnan näkökulmasta toteutettuja liikuntapaikkaverkostoja ei maassamme ole juurikaan tehty.

Tämän insinööriyön alkupuolella tuodaan esiin lähiliikuntaverkoston suunnitteluun liittyviä osatekijöitä yleisellä tasolla. Työn myöhemmissä luvuissa tarkastellaan Hyrynsalmen kirkonkylällä olevia liikuntaolosuhteiden riittävyttä lähiliikunnan näkökulmasta ja niissä ilmeneviä kehittämistarpeita. Lähiliikuntapaikkojen kehittämistarpeen määrittämiseksi inventoitiin olemassa olevat liikuntapaikat sekä niiden nykyinen käyttö. Lisäksi lähiliikuntapaikkojen kehittämistarpeen käyttäjä näkökulmaa selvitettiin kyselytutkimusten avulla.

Insinöörityö sisältää myös Hyrynsalmen kirkonkylän lähiliikuntaolosuhteiden kehittämisehdotukset.

2. LIIKUNNAN ROOLI YHTEISKUNNASSA

2.1 Liikunnan yhteiskunnallisia vaikutuksia

Liikunnan yhteiskunnalliset vaikutukset ulottuvat liikuntapaikkahankkeiden perustamis-, käyttö-, ja kunnossapitokustannusten lisäksi ihmisten terveyteen, työkykyyn, elämänlaatuun, elämäntyyliin sekä ihmisten välisiin suhteisiin, instituutioihin ja elinympäristöön [1, s.312]. Nämä liikunnan monitahoiset yhteiskunnalliset vaikutukset ja liikunnan merkitys yhteiskunnallisena kehitystekijänä ovat saaneet valtiovallan tunnustuksen. Se on huomionnut liikuntaolosuhteiden kehittämisen sekä ylläpitämisen esimerkiksi lainsäädännössä. Perustuslaissa todetaan, että julkisen vallan on turvattava yksilön mahdollisuudet kehittää itseään esimerkiksi liikunnan avulla. Liikunnan merkitys ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille kuten myös liikunnan merkitys yhteiskunnallisena kehitystekijänä on huomioitu mm. liikuntalaissa ja kuntalaissa. Liikuntalaki korostaa lisäksi eri hallinnon alojen yhteistyötä liikuntaolosuhteiden kehittämistyössä.

Yhteiskunnan taholta liikunnan harjoittamiselle tulevia tukitoimia ovat erilaiset valtakunnalliset liikunnan edistämishjelmat sekä liikuntapaikkarakentamiselle ja harrastustoiminnalle myönnettävät avustukset. [2, 16§, 22§] [3, 2§] [4, 1§]

2.1.1 Liikunnan vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin

Liikunnan harrastamisen myönteiset terveysvaikutukset, kuten myös sen sairauksia ennalta ehkäisevät vaikutukset, on mitä todennäköisimmin tiedostettu eri kulttuureissa kokemusperäisten havaintojen seurauksena vuosisatojen ajan. Nykyisin on olemassa saatavilla tutkimusperäistä näyttöä liikunnan harrastamisen ja terveyden välisestä yhteydestä. Kansainväliset tutkimukset osoittavat liikunnan vaikuttavan alentavasti mm. sydän- ja verisuonitauteihin, sepel-

valtimotautiin, lihavuuteen, diabetekseen, luukatoon sekä paksusuolen syöpään. Lisäksi liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia lihasten, luuston ja nivelten terveydelle sekä mielenterveydelle [5]. Liikunta lisää eläkeläisten sekä vammaisten henkilöiden kykyä selviytyä omatoimisesti päivittäisistä toiminnoistaan. Näin avuntarve kuin myös tarve kalliisiin laitoshoitoihin vähenee. [1, s. 63- 65]

Lisäksi liikunnalla ja muulla siihen kytkeytyvällä toiminnalla on monia sosiaalisia ja kasvatuksellisia ulottuvuuksia. Esimerkiksi osallistuminen liikunnan ympärillä tapahtuvaan järjestötoimintaan sekä erilaisiin talkoohenkisiin tempauksiin voi joidenkin ihmisten osalta olla syrjäytymisen ennalta ehkäisijä. Lasten osallistuminen liikunta- ja leikkipaikkojen suunnitteluun synnyttää myönteistä asennetta omaa elinympäristöä kohtaan. Tämä myös ennaltaehkäisee ilkeiden esiintymistä kohteissa. Myönteiseksi kehittynyt ympäristösuhde mahdollisesti laajenee koskettamaan myöhemmin oman elinpiirin ulkopuolista maailmaa. Luonnossa tapahtuva leikkiminen ja liikkuminen on omalta osaltaan vaikuttamassa ympäristö- ja luontoarvoja kunnioittavan asenteen kehittymisessä. [1,s.170, s.102-103] [6, s.16-17 ,s.28] [7, s.5,]

2.1.2 Liikunnan kansantaloudelliset vaikutukset

Vuosittain liikunnan ympärille keskittyvän toiminnan taloudellinen arvo ylittää Suomessa 1 miljardin euron rajan, joka on vajaan prosentin 140 miljardin bruttokansantuotteesta. [8 s. 197] [9]. Mainitusta summasta liikuntapaikkarakentamisen osuus on noin 84 miljoonaa euroa [10]. Liikunnan kansantaloudellisiin vaikutuksiin lukeutuvat myös sen terveysvaikutukset. Liikuntaa harrastavat henkilöt käyttävät vähemmän terveyden huoltopalveluja ja heillä on vähemmän töistä poissaoloja sekä heidän työtehonsa on parempi kuin liikuntaa harrastamattomilla. [1 s.341-343]

2.2 Valtakunnalliset liikunnan edistämishjelmat ja -strategiat

Valtakunnallisten liikunnan edistämishjelmien juurien voidaan katsoa ulottuvan aina vuoteen 1964. Tuolloin opetusministeriö lähetti kuntien liikuntalautakunnille kuntoliikunnan kehittämistä korostavan kirjelmän. Kirjelmä sisälsi suosituksia kunnallisen urheilutoiminnan tavoitteista ja toteuttamiskeinoista.

Kuusikymmentäluvulla ns. Niemen toimikunta valmisteli kuntoliikunnan kunnallisen suunnittelumallin. Vuonna 1974 valmistui ensimmäinen kunnallista liikuntasuunnittelua koskeva julkaisu. Vuosina 1980 – 1992 tuotettiin kolme valtakunnallista liikuntapaikkasuunnitelmaa opetusministeriön toimesta. Yhteiskunnan taholta tulleiden, väestön liikunta-aktiivisuuden lisäämiseen tähtäävien toimenpiteiden ansiosta vuosien 1971-1983 välillä kansalaisten liikunnan harrastamisessa tapahtunut kasvu oli yli 70 %. [1, s. 289] [11, s.68]

Toisiaan seuraavia, nykyisten kaltaisia laajasuuntaisia liikunnanedistämishjelmia on toteutettu 90-luvun alkupuolelta lähtien. Niiden mukaisten toimenpiteiden toteuttamisesta on saatu myönteisiä kokemuksia eri puolilla maata.

Valtakunnallisten liikunnan edistämishjelmien tavoitteiden, suuntaviivojen ja strategioiden laatijoina toimivat ensisijaisesti opetusministeriö sekä ohella sosi-aali- ja terveysministeriö. Liikuntalain mukaan opetusministeriön tehtävänä on liikuntatoiminnan yleinen johtaminen ja kehittäminen [3].

Toteutettuja liikunnan kehittämishjelmia ovat olleet mm.

- Liikuntasuomi 1991 - 1994
- Kunnossa kaiken ikää –ohjelma 1995 - 1999
- Kunnossa kaiken ikää –ohjelma 2000 - 2004

Keskeisempiä sisältömääryksiä kyseisissä ohjelmissa ovat olleet

- Lisätä yhteistyötä erilaisten toimijatahojen kanssa.
- Aikaansaada kansalaisten odotuksia ja tarpeita vastaavia liikuntapalveluja paikallistasolla.
- Tukea paikallisia hankkeita hankekilpailujen, viestinnän, koulutuksen ja verkostotyön avulla.
- Saada luotua pysyviä terveysliikuntapalveluja aikuisväestölle
- Aktivoida keski-ikäisen väestön liikuntaa kuntien sisällä eri hallinnon alojen yhteistyöllä sekä yhteistyöllä työelämän ja erilaisten yhdistysten kanssa.
- Kohdistaa hankkeita lasten ja nuorten liikuntaan, aikuisten liikuntaan, erityisryhmien liikuntaan ja liikuntaympäristöön.

Ohjelmien aikana syntyi lukuisia malleja siitä, kuinka liikunnallisesti passiivisia ihmisiä saatiin ohjattua liikunnan harrastamisen pariin sekä malleja siitä, kuinka paikallisella yhteistyöllä voidaan tuottaa erilaisia liikuntapaikkapalveluja.

Esimerkkinä kuntakohtaisesta sovelluksesta on olemassa Suomen kuntaliiton julkaisu, Hyrynsalmi liikkeelle, vuodelta 1997. Paikallinen aikuisväestön liikunnan edistämishjelma toteutettiin yhteistyönä kunnan, terveyskeskuksen ja yrittäjien kanssa. [12 s.7]

Vuosikymmeniä tavoite ihmisten liikunta-aktiivisuuden lisäämiseksi ja harrastusolosuhteiden luomiseksi on säilynyt perusajatukseltaan samana. Ainoastaan tavoitteisiin pääsemiseksi tähtäävien toimenpiteiden painopistealue on muuttunut.

Viimeisimmät liikunnan edistämishjelmat sekä liikunnan alueen tutkimustoiminta ovat johdonmukaisesti johtaneet nykyiseen tilanteeseen, jossa lähiliikuntapaikoista on tullut merkittävä tekijä puhuttaessa liikuntaolosuhteiden kehittämisestä. Opetusministeriön nykyiset linjaukset liikuntaolosuhteiden kehittämiseksi on kirjattu Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2004 -asiakirjaan [1, s.296] [5, s. 45...48] [8, s. 199] [13, s. 110, 112, 123-122].

Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2004

Suunta 2004 –strategiassa kuvataan tavoitteita ja toimenpiteitä, joita opetusministeriön asiantuntijaelimenä toimivan valtion liikuntaneuvosto ja sen rakentamisjaosto pitävät tärkeinä kehitettäessä strategiajaksolla liikunnan olosuhteita. Se on esitys asioista, joihin jaoston ja valtion liikuntaneuvoston harkinnan mukaan – opetusministeriön tulisi tukipolitiikassaan kiinnittää huomiota. Asiakirjan mukaan liikuntapaikkarakentamisen painoalueina vuoteen 2004 mennessä on lasten ja nuorten liikuntaolosuhteiden sekä terveyttä edistävän liikunnan olosuhteiden kehittäminen. Erityisesti pyritään kehittämään ihmisten päivittäiseen elinpiiriin lukeutuvia liikunnan harrastamisen olosuhteita. Tällöin kehittämiskohteina esiin tulevat erilaiset lähiliikuntapaikat sekä kevyen liikenteen väylät [7].

2.3 Liikuntapaikkarakentaminen

2.3.1 Perinteinen liikuntapaikkarakentaminen

Liikuntapaikkarakentaminen oli 1950-luvun lopulle pitkälti urheiluseurojen aktiivisuuden varassa. Erityisen suosittua tuolloin oli urheilukenttien rakentaminen. 1960-luvulla suosiotaan lisännyt kuntoliikunta alkoi asettaa uusia vaatimuksia liikuntapaikkojen suunnitteluun ja rakentamiseen. Liikuntapaikkojen koon ja määrän lisääntyessä ja sitä kautta rakentamis- ja käyttökustannusten kasvessa päävastuu suunnittelusta, rakentamisesta sekä ylläpidosta alkoi siirtyä kunnille [11, s.63].

2.3.2 Liikuntapaikkarakentamisen nykytila ja tulevaisuus

Suomen kansallisvarallisuudesta on sitoutunut rakennettuun ympäristöön 365 miljardia euroa, josta liikuntapaikkojen osuus on yli 8,4 miljardia euroa. Suomen rakennettujen liikuntapaikkojen suhde väkilukuun nähden on kansainvälisesti ajatellen melko suuri, 175 asukasta kohden yksi liikuntapaikka. Yhteensä liikunta-paikkoja on n. 29000 [10] [15]. Nykyisin kevyen liikenteen väylät nähdään entistä useammin liikuntapaikkana. Valtaosa suomalaisista on ilmoittanut harrastavansa liikuntaa juuri kevyen liikenteen väylillä. Noin ajatellen ne muodostavat pinta-alaltaan Suomen suurimman rakennetun liikuntapaikan.

Olemassa olevan liikuntainfrastruktuurin kunnosta huolehtiminen on kansantaloudellisesti merkittävä asia. Uudisrakennusten rinnalla on korostunut olemassa olevan rakennuskannan kunnossapito ja nykyaikaistaminen [7, s. 8].

2.3.3 Liikunnan ja liikuntapaikkarakentamisen ympäristövaikutukset

Tavallisissa arkipäivän tilanteissa sana ”liikunta” on helppo kytkeä terveyteen ja terveisiin arvoihin. Tämä kytkentä saattaa olla niin voimakas, ettei tule ajatelleeksi koko käsitteen ympärille liittyväksi mitään negatiivista lukuun ottamatta joitakin kilpaurheiluun liittyviä dopingskandaaleja. Saattaa tuntua melko etäiseltä ajatus, että liikuntaolosuhteiden luomiseen voisi liittyä kovinkaan merkittäviä tekijöitä, joilla olisi sen suurempia ympäristövaikutuksia. Todellisuudessa kuitenkin varsin monet, varsinkin organisoituun liikuntaan liittyvät rakennelmat ja niiden käyttö, saattavat rasittaa ympäristöä. On monia lajeja, jotka vaativat ympärilleen muokattuja ympäristöjä sekä keinotekoisia olosuhteita. Esimerkkeinä tällaisista keinotekoisien ympäristön vaativista ja ympäristöä rasittavista liikuntapaikoista mainittakoon jäähallit, uimahallit, hyppymäet, moottoriurheilukeskukset sekä laskettelukeskukset ja golffkentät. Lisäksi tällaiset kohteet ovat usein etäällä käyttäjistään, joten niihin pääsemiseksi turvaudutaan moottoriajoneuvoihin, jotka myös omalta osaltaan aiheuttavat ympäristökuormitusta. Nykyisin olisikin kiinnitettävä entistä enemmän huomiota ympäristöarvoihin ja kestävä kehityksen huomioimiseen liikuntapaikkarakentamisessa [1, s. 299-304] [7, s.18-19].

2.3.4 Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävä valtionapu

Opetusministeriö myöntää vuosittain n. 16,8 miljoonaa euroa liikuntapaikkarakentamiseen [10]. Liikuntapaikkarakentamiseen myönnettävän avustuksen lähtökohdiana on, että hanke toteutetaan niiden säädöksiensä mukaisesti, mitä rakentamisesta on annettu. Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa lain kirjaimen toteutuminen. Avustusta voivat saada ainoastaan sellaiset kohteet, joiden osalta laissa säädetyt ehdot toteutuvat. Etusijan saavat sellaiset kohteet, jotka palvelevat laajoja käyttäjäryhmiä. Lähiliikuntapaikkahankkeet voivat saada valtion apua jopa 50 % arvioiduista kokonaiskustannuksista.

Muita tekijöitä, jotka puoltavat valtionavun saamista:

- Hankkeen ylläpitäjänä on kunta.
- Hanke on taloudellisesti elinkelpoinen.
- Hanke tukee mahdollisia valtioneuvoston yleislinjauksia.
- Hanke voitaisiin hyväksyä yleiseksi malliksi OPM:n hyväksymien arvojen soveltamisesta.
- Talkootyön osuus toteutuksessa on merkittävä.
- Kyseessä on liikuntapaikka, jonka kohdalla kysyntä on tarjontaa suurempi.

[6, s. 44] [7, s. 13]

2.4 Suomalaisten liikunnan harrastaminen

Liikuntapaikkarakentamisen oikean kohdentumisen vuoksi on tärkeää tiedostaa ja tuntee ihmisten liikuntakäyttäytyminen. Tärkeitä kysymyksiä ovat, mitä lajeja harrastetaan ja missä harrastetaan. Suomalaisten liikunnan harrastamisesta on viime vuosikymmeninä tehty monia tutkimuksia.

Vuonna 1981 julkaistun ”Liikuntasuunnittelu”-teoksen mukaan suomalaisen aikuisväestön suosituimmat liikuntamuodot olivat kesäisin kävely, uinti, pyöräily, juoksulenkkeily, hölkkä, kotivoimistelu, soutu ja sulkapallo. Talvella suosituimpia liikuntamuotoja olivat kävely, kotivoimistelu, juoksulenkkeily, hiihto ja uinti [11, s. 35].

Vuonna 2000 julkaistussa ”Liikuntapaikkapalvelut ja kansalaisten tasa-arvo”-teoksessa vuodenaikojen mukaan erittelemättömässä aineistossa suosituimpia liikuntamuotoja olivat kävely, pyöräily, juoksulenkkeily, uinti, kuntosalitoiminta (yksin), aerobic, lentopallo, salibandy, hiihto [8, s.195].

Suomen Gallupin 2001–2002 tekemässä koko maata kattavassa tutkimuksessa, jossa haastateltiin 5500 ihmistä, suosiotaan olivat lisänneet hiihto, salibandy, sauvakävely, rullaluistelu, golf, suunnistus. Suosiota olivat menettäneet kävely (selittynee sauvakävelyn mukaantulolla), uinti, juoksu, laskettelu, sulkapallo, lentopallo ja kaukalopallo[16].

Edellisten, aikuisväestön osalta tehtyjen tutkimusten perusteella näyttäisi siltä, että suomalaiset harrastavat vuosikymmenestä toiseen tiettyjä perinteisiä liikuntamuotoja. Vaihtelua valikoimaan tuo mukanaan uudet muotilajit, joista osa jää ”elämään” ja vakiinnuttaa asemansa. Tällaisia asemansa löytäneitä uusia lajeja ovat mm. salibandy ja sauvakävely [1, s. 294] [8, s.195].

Nuori Suomi ja Suomen Gallup ovat yhteistyönä toteuttaneet kolme laajaa lasten ja nuorten liikuntaa selvittävää haastattelututkimusta vuosina 1995, 1997-1998 ja 2000 – 2001. Tuona aikana lasten ja nuorten liikunnan harrastaminen suosituimpien lajien osalta on lisääntynyt. Suosituimpia lasten ja nuorten harrastamia lajeja viimeisimmän tutkimuksen mukaan ovat jalkapallo (yli 250 000 harrastajaa), uinti (200 000), hiihto (200 000), salibandy (160 000), kävely (132 000), luistelu (125 000) ja jääkiekko (116 000). Nuorten trendilajeja ovat rullalautailu, rullaluistelu ja lumilautailu. Lasten ja nuorten osalla oma-toimisen liikunnan osuus koko harrastamiseen käytetystä ajasta on moninkertainen verrattuna ohjattuun liikuntaan [6, s.11].

Liikuntapaikkapalvelut ja kansalaisten tasa-arvo -kirjan mukaan suomalaisten eniten käyttämät liikuntapaikat ovat:

1. Kevyen liikenteen väylä 22 %
2. Pururata / hiihtolatu 20 %
3. Koulun liikuntasali 15 %
4. Uimahalli 15 %
5. Kuntosali 13 %
6. Iso liikuntahalli 8 %
7. Muut 7 %

[8, s.186]

Suomen Gallupin vuonna 2002 tekemän suuren suomalaisen liikuntatutkimuksen mukaan suomalaisten tärkeimmät liikuntapaikat ovat katu, pyörätie ja metsä [16]. Kansalaisten tasa-arvo -kirja ilmoittaa kävelyteiden käyttäjien osuudeksi 88 % väestöstä. Pyöräilyteitä käyttää 76 % ja lenkkeilyteitä 70 % väestöstä [8, s.184]. Sitä vastoin erityisurheilulaitosten käyttö on vähäisempää. Tämän katsotaan johtuvan siitä, että niiden edellyttämä liikunnallinen taitotaso löytyy useimmiten vain kilpa- ja huippu-urheilujoilta, joita on ainoastaan 3 % väestöstä. Lisäksi tällaisia paikkoja on harvassa ja ne ovat kalliita [8, s.183].

3. LÄHILIIKUNTAVERKOSTO

Lähiliikuntaverkoston voidaan katsoa käsittävän kaikki tietyllä alueella olevat liikunnan, leikin ja ulkoilun olosuhteet, jotka mahdollistavat luonteensa puolesta eri ikäisten ihmisten lähi-, terveys- ja arkiliikunnan toteutumisen. Luonteenomaista näille olosuhteille on, että ne ovat vapaasti ja maksutta kaikkien käytettävissä. Tällaisia kohteita tyypillisimmillään ovat erilaiset kortteli- ja lähiliikuntapaikat sekä muut soveltuvat kohteet. Yhdessä edellisten kanssa kevyen liikenteen väylät, kuntopolut ja muut jalankulun kannalta turvallisiksi tehdyt reitit, jotka yhdistävät kohteet toisiinsa sekä samalla parantavat niiden saavutettavuutta, muodostavat lähiliikuntaverkoston [5, s. 47] [8, s. 199] [17, s.11, s.23].

Lähiliikuntaverkoston pohjana olisi hyvä olla kunnallinen lähiliikuntasuunnitelma, jossa on huomioitu paikalliset olosuhteet ja paikallisen väestön tarpeet.

3.1 Lähiliikuntapaikat.

Lähiliikuntapaikkojen merkitys ihmisten arkiliikunnassa on jatkuvasti kasvussa. Selvitysten mukaan esimerkiksi ala-asteikäisten lasten liikunnasta 80 prosenttia tapahtuu koulupihoilla ja kotien lähiympäristössä [6, s.19].

Lähiliikuntapaikkakäsite yleistyi suomalaisessa liikuntapaikkaterminologiassa 1990-luvun puolessa välissä, vaikkakin se on sisältynyt liikunta- ja yhdyskuntasuunnittelun käsitteistöön paljon kauemmin. Kovinkaan yksityiskohtaisia tai rajaavia sisältömäärittäjäisiä lähiliikuntapaikkoihin ei ole liitetty. Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2004 -asiakirjassa lähiliikuntapaikka on määritelty seuraavasti; ”Lähiliikuntapaikat ovat lasten ja nuorten liikuntaan sekä yleiseen kunto- ja terveysliikuntaan tarkoitettuja liikuntapaikkoja tai alueita, jotka

sijaitsevat asuinalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä” [6, s.43] [7, s.7] [11, s.29] [18, s.4].

Lähiliikuntapaikkakäsitettä on pyritty kuvaamaan siihen liitettävillä ominaisuuksilla. Näiden ominaisuuksien perusteella lähiliikuntapaikat ovat :

- *enemmän monikäyttöisiä kuin lajikohtaisia*
- *enemmän pienimuotoisia kuin laitostyyppisiä*
- *enemmän vapaasti kuin lajin sääntöjen mukaan mitoitettuja*
- *rakennusteknisesti enemmän helposti toteutettavia kuin rakennusteknisesti vaativia*
- *enemmän huoltovapaita kuin henkilöstöä sitovia*
- *enemmän perheliikuntaa suosivia ja kaikille ikäryhmille soveltuvia kuin ikäryhmittäin rajaavia.*

Lisäksi lähiliikuntapaikkoihin liitetään myös seuraavia käsitteitä ja ominaisuuksia:

- *monikäyttöisyys, tarkoituksenmukaisuus, turvallisuus, ympäristöystävällisyys, liikkumisesteettömyys, esteettisyys*
- *luovasti toteutettuja ja ympäristöön sulautuvia*
- *mitoituksen ja varustuksen ei tarvitse täyttää kilpaurheilusta johdettuja tavanomaisia suosituksia ja normeja*
- *lähiliikuntapaikat tulee olla pääasiallisesti vapaassa käytössä*
- *liikunnan toimintavarustuksen lisäksi suositellaan leikkipaikkoja ja välineistöä lähiliikuntapaikoille [7, s.7-8].*

Edellä kuvattu väljä määritelmä on koettu perusajatukseltaan hyväksi. Sitä pidetään kuitenkin liian laaja-alaisena ja on huomattu, että sitä tulisi pyrkiä selkiyttämään [18, s. 57]. Kokemuksen ja käytännön myötä lähiliikuntapaikan sisältömääritykset mahdollisesti tulevat vakiintumaan.

Myös perinteisien liikuntapaikkojen, esimerkiksi urheilukenttien mahdollisuutta palvella lähiliikuntapaikkana voidaan parantaa. Silloin tehtävinä toimenpiteinä voisi olla toimintavarustuksen ja suorituspaikkojen monipuolistaminen esimerkiksi lapsille sopivaksi. Lisäksi kentän vapaata, järjestetyistä vuoroista riippumatonta käyttöä voisi lisätä.

Määriteltäessä lähiliikuntapaikkojen kokoa ja toimintavarustusta on huomioitava eri-ikäisten ja kuntoisten ihmisten kyky liikkua ympäristössään. Toisaalta tarvitaan asuntojen välittömässä läheisyydessä olevia pienimuotoisia leikki- ja liikuntapaikkoja ja toisaalta kauempana olevia toimintavarustukseltaan vaativampia ja monipuolisempia kohteita. Tällöin puhutaan jo kortteli- ja asuinaluekohtaisista liikunta- ja leikkipaikoista. Tutkimusten mukaan korttelielinpiirin liikuntaympäristö oli selvästi lasten, nuorten ja sitä kautta juuri perheiden tärkein liikunnan harjoittamispaikka. Kortteliliikuntapaikkana voi olla esimerkiksi vapaassa käytössä oleva pienimuotoinen mutta monipuolinen lähiliikuntapaikka [6, s.40] [13] [19].

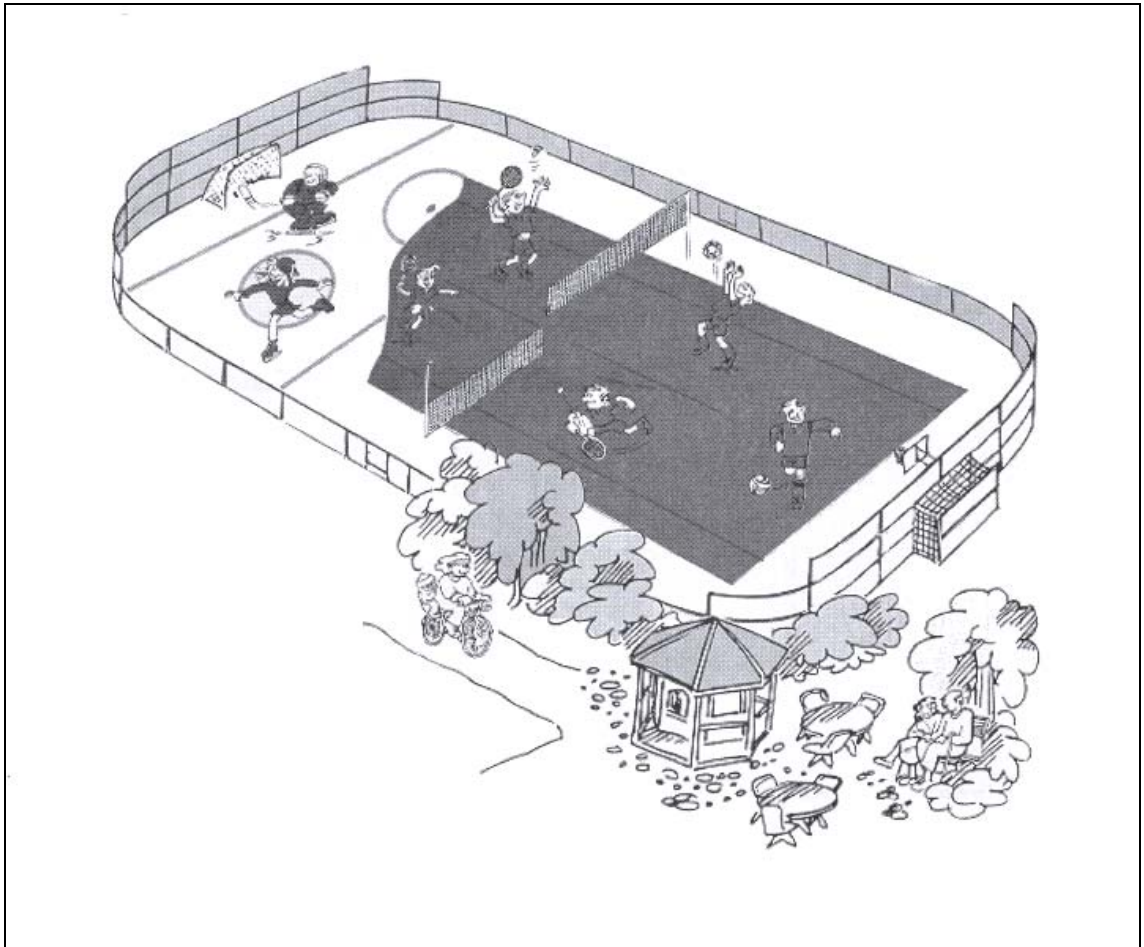
Lähiliikuntapaikkojen sijoituskohteina kysymykseen tulevat: Lähikentät, lähimet-sät, lähipuistot, koulujen ja päiväkotien pihat sekä niiden lähialueet sekä talo-yhtiöiden pihat. Lisäksi kevyen liikenteen väylät sekä ulkoilualueet ja -reitit voidaan nähdä osana lähiliikuntaolosuhteita [7, s.8].

3.2 Esimerkkejä lähiliikuntapaikkoihin sisältyvistä toiminnallisista ratkaisuista

3.2.1 Ulkokentät

Lähiliikuntapaikkoina palvelevia ulkokenttiä voivat olla erikokoiset ja erilaisia liikunnan harrastamisen mahdollisuuksia sisältävät kentät ja pelialueet. Kenttiin liittyvät toiminnot voivat vaihdella eri palloilulajien pelialueista aina yleisurheilulajien suorituspaikkoihin. Lisäksi kenttä voidaan talvella jäädyttää

luistelualueeksi. Mitoituksen ei tarvitse vastata lajin kilpaurheilun vaatimuksien mukaista mitoitusta. Olemassa olevasta tarpeista ja olosuhteista riippuen ne voivat olla joko olemassa olevia varsinaisia urheilukenttiä tai sitten vain muutamien kymmenien neliömetrien laajuisia pienkenttiä. Kuvassa 1 on esimerkki monitoimikentästä [6, s. 52-55].

Kuva 1. Monitoimikenttä [6].

3.2.2 Leikkialueet

Lähiliikuntapaikoille suositellaan liikunnallisen toimintavarustuksen lisäksi myös perinteistä leikkikenttävarustusta. Lapsen leikkiä ja liikuntaa ei voi erottaa toisis-

taan. Usein leikki on liikuntaa ja liikunta leikkiä. Sijoittamalla liikunta- ja leikkivarustus samalle alueelle on taitojen kasvaessa luontevaa siirtyä tutulla paikalla vaativampien toimintojen pariin.

Lasten liikuntapaikat eivät saisi koskaan olla kuitenkaan liian valmiiksi rakennettuja ja persoonattomia. Niihin tulisi sisällyttää mahdollisuus omatoimiseen löytämiseen, puuhailuun ja rakentelemiseen. Tähän antavat mahdollisuuden erilaiset irtaimet elementit, kuten puupalikat, pöllit, autonrenkaat [6, s. 34-35].

3.2.3 Seikkailuradat

Seikkailuratoihin sisältyy erilaisia kiipeily-, riippumis- ja tasapainoilu mahdollisuuksia. Niihin voi sisältyä useampia erilaisia reittivaihtoehtoja ja ne tarjoavat monipuolisesti mielikuvitusta ruokkivia pelien ja leikkien mahdollisuuksia [6, s.57-61].

3.2.4 Rullalautailualueet

Nuorten keskuudessa rullaluistelu ja rullalautailu ovat lisänneet jatkuvasti suosiotaan. Näiden lajien harrastajien keskuudessa on syntynyt lukemattomia erilaisia variaatioita suorituspaikoista ja rakennelmista. Lajien jatkuvan muuttumisen ja kehittymisen vuoksi ei esimerkiksi rullalautailulle varatut alueet saisi olla koskaan liian valmiiksi rakennettuja. Rullalautailualueelle erottamattomasti liittyviä perusrakenteita ovat erimuotoiset ja -kokoiset rampit [6, s.65-72].

3.3 Kulkuväylät

Ilman toimivaa ja eri kohteita toisiinsa yhdistävää kevyen liikenteen verkkoa ei voitaisi puhua lähiliikuntaverkostosta. Kevyen liikenteen verkko on jaettu tiheydensä ja käyttötarkoituksensa perusteella pääverkkoon, seutuverkkoon, alueverkkoon, lähiverkkoon sekä pääulkoilureitistöön. Lähiliikuntaverkoston liittyvien kulkuväylien keskeisimpiä ominaisuuksia tulisi olla puoleensavetävyys, viihtyisyys, turvallisuus, esteettömyys ja yhdistävyys.

Pääverkko

Pääverkko on ensisijaisesti pyöräilylle tarkoitettu reitistö, joka yhdistää alueen tai kaupunginosat toisiinsa ja keskuksiin. Osasta pääverkkoa muodostetaan seutuverkko, joka esimerkiksi yhdistää alueelliset keskuksat kaupunkien pääkeskuksiin. Edellä mainitut verkot ovat opastettuja ja talvikunnossa pidettäviä.

Alueverkko

Alueverkko yhdistää vierekkäisiä kunnan tai kaupungin osia toisiinsa. Tämän lisäksi se toimii alueen sisäisen kevyen liikenteen runkona. Alueverkko on myös talvikunnossa pidettävä.

Lähiverkko

Korttelin sisäisiä ja muita lyhyitä matkoja palvelee lähiverkko. Tämä osa kevyen liikenteen verkosta on juuri se, joka johtaa useimmiten esimerkiksi kort-

teliliikuntapaikoille ja leikkikentille. Kaikkia lähiverkon osia ei välttämättä pidetä talvella kunnossa.

Pääulkoilureitistö

Pääulkoilureitistö yhdistää eri ulkoilualueita toisiinsa, ja sillä voi olla yhteisiä osuuksia muun kevyen liikenteen verkon kanssa. Samoin ulkoilureitit, jotka johtavat asuinalueelta ulkoilualueille, kuuluvat pääulkoilureitistöön. Suurelta osin pääulkoilureitistö toimii talvella latupohjina. Pienemmät asutuksen keskellä tai lähistöllä olevat paikallisemmat ulkoilureitit voidaan katsoa lukeutuviksi alue- tai lähiverkkoon [20, s.35-36].

Kuntoreitit ja ladut

Kuntoreitit luokitellaan vaativuustasoltaan helppoihin, keskivaikeisiin ja vaikeisiin. Kuntoreitit pyritään yleensä sijoittamaan sellaiseen ympäristöön, missä luonnon kokeminen on mahdollista. Kuntoreittien varten sijoitetaan usein erilaisia kuntoiluvälineitä. Tyypillisesti kuntoreitit toimivat talvisin latupohjina. Hyvä kuntoreitti ottaa huomioon erilaiset käyttäjäryhmät ja on helposti saavutettavissa.

Luontopolut

Luontopolut ovat teemoitettuja luonnossa kulkevia reittejä jonka varrella on luontokohteita esitteleviä kohdeopasteita. Esiteltävät luontokohteet voivat olla alueelle tyypillisiä kohteita tai alueella olevia erikoisia luontokohteita [21, s. 41].

Luonnon polut

Ihmisten tai eläinten luonnollisen reitinvalinnan ja käytön seurauksena maastoon syntynyt selvästi havaittava kulkuväylä. Luonnon polkujen suunnitelmallinen liittäminen osaksi paikallista lähiliikuntajärjestelmää edellyttää liitettävien polkujen kartoittamista. Polut merkitään kartalle. Reitit tulee mitata ja niiden tulee olla opastettuja. tämän lisäksi polkuja voidaan varustaa pitkospuilla [21, s. 41, s. 57-64].

3. 4 Puistot ja virkistysalueet

Virkistysaluekäsite on asiayhteyksistä riippuen määritelty hieman eri tavoin. Eräänlaisena yleiskäsitteenä sen voisi määritellä seuraavasti: Virkistysalue on puistojen, urheilu-, ulkoilu- ja uimaranta-alueiden sekä muiden vastaavien alueiden yleisnimitys. Toimiva virkistysaluejärjestelmä luo edellytykset sekä ulkoiluun, liikuntaan, luonnon kokemiseen että liikkumiseen taajaman sisällä jalan tai pyöräillen ilman autoa tai julkisia kulkuvälineitä [17 s.11].

3.4.1 Lähipuistot

Lähipuistot sijaitsevat asutuksen välittömässä läheisyydessä. Ne toimivat lähi-alueen asukkaiden kävely-, ulkoilu- ja leikkipaikkoina. Lähipuistoihin tulisi päästä ilman vilkkaiden liikenneväylien ylitystä. Lähipuistot soveltuvat hyvin lasten, vanhusten, erityisryhmien ja lapsiperheiden tarpeisiin ja ovat oivallisia lähi- tai kortteliliikuntapaikkojen sijaintipaikkoina [17, s.14].

3.4.2 Ulkoilupuiستot ja ulkoilualueet

Ulkoilupuiستoiksi on määritelty alueet, joiden käyttötarkoitukseksi on määritelty oleskelu, kävely, leikit ja muu sen suuntainen ulkoilutoiminta. Ulkoilualueiden alueilla tapahtuva toiminta on määritelty perinteisessä mielessä liikunnallisemmaksi, kuten hiihto, uinti, kävely, lenkkeily, hölkkä. Ulkoilualueilla on yhteys vesistöön ja niiden pinnan muodot voivat olla hyvinkin vaihtelevia. Ulkoilupuiستo sijaitsee hyvän jalankulkuyhteyden etäisyydellä asutuksesta (0,5 km). Ulkoilualueetkin voivat sijaita asutuksen läheisyydessä, mutta toisaalta ne voivat sijaita kauempanakin automatkan etäisyydellä. Nämäkin alueet voivat liittyä osana paikalliseen lähiliikuntaverkostoon, mikäli ne ovat tarpeeksi lähellä asutusta. Hieman kauempanakin olevat kohteet voidaan yhdistää osaksi lähiliikuntaverkostoa sopivilla kulkuväylillä [17, s.14] [21, s. 39].

3.5 Sisäliikuntatilat

Lähiliikuntapaikkoina voivat toimia myös erilaiset sisätilat. Sisätiloihinkin pätee sama kuin muihinkin lähiliikuntapaikkoihin, niiden tulee olla lähellä käyttäjiään, vapaasti käytettävissä ja maksuttomia eikä niiden mitoituksen tarvitse vastata kilpaurheilun vaatimuksia.

Lähiliikuntapaikkana palveleva sisäliikuntapaikka voi esimerkiksi olla lapsille tarkoitettu temppuilu- ja peuhutila. Temppuilu- ja peuhutiloja voi toteuttaa hyvin yksinkertaisin keinoin. Tila varustetaan ”pehmoympäristöksi”, jossa voi olla erilaisia kiipeily- ja hyppypaikkoja, joiden alustana esimerkiksi pehmeitä voimistelupatjoja. Lisäksi siellä voi olla erilaisia siirreltäviä ja nakeltavia pehmovälineitä. Myös lattiat ja seinät voivat olla pehmustettuja [6, s. 82-87].

3.6 Toteutettuja lähiliikuntahankkeita

Länsi-Suomen läänissä toteutettiin lähiliikuntapaikkojen kokeiluhanketoiminta vuosina 2000- 2002 yhteistyössä opetusministeriön kanssa. Tarkoituksena oli tuottaa kokemusperäistä tietoa lähiliikuntapaikkojen toteutusmalleista sekä lähiliikuntapaikoista valtion avustuksen kohteena. Mukana kokeiluhankkeina olivat seuraavat kohteet:

- Halkokarin lähiliikuntapaikka Kokkolassa
- Halkokarin lähirinne Kokkolassa
- Hautalanmäen pallo- ja leikkikenttä Muuramessa
- Kyrönkosken perhepuisto Hämeenkyrössä
- Pormestarinluodon lähiökenttä Porissa
- Ruunumyllyn koulupiha Hämeenlinnassa [18, s.7-8] [22]

Kokeilun aikana toteutettiin hyvinkin toisistaan poikkeavia lähiliikuntapaikka ratkaisuja. Tällaisia olivat mm. koulujen piha-alueita, lähiökenttä, sora- ja soramontusta perhepuisto ja täyttömäkialueesta monipuolinen lähiliikuntapaikka. Kaikki hankkeet olivat toiminnallisesti uutta hakevia ja niihin kuului lasten leikkivälineiden sisällyttäminen liikuntapaikan varustukseen. Muita uusia ratkaisuja olivat erilaiset monitoimiratkaisut, kuten monitoimikentät sekä hiihtocrossirata, rullalautailualue ja seikkailuradat. Liikunnallisten ratkaisujen lisäksi hankkeisiin oli liitetty mukaan muita toiminnallisia ratkaisuja, joista mainittakoon erilaiset oleskeluun liittyvät tilat, grillikatokset sekä koirien ulkoiluttamiseen varatut alueet.

Kaikissa hankkeissa käytettiin osallistuvan suunnittelun menetelmiä. Käyttäjryhmien mukanaolo suunnittelussa koettiin onnistuneeksi ratkaisuksi.

Hyvänä pidettiin myös kunnissa tapahtuvaa eri hallintokuntien välistä yhteistyötä. Talkootyötä ei kokeiluhankkeissa juurikaan oltu hyödynnetty.

Kokeiluhankkeisiin osallistuneet toteuttajatahot olivat pääosin tyytyväisiä hankkeisiinsa. Mukana olleissa kunnissa lähiliikuntapaikkojen rakentamista tullaan jatkamaan, vaikkakaan niissä ei ole tehty varsinaista kunnallista lähiliikuntapaikkasuunnitelmaa [18, s.54-56].

Länsi-Suomen hankkeiden jälkeen on käynnistynyt kymmeniä lähiliikuntapaikkahankkeita useilla eri paikkakunnilla ympäri maata. Käynnissä olevia hankkeita on mm. seuraavilla paikkakunnilla: Rovaniemi, Ranua, Oulu, Reisjärvi, Hyrynsalmi, Kemiö, Liperi, Kerimäki, Tammisaari, Vantaa, Lappeenranta, Imatra, Järvenpää, Pyhäselkä, Siilinjärvi, Kaavi, Iisalmi, Kajaani, Seinäjoki, Keuruu, Virrat, Turku, Kerava, Heinola.

Mainituilla paikkakunnilla laajempaan samanaikaiseen lähiliikuntaolosuhteiden kehittämiseen tähdätään ainakin Turussa, Keravalla ja Heinolassa. Heinolan hanke liittyy siellä pidettäviin asuntomessuihin [6, s.24-25] [22].

Heinola

Lähiliikuntaolosuhteiden kehittämiseen Tähtiniemen asuntoalueella on kiinnitetty huomio jo alkaen kaavoituksesta. Tällaisia kaavoitukseen liittyviä kokeiluja liikunnan näkökulmasta ei ole aiemmin tehty.

” Vuoden 2004 Heinolan asuntomessujen tavoitteena on suunnitella asuntoalue, joka edistää ihmisten hyvinvointia ja viihtymistä. Rakentamisessa pyritään ekologisiin ja maisemaan sopiviin ratkaisuihin. Messujen yhtenä teemana on lähiliikunta- ja virkistysalueet, jotka on pyritty huomioimaan jo kaavoituksessa” [6 ,s. 25].

Tulevien asukkaiden tarpeiden huomioimiseksi heidät oli jaettu ikäryhmien mukaisiin kohderyhmiin. Kunkin kohderyhmän osalle kaavoitusta tehtäessä oli asetettu tavoitteita. Yhteisenä tavoitteena kaikkien ryhmien kohdalla oli esteettömyys, turvallisuus, helppous sekä kohtaamisen paikat. Huomioon oli otettu myös eri-ikäisten lasten toiminnallinen elinpiiri, sekä sen laajeneminen iän myötä [6 ,s. 25].

Kerava

Keravalla on laadittu vuonna 2001 liikuntapaikkojen kehittämisraportti vuosille 2001 – 2010. Tällä hetkellä Keravalla on käynnissä projekti, jossa toteutetaan yhteensä kahdeksan eri lähiliikuntahanketta vuoteen 2005 mennessä. Projektissa on kartoitettu lähiliikuntapaikat Keravan alueella sekä valittu vuosittaiset toteuttamiskohteet.

Projektiin sisältyy UKK-instituutin seurantatutkimus siitä, miten lähiliikuntapaikkojen perustaminen tulee vaikuttamaan lasten ja nuorten liikuntatottumuksiin.

Lasten ja nuorten mielipiteet on otettu huomioon ennen lopullista toteuttamista yhtälailla kuin eri virallisten tahojen kanta [23].

3.7 Lähiliikuntapaikkarakentamisen tulevaisuudennäkymiä

Käynnissä olevien hankkeiden määrästä päätellen suomalaisen liikuntakulttuurin yhdeksi alueeksi ollaan hyväksymässä lähiliikuntapaikat. Kertyvien käytännön kokemusten myötä tulevaisuudessa myös lähiliikuntapaikkojen suunnittelu ja toteutus todennäköisesti helpottuu. Myös kokemukset osallistuvan suunnittelun käytännöistä tulevat mahdollistamaan käyttäjien toiveiden suuremman välittymisen suunnittelijoille sekä päättäjille.

Vapaaehtoistyön hyödyntämisen mahdollisuuksia olisi tulevaisuudessa toteutuksen lisäksi hyödynnettävä myös ylläpitovastuussa. Toisaalta kuntien ulkoistaessa palveluitaan, ylläpito vastuu voi siirtyä myös yksityisille kiinteistön huoltoyhtiöille. Se on joissakin yhteyksissä nähty kauhuskenaarioina, jossa palvelujen hinnat nousevat ja niiden laatu samalla heikkenee. Tämä mahdollisuus nähdään erittäin huonona vaihtoehtona erityisesti lasten ja nuorten liikuntaolosuhteiden osalta. Missä määrin esimerkiksi kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöt ottavat vastuun korttelikokonaisuuksien liikuntaolosuhteiden kehittämisestä ja ylläpitämisestä tulevaisuudessa, on avoin kysymys [13, s. 88:] [24]. Nyt tehtyjen ratkaisujen toimivuus aikaa myöten antaa suunnan myös tulevalle kehitykselle. Erityisen mielenkiintoista on odottaa tulevaisuutta sellaisilta hankkeilta, joita tällä hetkellä toteutetaan Heinolassa ja Keravalla.

3.8 Liikuntapaikkarakentamisen epäkohtia

Liikuntapaikkarakentamisessa on usein keskitytty rakentamaan suuria liikuntakeskuksia, jotka ovat etäällä käyttäjäkunnasta. Lisäksi ne ovat voineet olla myös tiettyjen lajien erityisolosuhteisiin keskittyneitä ja sekä vaatineet käyttäjiltään sellaisia liikunnallisia perusvalmiuksia, joita vain pienellä osalla väestöstä on. Tällaiset liikuntapaikat ovat myös kalliita perustamis- ja ylläpito-kustannuksiltaan ja siten myös asiakkaiden sisäänpääsymaksut voivat olla korkeita.

Tällainen suuntaus on heikentänyt liikunnan harrastamismahdollisuuksien tasarvoista toteutumista yhteiskunnassa. Erityisesti epäkohdat ovat korostuneimmin tulleet esille lasten ja nuorten kuin myöskin liikunnallisiin erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden kohdalla. Samaan väestön osaan ovat kohdistuneet myös epäkohdat, jotka liittyvät ajoneuvoliikenteen ehdoilla kehitettyyn liikenneympäristöön [8, s. 191,193 –194, 199].

Keuyen liikenteen väylien käytön osalta suurimmiksi esteiksi on nähty mm. huono kunto, huono hoito ja turvallisuustekijät. Myös keuyen liikenteen verkon katkonaisuus on sen käyttöä vähentävä tekijä [8, s. 184].

4. LÄHILIIKUNTAVERKOSTON SUUNNITTELU

4.1 Yleistä

Lähiliikuntapaikat ovat uudenlainen liikuntapaikkatyyppi ja niiden suunnittelu on edelleen uutta hakevaa ja kokeilevaa. Uutuutensa vuoksi lähiliikuntapaikkojen suunnittelusta ja toteuttamisesta on kunnissa perinteiden tuoma tieto-taito ja osaaminen vähäisempää [18, s.56]. Tätäkin vähemmän on kokemuksia sellaisesta liikuntapaikkaverkoston kehittämisestä ja suunnittelusta, jonka lähtökohtaisena lähestymistapana on lähiliikunnan näkökulma.

Kunnissa on tehty kokonaisvaltaisiakin liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelmia jopa 1970-luvun alkupuolelta lähtien. Painopistealue on usein ollut enemmänkin toiminnallisessa kehittämisessä [11, s.111-113]. Yhteissuunnitteluun perustuvaa liikuntaolosuhteiden kehittämistä on toteutettu monilla paikkakunnilla jo 1980-luvulla [13, s.13]. Ei pidä rajata pois sitä mahdollisuutta, etteikö jossakin olisi muodostunut muun yhdyskuntasuunnittelun ja liikuntaolosuhteiden kehittämisen sekä toteutusten kautta olosuhteita, jotka luonteeltaan vastaavat lähiliikuntaverkosta.

Suurin osa tähän saakka toteutetuista lähiliikuntahankkeista on kuitenkin ollut yksittäisiä kohteita. Niitä ei aina ole tietoisesti liitetty mihinkään laajempaan kokonaisuuteen, jossa olisi samalla kertaa tarkasteltu kokonaisen taajaman tai kaupungin lähiliikuntaolosuhteita ja kehittämistarpeita. Päinvastaisiakin esimerkkejä on olemassa, kuten kohdassa 3.3 esitellyt Heinolan ja Keravan hankkeet. Kokonaista seutukuntaa käsittävässä liikuntaolosuhteiden kehittämishankkeissa tulisi olla selvillä näihin olosuhteisiin vaikuttavista taustatekijöistä ja nykyisistä kehittämistarpeista [6, s.24][18, s. 55] [23].

Ryhdyttäessä arvioimaan ihmisten paikallisiin tarpeisiin perustuvaa toimintaa ei tuota arviointia tulisi suorittaa yksinomaan minkään ulkoapäin tulevan normiston mukaan. Lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa on pyritty pois tällaisesta tiukasti normiohjatus suunnittelusta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pyritään jättämään tilaa luoville ratkaisuille ja uusille ideoille. Tämän myötä myös tuleville käyttäjille annetaan vaikuttamismahdollisuus lähiliikuntaolosuhteita koskevien ratkaisujen muotoutumiseen. Tällaisessa vuorovaikutteisessa suunnittelussa on edelleenkin kehittämisen varaa, vaikka monissa tapauksissa lainsäädäntö edellyttääkin sen käyttöä [25, s. 19-21].

Pyrkimys edellä kuvattuun suunnittelukäytäntöön, ei kuitenkaan tarkoita, että olisi pyritty pois liikuntapaikkojen turvallisuuteen ja rakenteiden kestävyys ohjaavista normeista ja säädöksistä sekä muista suunnitteluun ja toteutukseen liittyvistä lain edellyttämistä velvoitteista. Olemassa olevien säädösten toteuttaminen sekä valvonta jää viranomaisille ja suunnittelijoille sekä käytännön rakennustyöstä vastaaville tahoille.

Lähiliikuntaverkoston osa-alueista kevyen liikenteen suunnittelu todennäköisesti tulevaisuudessakin säilyy tiukimmin normiohjattuna. Tähän vaikuttaa liikenneturvallisuuteen, liikenteen sujuvuuteen ja koko liikennejärjestelmän osa-alueiden yhteensovittamiseen liittyvät tekijät.

Lähiliikuntaolosuhteiden suunnitteluun liittyvien kokemusten järjestelmällinen kokoaminen aloitettiin Länsi-Suomen kokeiluhankkeiden myötä.

”Kokeiluhankkeiden loppuraportissa suunnittelun tueksi koettiin tarvittavan esimerkiksi seuraavankaltaista informaatiota:

- *tietoa toimivista lähiliikuntapaikkojen toteutusmalleista ja ideoista*
- *konkreettisia suunnitteluohjeita ja tuotetietoutta*
- *suunnittelun tukivälineitä (esim. ”tarvearviointilomakkeita”)*
- *asiantuntijoiden yhteystietoja (laitetoimittajat, suunnittelijat yms.)” [18, s.48].*

Länsi-Suomen hankkeiden toteutumisajankohdan jälkeen tietoa lähiliikuntahankkeista on koottu internetissä olevaan lähiliikuntainfoon. Lähiliikuntainfossa on tietoa jo toteutetuista kuin myös käynnissä olevista hankkeista. Lisäksi sinne on koottu tietoa suunnittelun tukimateriaaleista [22].

Tietoa lähiliikuntapaikoista ja niiden suunnittelusta on mm. vuonna 2002 ilmestyneissä Lasten liikuntapaikkojen suunnitteluoppaassa sekä urheilukenttien suunnitteluoppaassa. Lasten liikuntapaikkojen suunnitteluoppaassa esitellään lasten liikunnan olosuhteiden kehittämiseksi suuntaviivoja ja peruseriaatteita mm. Lasten kanssa tapahtuvasta suunnittelusta. Urheilukenttien suunnitteluopas sisältää yksityiskohtaisempia ohjeita ulkokenttien suunnittelusta [6][26]. Internetissä olevista Lipas- ja Luovi aineistotietokannoista on mahdollista löytää koko valtakuntaa käsittäviä tietoja erilaisista olemassa olevista liikuntapaikoista ja ulkoilureiteistä [15] [27].

Lähiliikuntapaikkoja suunniteltaessa on luonnollisesti eduksi mitä paremmin tuntee suunnittelunalaisena olevan alueen paikalliset olosuhteet ja paikallisen liikuntakulttuurin. Paikkakunnalla on voitu tehdä aikaisemmin selvityksiä sekä toimenpiteitä liikunnan edistämiseksi, minkä lisäksi joillakin paikkakunnilla on mahdollisesti selvitelty tehtyjen toimenpiteiden seurausvaikutuksia. Lähiliikuntapaikkoja suunniteltaessa tällainen paikallisella tasolla liikuntaolosuhteiden

kehittämiseksi tuotettu tieto ja kokemus kannattaa mahdollisuuksien mukaan hyödyntää. Jotta paikallisesti tuotetulla tiedolla olisi käyttöarvoa, sen tulisi olla tuotettu ennen kunnallista päätöksen tekoa. Lisäksi kannattaa selvittää, mitä muita paikallisiin liikuntaolosuhteisiin vaikuttavia mahdollisia suunnitelmia on olemassa. Tällaisia suunnitelmia voivat olla mm. erilaiset paikkakunnan liikennejärjestelyihin liittyvät suunnitelmat sekä alueelliset ja paikalliset maankäytön suunnitelmat. Lähiliikuntaverkoston suunniteltaessa myös alueen väestötietojen ja -ennusteiden huomioimisella on oma sijansa, vaikka niiden soveltaminen ei esimerkiksi mitoituskeinoon olekaan yhtä saumatonta kuin puhtaasti normiperäisessä suunnittelussa [17, s. 19-20].

4.2 Kaavoitus ja maankäytön suunnittelu

Lähiliikuntaverkoston suunnittelu on helpointa alueelle, jonka yhdyskunta rakenteessa on valmiiksi huomioitu lähiliikunnan toteuttamisen mahdollisuus. Sellaisien alueiden asemakaavassa on jo valmiit tilavaraukset pienimuotoisille lähiliikuntapaikoille sekä niihin kytkettyville kulkuväylille. Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2004 -strategiassa suositellaankin, että kunnat laatisivat alueelleen liikunnan ja virkistyksen teemakaavan. Parhaiten lähiliikunnan tilantarpeet voidaan huomioida siinä vaiheessa, kun ryhdytään laatimaan kaavaa kokonaan aiemmin rakentamattomalle alueelle. Heinolan asuntomessualueen kaavoitusvaiheessa toimittiin juuri näin.

Asema-kaavavaiheelle asetettiin lasten ikäryhmissä seuraavia tavoitteita:

- *Pihoilla on tilaa leikeille ja peleille.*
- *Leikkipaikka on lähellä kotia.*
- *Tonteilta on välitön yhteys luontoon.*
- *Alueella on vapaus tehdä ja leikkiä.*
- *Alueella on lähiliikuntapaikka.*
- *Alueella on oma ja yhtenäinen kevyen liikenteen väylien, polkujen ja latujen verkosto.*
- *Alueen polkuverkosto yhdistyy laajempaan verkostoon.*
- *Alueella on monikäyttöinen sisätila, jossa lasten liikunta on mahdollista.*
- *Oma uimaranta.*

[6, s. 25] [13,s. 82 - 83:] [7, s.21]

Nykyinen kaavoitushierarkia käsittää kolme eri kaavoituksen tasoa: Maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Kaavojen sisältövaatimuksissa eri kaavatasoilla korostetaan palvelujen saatavuutta ja yhdyskuntarakentamiseen liittyviä kysymyksiä. MRL:n sisältyy säännökset kansallisista kaupunkipuistoista, virkistys- ja viheraluekokonaisuuksien säilyttämisen turvaamiseksi ja hoidon edistämiseksi [28, 4§].

Kaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan kaava-aluetta rakennettaessa tai muutoin käytettäessä. Määräykset esitetään kirjallisessa muodossa kaavakartan yhteydessä.

Maakuntakaava

Maakuntakaavassa esitetään yleispiirteinen kaavoituksen taso ja sitä laadittaessa otetaan huomioon valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet sekä maa-

kunnan tarpeet. Maakuntakaava ohjaa muuta kaavoittamista, kuten yleiskaavoitusta ja asemakaavoitusta. Maakuntakaavoituksesta vastaa maakunnan liitto ja sen vahvistaa ympäristöministeriö [28, 26§, 27§, 28§, 31§].

Yleiskaava

Yleiskaavan laatii kunta ja sen hyväksyy kunnanvaltuusto. Sitä laadittaessa on otettava huomioon maakuntakaava. Kunnissa yleiskaava ohjaa yleispiirteistä maankäyttöä ja toimintojen yhteensovittamista, esimerkiksi asemakaavan laadintaa [28, 35§, 36§, 37§, 39§, 42§].

Asemakaava

Asemakaava on yksityiskohtaisin kaavoituksen taso ja siinä on määritelty lähiliikuntarakentamiseen soveltuvat tilavaraukset. Ajantasa-asemakaava on koostekartta hyväksytyistä ja lainvoiman saaneista asemakaavoista.

Yleispiirteisen kaavoituksen tasolla tehdyt ratkaisut sitovat osaltaan myös yksityiskohtaisen kaavan laatimista. Maanrakennuslain 54 § sanotaan asemakaava laadinnasta seuraavaa:

”Asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on oltava riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita”.

Myös asemakaavan laatii kunta ja kunnanvaltuusto hyväksyy sen.

Kunnan tulee arvioida kaavojen ajanmukaisuutta ja pitää kaavat ajan tasalla [28, 50§, 51§, 52§, 54§, 55§].

Ympäristövaikutusten arviointi

Kaavaa laadittaessa tulee riittävässä määrin selvittää mm. kaavan ympäristövaikutukset. Myös muita vaikutuksia, kuten kulttuuriympäristöön kohdistuvia vaikutuksia tulee arvioida. Kaavan yhteydessä tehtävää arviointia kutsutaan usein nimellä kaava - YVA, ja sitä ohjaa maankäyttö- ja rakennuslaki.

Erityisurheilulaitoksille tulee aina tehdä ympäristövaikutusten arviointi, jolloin voidaan arvioida ympäristön biologiset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset vaikutukset [8, s.184] [28, 9§].

4.3 Suunnittelun osapuolet

Lähiliikuntapaikkojen ja –verkoston suunnittelussa ja toteutuksessa voi olla mukana hyvinkin monenlaisia sidosryhmiä, kuten kunnan viranhaltijat, urheiluseurat, kyläyhdistykset, asukas-yhdistykset, koulut oppilaineen tai jopa tielaitos.

Erityisesti lapsille tarkoitettujen ulkoympäristöt, kuten päiväkotien ja koulujen pihat, on suunniteltava huolella, mielellään yhdessä käyttäjien kanssa [6, s.17].

Opetusministeriö haluaa myös edistää kuntien sisällä tapahtuvaa eri hallintokuntien välistä yhteistyötä. Mikäli tällainen poikkiallinen yhteistyö toteutuu kunnan sisällä, tuo sekin mukanaan uusia osapuolia suunnitteluun [7, s.9, s.21].

4.4 Lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa huomioitavia tekijöitä

Lähiliikuntapaikkojen rakentamisen perusteena tulisi olla ensisijaisesti olemassa oleva kysyntä ja tarve. Lähiliikuntapaikkojen olisi palveltava monipuolisesti erilaisia käyttäjäryhmiä. Liikuntapaikkaverkoston suunnittelussa ja toteutuksessa korostuvat mm. tarkoituksenmukaisuus, turvallisuus ja liikuntaesteettömyys [7, s.22] [8].

4.4.1 Tarkoituksen mukaisuus ja tarveperusta

Aina olisi pyrittävä hyödyntämään ja tehostamaan olemassa olevaa liikuntapaikkatarjontaa. Uusia liikuntapaikkoja ei kannata rakentaa, jos sen seurauksena vanhat jäävät vajaakäytölle tai kokonaan käyttämättömiksi.

Suunnittelun tarveselvitysvaiheen aikana olisi pyrittävä selvittämään se, kuinka hyvin olemassa oleva liikuntapaikkatarjonta vastaa käyttäjien tarpeita ja sitä kautta mihin osa-alueisiin kohdistuu mahdollisia kehittämis- sekä muutos-paineita. Näiden seikkojen selville saaminen edellyttää liikuntaolosuhteiden kartoitusten ja kysyntäselvityksien tekemistä [7, s.22].

4.4.2 Tasa-arvo

Liikuntalain yhtenä tavoitteena on tasa-arvon turvaaminen liikuntapaikka-palvelujen osalta. Ihmisten päivittäisestä elinpiiristä ja välittömästä asuin-ympäristöstä tulisi löytyä riittävät mahdollisuudet erilaisten liikuntamuotojen harrastamiseen. Suunnittelussa tulisi kiinnittää huomiota eri väestöryhmien tarpeisiin siten, että päästäisiin lähemmäksi tasa-arvoisuutta liikuntapaikkatarjonnan suhteen. Niiden tulisi olla kaikkien harrastajien vapaasti käytettävissä sekä myös maksuttomia. Liikuntapaikkojen käyttömaksuilla on liikunta-aktiivisuutta ja liikunnan tasa-arvoisia harrastamismahdollisuuksia heikentävä vaikutus [8, s. 17-18 , 199].

Liikuntapaikan tulisi olla helposti saavutettavissa muista ihmisten päivittäisistä toiminta- ja elinympäristöistä käsin. Tämä edellyttää että kulkuväylät kortteli – ja lähiliikuntapaikoille on järjestetty luontevasti ja että ne ovat turvallisia kaikkien käyttäjien kannalta. Lähiliikuntapaikkojen saavutettavuus mahdollistaa myös sen, ettei erillisiä pukeutumis-, peseytymis- ja huoltotiloja tarvitse rakentaa, koska lähietäisyydellä asuvat käyttäjät löytävät ne kotoaan [7 s.7 - s.9].

Lähiliikuntapaikan saavutettavuus ja läheisyys on tärkeää etenkin lapsiperheille. Lähiympäristöllä sekä asuinympäristöllä ja ulkoympäristön ominaisuuksilla on suuri merkitys myös ikääntyneiden elämän laatuun, joten heidän liikuntaolosuhteiden parantamiseen tulee kiinnittää huomiota suunnittelussa. Tasa-arvon toteutuminen liikuntapaikkojen suunnittelussa edellyttää myös erityisryhmien sekä liikuntarajoitteisten ihmisten liikunnan harrastamisen edellytysten huomioimista. Liikkumisesteisille suunniteltu ympäristö soveltuu hyvin myös lapsille ja vanhuksille [7 s.23].

Liikkumisesteettömyys

Liikuntapalvelujen tasa-arvon toteutumisen kannalta on tärkeää huomioida myös liikkumisesteiset henkilöt ja heidän tarpeensa.

” Liikkumisesteisillä tarkoitetaan henkilöitä, joiden kyky liikkua, toimia, suunnistautua tai kommunikoida on pysyvästi tai tilapäisesti rajoittunut vamman tai sairauden vuoksi. Heitä ovat esimerkiksi liikuntavammaiset, näkövammaiset, kuulovammaiset, kehitysvammaiset sekä sairauden vuoksi liikunta- ja toimintaesteiset eri ikäiset henkilöt. Suomessa on pysyvästi vammaisia henkilöitä noin puoli miljoonaa. Tilapäisesti liikunta- ja toimintaesteisiä on lisäksi noin 5 % väestöstä” [29, s.9].

” Erityisryhmien liikunnalla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikeuksia osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunta vaatii soveltamista ja erityisosaamista”[29, s.16].

Perustuslaissa on maininta, joka kieltää syrjinnän sairauden tai vamman takia. Kunnille on säädetty vammaispalvelulaissa velvollisuus tarjota vammaisille

palveluja. Myös maankäyttö- ja rakennuslaki määrää ottamaan huomioon ihmiset joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut [2, 6§] [3, 2§] [28] [30, 3§, 6§, 7§].

Suunnittelussa voidaan huomioida erityisryhmien tarpeet järjestämällä kulkureitit ja tilat turvallisiksi, liikuntaesteettömiksi ja vammaisille soveltuviksi. Liikuntapaikkojen ja tilojen tulee olla riittävän hyvin opastettuja sekä niiden saavutettavuuteen on myös kiinnitettävä huomiota liikuntarajoitteisten osalta. Esteettömyyden huomioimatta jättäminen voi olla myös liikuntapaikka avustushakemuksen hylkäämisen peruste [8, s.194] [26, s.37] [29, s.9, s.16].

4.4.3 Toiminnallisuus ja monikäyttöisyys

Lähiliikuntapaikan vetovoimaisuus paranee sen mukaan, mitä paremmin siellä on otettu huomioon eri ikäryhmien tarpeet ja omaehtoisen liikkumisen mahdollisuus [7 s.6] [19].

Liikuntapaikan monikäyttöisyys on tekijä jonka avulla voidaan merkittävästi parantaa sen kykyä vastata hyvinkin erilaisen käyttäjäkunnan tarpeita. Monikäyttöisyys merkitsee samalla myös kustannussäästöjä, koska silloin vältytään useampien lajikohtaisten liikuntapaikkojen rakentamiselta ja niihin liittyvistä kalliista maanrakennustöistä. Monikäyttöisiksi sekä muunneltavaksi suunniteltu liikuntapaikka on samalla myös ympäristöystävällisempi ja tavallaan se myös huomioi mahdollisia tulevaisuudessa tapahtuvia käyttötarpeen muutospaineita ennakolta.

Monikäyttöisyyttä voidaan parantaa erilaisilla ratkaisuilla kuten ympärivuotisen käytön lisäämisellä ja valaistusolosuhteiden parantamisella. Samoin sitä voidaan parantaa käyttötarpeen mukaan helposti muunneltavilla monitoi-

miratkaisuilla. Esimerkiksi muunneltavat monitoimikentät sisältävät usein mahdollisuuden useiden eri lajien samanaikaiselle harrastamiselle. [6, s.33-43, s.52 – 55] [7, s.7-8] [26, s. 11, s.37-39]

4.4.4 Pienimuotoisuus

Lähiliikuntapaikkojen ei tarvitse mitään suurikokoisia liikuntakeskuksia. On havaittu että Suomessa on puute pienikokoisista, asutusta lähellä olevista liikuntapaikoista. Suurempikokoisia liikuntapaikkoja sen sijaan on ilmeisen riittävästi, eikä ne palvele kuin pientä osaa väestöstä. Liikuntapaikkojen käytön suhteen vaikuttaa olevan niin, että mitä suurempi ja kalliimpi liikuntapaikka on, sitä harvempi käyttää sitä liikunnan harrastamiseen [8, s.183].

4.4.5 Rakennustekninen helppous ja perustamiskustannusten edullisuus

Lähiliikuntapaikkojen ei tulisi olla vaativia rakennusteknisen toteutuksen kannalta. Jos rakentamisessa ei vaadita erityisosaamista, niin talkootyön käyttömahdollisuudet paranevat. Talkootyön käyttö myös vähentää rakentamisesta aiheutuvia työvoimakustannuksia [7, s.7].

4.4.6 Ympäristöystävällisyys ja kestävän kehityksen huomioon ottaminen

Ympäristöystävällisyyden ja kestävän kehityksen huomioiminen edellyttää liikuntapaikkarakentamiselta sitä, että keskitytään kohteisiin, jotka voidaan toteuttaa keveällä kalustolla ja rakentamisella. Keinotekoiset olosuhteet ympärilleen vaativat liikuntamuodot ovat eniten ympäristöä rasittavia sekä perustamis- että käyttövaiheissaan. Merkittäviä ympäristöön vaikuttavia muutoksia aiheutuu liikuntapaikkarakentamisen osalla myös laajamittaisimmista maanrakennustöistä. Suuret massanvaihdot sekä kuivatustyöt vaikuttavat

alueen ekologiseen tasapainoon esimerkiksi vesitalouden muutosten kautta. Muutosten havaitsemiseen voi mennä useita vuosia.

Liikuntapaikkarakentamisessa kestävää kehitystä tukee eniten lähiliikunta, joka ei vaadi suurisuuntaisia rakentamistoimenpiteitä. Lähiliikuntapaikkojen toimivuus ja ylläpito eivät myöskään vaadi runsaasti energiaa kuluttavia laitejärjestelmiä tuekseen.

Kestävän kehityksen ja ympäristöseikkojen huomioimisen yhtenä tekijänä on käytön aikaisen ylläpidon suunnittelu ja koko elinkaartilouden huomioiminen.

[1, s. 302-305] [7, s.18 -19] [26, s.39]

4.4.7 Kestävyys ja turvallisuus

Liikuntapaikkojen ja kulkuväylien turvallisuuteen vaikuttavat tekijät olisi huomioitava suunnittelussa ja toteutuksessa kuin myöskin käytön aikana. Leikkialueiden ja -välineiden turvallisuuden ja terveellisyyden arvioimisen välineeksi on laadittu joukko stantardeja, jotka eivät kuitenkaan ole lakien tapaan sitovia. Stantardeista voi poiketa, mikäli turvallisuuden ja terveellisyyden tavoitteisiin päästään jollakin vaihtoehtoisella tavalla. Mikäli vaihtoehtoista menetelmää ei ole tarjolla, on järkevää pysyä stantardien määrittelmissä rajoissa arvioitaessa leikkivälineiden turvallisuutta. Standardit koskevat yhtälailla tehdasvalmisteisia kuin paikan päälläkin rakennettuja leikkivälineitä ja -rakennelmia. Paikan päällä tehtyjen rakenteiden osalta on varmistuttava siitä että ne kestävät niihin kohdistuvat kuormitukset sekä muun käytön aikaisen rasituksen. Leikki- ja liikuntapaikkojen turvallisuuteen vaikuttavat myös olennaisesti jatkuva huolto ja kunnossapito. Talvisin tulee huomiota kiinnittää mm. liukkauden torjuntaan. Myös valaistus on tärkeä yleistä turvallisuutta parantava tekijä [6, s. 38-39] [7, s.22] [19] [20, s.122].

4.4.8 Tulevaisuuden huomioiminen.

Varmoja tulevaisuuden ennusteita ei ole olemassakaan. Mutta aina voi kuitenkin tarkastella mahdollisuuksia sen suhteen, millaisia vaikutuksia milläkin olosuhde muutoksella on.

Kohteen käyttöön tulevaisuudessa voivat vaikuttaa esim. kohteeseen johtavien kevyen liikenteen yhteyksien parantuminen tai uudisrakentaminen kohteen läheisyyteen, väestörakenteen muutokset sekä muutokset sosiaalisessa ja taloudellisessa taustassa. Myös mahdolliset muutokset kaavoituksessa ja maankäytön suunnittelussa voivat olla vaikuttamassa liikuntapaikan käyttöön [17, s. 20].

Sitäkään ei voida sanoa, mitä liikuntamuotoja kohteen läheisyydessä asuvat ihmiset tulevaisuudessa harrastavat. Tosin suomalaisten harrastamiin valtalajeihin ei vuosikymmeniin ole kovinkaan voimakkaasti päässeet muotilajit vaikuttamaan. Todennäköistä onkin, että monet perusliikuntamuodot tulevat jatkossakin säilyttämään asemansa [8, s.195].

4.4.9 Olemassa olevien resurssien huomioiminen

Oleellisen tärkeätä on huomioida jo suunnitteluvaiheessa olemassa olevat taloudelliset - sekä henkilöresurssit, jotka toteutukseen ovat käytettävissä. Suunnittelun tarveselvitysvaiheessa saattaa ilmetä erilaisia lähiliikunta-olosuhteiden kehittämisen tarpeita, joidenka toteuttamiseen mainitut resurssit ei kertatoteutuksella riitä. Tämän vuoksi totutettaviksi aiotut hankkeet on luokiteltava ensisijaisiin ja tosisijaisiin toteuttamisen suhteen.

Asukkaiden mukaan saaminen suunnitteluun, toteutukseen ja ylläpitoon lisää merkittävästi mahdollisuuksia toimivan lähiliikuntajärjestelmän luomiseen. Talokootyön käyttö toteutusvaiheessa vähentäisi työvoimakustannuksia [6, s.39].

4.5 Suunnittelun vaiheet

Suunnitteluvaiheiden jakamisen ja nimeämisen osalta on olemassa vaihtelevia käytäntöjä, jotka eivät välttämättä ole vakiintuneet edes kaikkien lähiliikuntaverkostoon käsitettävien osa-alueiden sisällä. Suunnittelun vaiheiden jakaminen osiin sekä niiden nimeäminen riippuu suunnittelualueen ja kohteen laajuudesta, kohteen rakennusteknisestä vaativuudesta ja mahdollisesti suunnitteluun liittyvistä osapuolista. Suunnitelmat tarkentuvat suunnittelun edetessä vaihe vaiheelta kohti toteutusta. Olennaisinta ei kuitenkaan ole se, kuinka jokin vaihe nimetään. Tärkeämpää on se, että käydään suunnitteluprosessin aikana läpi ne vaiheet, jotka mielekkään toteutuksen ja lopputuloksen kannalta ovat olennaisia. Pienimuotoisissa hankkeissa suunnittelun eri vaiheita voidaan jopa yhdistellä. Varsin tavallista on jakaa suunnittelu neljään eri vaiheeseen.

Tarveselvitys

Tarveselvitysvaiheen aikana pyritään saamaan selville hankkeen tarpeellisuus. Tässä vaiheessa hahmotellaan nykytilan ja tavoitteiden perusteella lyhyen ja pitkän aikavälin kehittämistarpeet. Tarkastellaan eri vaihtoehtoja, niiden vaikutuksia ja määritellään kustannukset alustavasti.

Tarveselvitysvaiheella on korostunut merkitys lähiliikuntapaikkoja ja –verkostoja suunniteltaessa, koska lähiliikuntapaikkojen rakentamisen tulisi perustua olemassa olevaan todelliseen tarpeeseen. Lisäksi on huomattava, että hankkeen kustannukset määräytyvät pitkälti jo suunnittelun alkuvaiheessa. Tarveselvitysvaihe ei välttämättä aina johda seuraaviin suunnitteluvaiheisiin, koska sen tuloksena on voinut ilmetä, ettei jatkosuunnittelun eikä kehittämisen tarpeita sillä hetkellä ole. Jos tarveselvitys antaa aihetta jatkokehittelylle, siirytään hankesuunnitteluvaiheeseen. Jos kehitettäviä kohteita on useita, saattaa hankkeiden priorisointi olla paikallaan. Myös osallistuvan suunnittelun osuus painottuu tarveselvityksessä ja hankesuunnittelussa. Nämä molemmat edellä

esitetyt vaiheet saattavat käytännössä lähiliikuntapaikkojen suunnittelussa sulautua osittain toisiinsa [20, s. 29-30] [26, s.19- 20].

Hankesuunnittelu

Mikäli tarveselvityksessä on todettu hankkeen tarpeellisuus, edetään vaiheeseen, josta käytetään tavallisesti nimeä hankesuunnitteluvaihe. Mikäli tarveselvitysvaiheessa on tarkasteltu lähiliikuntaverkoston laajempaa kokonaisuutena, kannattaa hankesuunnitteluvaiheessa keskittyä enemmän kohdekohtaiseen suunnitteluun. Monet hankkeeseen liittyvät periaateratkaisut tehdään hankesuunnitteluvaiheessa, kuten toiminnalliset ja tekniset ratkaisut sekä sijaintia koskevat ratkaisut. Hankesuunnitteluvaiheessa ollaan vuorovaiikutuksessa eri osapuolien kanssa ja tehdään arvioita liikenteellisistä -, ympäristö – sekä taloudellisista vaikutuksista.

Kuitenkin hankesuunnitteluvaiheessa voi toteutettavaksi aiotun kohteen osalta olla tarkastelussa mukana useampia vaihtoehtoja. Eri vaihtoehtojen vertailemiseksi kustakin laaditaan alustavat luonnostasoiset suunnitelmat, alustavine mitoituksineen sekä tehdään alustavat kustannusarviot. Kustannusarvioita voidaan tehdä esimerkiksi selvittelemällä viitekohteita.

Lähiliikuntapaikkahankkeissa, tulevien käyttäjien kanssa voi tässä vaiheessa yhdessä suunnitella kohteeseen tulevaa toimintavarustusta. Mikäli kohde tulee kokonaan uudelle rakennuspaikalle, voidaan siellä tehdä myös alustavia pohjatutkimuksia [20, s. 29-30] [26, s.19- 20].

Yleissuunnittelu

Yleissuunnitelmassa selvitetään vaihtoehtoiset tavat toteuttaa hankesuunnitelmassa esitetyt tavoitteet ja eri vaihtoehtojen kustannukset. Yleissuunnit-

teluvaiheessa esitellään hakesuunnitteluvaihetta perustellummin eri ratkaisut seuraavien seikkojen osalta: maan käyttö, liikenne, toimintojen ja rakenteiden sijoittelu, pohjarakennus sekä mahdollinen kohteeseen liittyvä muu tekniikka. Yleissuunnitelmassa esitetään myös tarkennetut kustannusarviot eri vaihtoehtojen osalta. Varsinkin vaativimmissa kohteissa yleissuunnitelman laatimisen suorittaa työhön erikoistunut suunnittelija [20, s. 29-30] [26, s.19- 20].

Rakennussuunnitteluvaihe

Yleissuunnitteluvaiheessa lopulliseen toteutukseen valitun vaihtoehdon yksityiskohtainen suunnittelu tapahtuu rakennussuunnitteluvaiheessa. Rakennussuunnitelmassa esitetään kaikki rakentamisvaiheessa tarvittavat yksityiskohdat. Yleensä myös rakennussuunnitteluvaihe vaatii suunnittelijoilta erikoisosaamista [20, s. 29-30] [26, s.19- 20].

4.6 Lähiliikuntapaikkatarpeen arvioiminen

4.6.1 Tarveperustan määrittäminen

Lähiliikuntaverkosto muodostuu lähi- ja kortteliliikuntapaikoista, leikkialueista, mahdollisista muista virkistysalueista sekä näitä yhdistävistä kulkuväylistä ja -reiteistä. Lähiliikuntaverkoston kunkin osa-alueen mitoitus varten on olemassa erilaisia ohjeistoja ja suosituksia. Mitoitusohjeet ja -suositukset perustuvat monilta osin tutkittuun tai kokemusperäiseen tietoon, kuten eri ikäisten ihmisten elinpiirejä ja liikkumissädettä käsittäviin tutkimuksiin [6, s.35] [17, s.22]. Samoin on tehty tutkimuksia ihmisten liikuntatottumuksista ja heidän harrastamistaan liikuntamuodoista [6, s.11-12] [8].Tällaisia tietoja voi käyttää hyödykseen tarkasteltaessa olemassa olevaa fyysistä liikuntaympäristöä tai kaavoitustilannetta. Joidenkin mitoitusnormistojen mukaisesti suoritettujen toimintojen laadun ja laajuuden arvioiminen, edellyttää myös alueen asukastietojen selvittämistä, kuten: asukasmäärä, ikärakenne ja väestöennuste. Väestötietojen selvit-

tämisessä väestökisterin nopeasti päivittyviin tietokantoihin yhteydessä olevat paikkatietojärjestelmät ovat hyödyllisiä apuvälineitä [11, s.167] [17, s. 20].

Lähiliikuntapaikkatarvetta arvioitaessa ei tulisi kuitenkaan sokeasti tuijottaa normiperäisiin mitoitusohjeisiin, vaan ensisijaisesti olisi huomioitava mahdollisimman pitkälle paikalliset olosuhteet ja paikallisen väestön tarpeet. Tarveperustan selvittämiseksi olisi löydettävä soveltuva menetelmä tai menetelmiä, koska kokonaisvaltainen liikuntaolosuhteiden analysointi ja asukkaiden näkökulmien huomiointi ei ole välttämättä yhdellä kertaa ja hetkessä tehty.

Eri-ikäisten ja liikkumiskyvyltään erilaisten ihmisten toiminnallisissa tarpeissa ja elinpiireissä on luonnollisesti huomattavia eroja. Lähiliikuntaolosuhteita tarkasteltaessa ja kehittäessä nuo erot on huomioitava. Jo suunnittelun alkuvaiheessa asukkaat voidaan jakaa esimerkiksi ikäluokkien mukaisiin kohde ryhmiin, joiden tarpeita tarkastellaan.

Sana lähiliikuntaverkosto jo ilmaisee, että tarkastelun alaisena ei ole vai tietty kohde, vaan laajempi kokonaisuus. Kaikkien ihmisten liikunnallisten toimintojen elinpiiri ei useinkaan ulotu koko tarkasteltavalle alueelle. Tästä syystä suunnittelun alaisena oleva alue on jaettava pienempiin tarkastelu kokonaisuuksiin, joiden jakamisessa on hyödynnettävä joko tutkittua tai paikallisesti tuotettua tietoa elinpiireistä. Lähiliikunnan näkökulmasta katsoen alueiden jakamisperusteina käytettävät elinpiirirajat eivät voi olla kovinkaan laajoja. Alueiden koon on säilyttävä sen verran suppeina, että niillä sijaitsevat kohteet ovat lasten ja liikunnallisesti erityisryhmiin lukeutuvien henkilöiden saavutettavissa [6, s. 35] [13, s.30.] [17, s. 45-46].

Paikallisen väestön tarpeita voidaan selvittää kyselyjen, haastattelujen tai osallistuvan suunnittelun menetelmillä.

Selvitettäviä tietoja voivat esimerkiksi olla:

- tiedot eri ikäisten ihmisten liikuntatottumuksista
- heidän kokemistaan tyytyväisyyden ja tyytymättömyyden aiheista nykyisten liikuntaolosuhteiden osalta
- ideat ja ehdotukset olosuhteiden korjaamiseksi tai kehittämiseksi
- etäisyydet nykyisille harrastuspaikoille
- kuinka ihmiset kokevat nykyiset etäisyydet.

Ihmisillä voi olla olemassa myös niin sanottuja piilotarpeita, jotka eivät selviä kyselyiden ja haastattelujen avulla. Tällaisista piilotarpeista kertovat esimerkiksi maastoon ihmisten toiminnan seurauksena syntyneet peli- ja leikkipaikat sekä erilaiset oikotiet ja polut. Tällaisetkin kohteet voi huomioida olosuhdekartoituksissa. Käytön jälkien perusteella voi päätellä, minkälaista toimintaa alueella on ollut ja missä laajuudessa toiminta on tapahtunut. Liiallisella puuttumisella ja suunnittelulla ei pitäisi ”tuhota” kaikkea tällaista omaehtoista ja spontaania toimintaa. Näin ei pitäisi tehdä varsinkaan lasten toimintojen kohdalla, mikäli niihin ei sisälly sinällään mitään kohtuutonta turvallisuuteen tai terveellisyyteen sisältyvää riskiä. Tätä tukee myös tutkimukset, jotka osoittavat tällaisessa ympäristössä leikkivien lasten motoristen ominaisuuksien hyvästä kehitymisestä [6, s. 16-18] [17, s.20].

Paikallisten olosuhteiden osalta selvitetään olemassa olevien liikunta- ja leikkipaikkojen ja muiden mahdollisten lähiliikuntaa palvelevien kohteiden tarjonta, niiden nykykäyttö ja käyttöaste. Kohteiden osalta voidaan selvittää myös niiden kuntoa, soveltuvuutta vapaaseen käyttöön, turvallisuustekijöitä sekä soveltuvuutta liikuntaesteisille. Toisin sanoen tarkastellaan sitä, miten ne täyttävät lähiliikuntakohteille tunnusomaisia piirteitä.

Saatua tietoaineistoa vertaamalla pyritään arvioimaan sitä, minkälaisia kehittämistarpeita millekin osa-alueelle kohdistuu. Riittääkö olemassa tarjonta vastaamaan lähiliikuntapalveluiden kysyntää, vai onko niissä muutosten tai

perusparantamisen tarvetta? Samalla selvinnee sekin, onko mahdollista uudisrakentamisen tarvetta. Lisäksi arvioidaan niihin liittyvien kulkuväylien yhdistävyys ja riittävyys. Tehtyjen selvitysten pohjalta ratkaistaan myös uudisrakentamisen kohteiden määrä, sijaintipaikat ja koko. Toimintavarustus on aikaa myöten käyttäjäkunnan ohella lähiliikuntapaikan muuttuvin osa ja sen osalta selvitykset on otollisempaa tehdä lähempänä lopullista toteutusta. Näin varsinkin, jos alkuperäisen tarveperustan selvittämisen ja toteutuksen välille jää pidempi aikamarginaali.

Olosuhdeselvitykset auttavat ehkäisemään päällekkäisen tarjonnan muodostumista ja auttavat välttymään tarpeettomalta, turhia kustannuksia synnyttävältä rakentamiselta. Arviointia suoritettaessa on kiinnitettävä huomiota myös eri kohteiden saavutettavuuteen ja tasa-arvo tekijöihin. On myös muistettava, että tehdyillä ratkaisuilla tulee olemaan merkitystä asuinympäristön ilmeeseen ja laatuun.

Mikäli selvitysten ja vertailutietojen perusteella todetaan, että liikuntaolosuhteet vastaavat rakenteeltaan pitkälti lähiliikuntaolosuhteiden vaatimuksia, mutta vastaavasti käyttö ei ole samalla tasolla olosuhteiden kanssa, on epäkohtaa etsittävä muista tekijöistä. Tällaisia epäkohtia voivat olla liikuntapaikkojen vapaaseen käyttömahdollisuuteen tai liikuntapaikkojen käyttömahdollisuuksista tiedottamiseen liittyvät tekijät [6, s.39].

Kysyntäselvitysten ja arvioinnin jälkeen tehdään totutettaviksi aiottujen hankkeiden priorisointi sekä arvioidaan toteutusresurssit.

4.6.2 Viitteellisiä ohjeita lähiliikuntapaikkojen mitoitukseen

Seuraavassa esitettyjä ohjeellisia mitoitusarvoja voidaan käyttää suunnittelun tukena, vaikka suunnitelmien lähtökohtana pidettäisiinkin paikallisia olosuhteita ja tarpeita.

Leikkialueiden suositusten perustana on vaatimus, että alueiden sijainnin tulee vastata lasten kykyä liikkua ympäristössään. Tämä on hyvä vaatimus myös liikuntapaikkojen sijoittelulle. Tonttikohtaisen leikkipaikan kokosuositus 200-300 neliömetriä. Jokaista 3000 asuinkerrosneliömetriä kohti pitäisi olla yksi leikkipaikka. Korttelikohtaisen leikkipaikan koko suositus 1500-2000 neliömetriä. Monipuolinen lähiliikuntapaikka vaatii helposti tilaa 3400-4000 neliömetriä. Asuntoaluekohtaisen virkistysalueen (perhepuisto tms.) kooksi suositellaan 6000-12000 neliömetriin [6, s.41].

Lasten ollessa pääkäyttäjiä erittäin hyvä monitoimikentän koko on 10-12 m x 23-26 m. Eräiden palloilulajien koko suosituksia minikentille.

<i>Laji</i>	<i>Pituus</i>	<i>Leveys</i>
<i>Jalkapallo</i>	<i>40 m</i>	<i>20 m</i>
<i>Jääkiekko</i>	<i>35 m</i>	<i>17 m</i>
<i>Koripallo</i>	<i>22 m</i>	<i>12 m</i>
<i>Käsipallo</i>	<i>20 m</i>	<i>12 m</i>
<i>Lentopallo</i>	<i>13,4 m</i>	<i>6,1 m</i>
<i>Sulkapallo</i>	<i>13,4 m</i>	<i>6,1 m</i>
<i>Sähly</i>	<i>20 m</i>	<i>10 m</i>
<i>[6 s.54]</i>		

Kevyen liikenteen väylät

Kevyen liikenteen verkon suositeltava tiheys

- Pääverkko 400 - 600 metriä*
- Alueverkko 200 - 300 metriä*
- Lähiverkko 100 - 150 metriä*

Määritelty silmäkoko on tarkoitettu lähinnä tiheästi rakennetuille alueille [20, s.35-36].

Lähipuistot

Asuinalueen välittömään läheisyyteen sijoitettavan lähipuiston riittävä pinta-ala on 1,5 –3 ha [17 s.23].

4.6.3 Saavutettavuus

Liikuntapaikan saavutettavuus on tekijä, jonka huomioiminen suunnittelussa lisää paitsi liikuntapaikkapalvelujen tasa-arvoisuutta, niin sen ohella myös edistää ihmisten säännöllistä ja jatkuvaa liikunta-aktiivisuutta. Esimerkiksi ulkoilukäynneistä puolet kohdistuu alueille, jotka sijaitsevat alle 500 m etäisyydellä asunnoista. Erityisesti lasten ja nuorten liikuntaan liittyvänä suurimpana ongelmana on koettu etäisyydet kodin ja liikuntapaikan välillä. Vanhemmille ikäryhmille, varsinkin terveille aikuisille ei välimatkoilla ole niin korostunutta merkitystä.

Eri-ikäisten lasten elinpiirejä koskevissa tutkimuksissa on todettu, että toimintasäde alle kouluikäisillä lapsilla kaupunkiympäristössä on 50 - 150 m. On suositeltu että 0-8 v. lapsilla leikkialueen pitäisi olla alle 50 m päässä asunnosta. Vaikka koulunkäynnin aloittaminen lisää lasten riippumattomuutta kotipihasta, niin ajoneuvoliikenne muodostuu kuitenkin vielä turvallista liikkumista rajoittavaksi tekijäksi. Iältään 7 – 9-vuotiaiden lasten toimintasäteeksi on arvioitu 300 - 400 m joka vastaa lähinnä korttelielinpiiriä. Ala-asteikäisille tulisi löytyä toimintavarustukseltaan heidän tarpeitaan vastaava leikki- ja liikuntapaikka alle 300m päässä asuinrakennuksesta. Mainittu etäisyys ei ole myöskään kohtuuton heikommin liikkumaan pääseville ihmisille, joten myös heidät tulisi huomioida toimintavarustuksen suunnittelussa.

Ala-asteen loppuvaiheessa leikit muuttuvat harrastuksiksi, joiden pariin pääsemiseksi toimintasäde voi muuttua jo muutaman kilometrin mittaiseksi. Tällöin tulisi vähintään noin 2000 m etäisyydellä asuinrakennuksesta sijaita monipuo-

linen lähiliikuntapaikka ja lajiliikuntapaikkojen verkosto , kuten liikunta- ja uimahalli sekä urheilukenttä

Pääsääntöisesti lasten liikuntapaikat olisi löydettävä päivittäisten arkireittien varrelta ja kodin lähiympäristöstä. Lasten toimintasäteeseen vaikuttavat sekä asukastiheys että ajoneuvoliikenteen määrä. Maaseutuympäristöissä eri ikäisten lasten toimintasäde voi olla laajempikin kuin vilkkaasti liikennöidyssä kaupunkiympäristössä. Lasten luontaista halukkuutta laajentaa elinpiiriään iän myötä, voidaan tukea luomalla turvallisia kulkureittejä, jotka yhdistävät erilaisia liikunnan harrastamispaikkoja toisiinsa [6, s.35 – 36, s. 40-41] [8, s.103, s.197] [17, s.22] [18, s.4] [19].

4.6.4 Osallistuva suunnittelu

Mikäli liikuntapaikoista halutaan saada käyttäjien tarpeita vastaavia, on heidät otettava mukaan suunnitteluun jo sen alkuvaiheissa. Toisaalta asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuus sisältyy jo lakisääteisesti olennaisella tavalla nykyaikaiseen suunnitteluun alkaen kaavoituksesta ja maankäytön suunnittelusta [2, 2§] [4, 27§, 28] [28, 1§, 5§, 6§] [32].

”Lajien harrastajat, seurat ja lajiliitot erikseen ja yhdessä voivat vaikuttaa merkittävästi asianmukaisten ja erityisvaatimukset täyttävien liikuntapaikkojen syntymiseen parhaiten jo suunnitteluvaiheessa” [7, s.22].

” Asukasedustusta ei aina ole mahdollista valita tavallisten palvelujen käyttäjien keskuudesta. Tällöin voidaan käyttäjien edustus saada vapaista kansalaisjärjestöistä, urheiluseuroista, asukasyhdistyksistä sekä kylätoimikunnista” [13, s.125].

Osallistuvan suunnittelu avulla voidaan saada lisättyä osallistumisaktiivisuutta, käyttöastetta sekä toteutus- ja käytönaikaisen huollon ja kunnossapidon osalta

kustannussäästöjä. Näin varsinkin jos liikuntapaikka osallistumisen kautta koetaan ”omaksi” ja halutaan osallistua myös rakentamiseen ja ylläpitovastuuseen.

5. LÄHILIIKUNTAPAikkojen teknisen suunnittelun ja toteutuksen keskeisiä piirteitä

5.1 Yleistä

Lähiliikuntapaikkarakentamisessa pyritään pois tiukasti normiohjatusta perinteisistä liikuntapaikkarakentamisen muodoista. Se on täysin perusteltua, kun halutaan jättää tilaa luoville ja uusille ratkaisuille sekä ottaa huomioon tasa-arvotekijät ja tarveperusta liikuntapaikkasuunnittelussa. Toisaalta jos halutaan noudattaa niitä edellytyksiä, joita asetetaan ympäristöystävällisyydelle, kestävyydelle, esteettömyydelle sekä turvallisuudelle, on monia säädöksiä joita ei voi eikä saa ohittaa, mikäli asetettu tavoite halutaan saavuttaa. Useimpien mainittujen tavoitteiden vaatimien ratkaisujen tekeminen on lähiliikuntapaikkojen teknisten suunnittelijoiden vastuulla. Niin ikään samojen suunnittelijoiden tulee kyetä ratkaisemaan rakennustekniselle sekä huollon helppoudelle asetettavat vaatimukset siten, että muista edellä mainituista vaatimuksista ei tarvitsisi tinkiä.

Mikäli toteutettavissa hankkeissa toimintavarustuksen osalta päädytään valmiskalusteisiin, niin niiden osalta tuoteturvallisuuslaki ja tuotevastuulaki velvoittaa kalusteiden valmistajia ottamaan huomioon edellä lueteltuja seikkoja [33] [34]. Valmiskalusteiden käyttö ei kylläkään poista niitä huomioitavia vaatimuksia, jota niiden sijoittelulle ja asennukselle asetetaan [3] [35].

Lähiliikuntapaikkoja koskevissa suosituksissa on annettu ymmärtää että raskaita, ympäristöön vaikuttavia maansiirtotöitä tulisi välttää. Edellistä seikkaa puoltaa myös se suositus, jonka mukaan lähiliikuntapaikkojen tulisi olla perustamiskustannuksiltaan edullisia. Juuri laajamittaiset maarakennustyöt ovat omiaan nostamaan hankkeen perustamiskustannuksia. Tämä tuli esiin mm. osassa Länsi-Suomessa toteutetuissa pilottihankkeissa [18, s.44]. Maatöiden kustannuksia voidaan parhaiten vähentää valitsemalla kentän sijaintipaikka sellaiseksi, ettei se vaadi suurisuuntaisia kuivatus- eikä maaperän vaihto-operaatioita.

Tällöin sijaintipaikan valinnan osalta soveliaimpia ovat sellaiset alueet, jotka sijaitsevat routimattomalla maaperällä.

Useimmiten huomioon otettavina seikkoina esiin tulevat routivuuteen ja kosteusolosuhteisiin liittyvät tekijät. Mainituilla tekijöillä on suoria seurausvaikutuksia mm. kiinteästi asennettavan toimintavarustuksen ja valaisinpylväiden pysyvyyteen ja kestävyys, kentän turvallisuuteen, toimivuuteen ja viihtyisyyteen, pinnoitteiden kestävyys ja tätä kautta luonnollisesti huolto- ja ylläpitokustannuksiin.

5.2 Pohjatyöt ja rakennekerrokset

Suunnittelu kohteeseen tehtävät pohjatutkimukset, pohjatyöt ja rakennekerrokset määräytyvät mm. alueen maaperäoloista, kohteen suunnitellusta käyttötarkoituksesta, valittavasta pinnoite ratkaisusta, alueelle tulevista rakenteista ja niiden vaatimuksista maapohjan kantavuuden suhteen.

Lisäksi tehtäviin ratkaisuihin vaikuttaa myös se, onko alue suunniteltu ympärivuotiseen käyttöön vai onko se tarkoitettu käytettäväksi ainoastaan kesäisin. Ympärivuotinen käyttöratkaisu voi olla esimerkiksi kenttäalueen jäädyttäminen talvella luistelualueeksi. Tällöin on jäädyttämisen aiheuttava routiminen estettävä rakennekerrosten ja routasuojauksen avulla siten, ettei routimisesta aiheudu haittaa kesäkäytölle. Varsinkin routimattomalle maapohjalle tehtävät keveimmät ratkaisut eivät aseta kovinkaan suuria vaatimuksia rakennekerrosten suhteen.

Alueen kosteusolosuhteiden hallinnalla kyetään vaikuttamaan maapohjan kantavuuteen ja routimisominaisuuksiin. Päälysteen ja rakennekerrosten suunnitteleminen riittävän kaltevaksi estää pintavesien lammikoitumisen sekä vajovesien jäämisen rakennekerrokseen. Tehtäväksi kaltevuudeksi suositellaan 1:200 (0,5 %). Kallistus tehdään murskepinnoitusta lukuunottamatta myös vettä läpäiseville pinnoitteille. Murskepinnoitteelle vesi ei jää seisomaan, vaan se imeytyy

rakennekerrokseen. Alueen kuivana pysyminen vaatii salaojituksen, mikäli pohjamaa ole hyvin vettä läpäisevää soraa.

Rakennekerroksia ja pinnoitteita suunniteltaessa on myös huomioitava se, että ne kestävät suunnitellun huoltokaluston aiheuttaman rasituksen ja kulutuksen.

Jos alueesta ei ole olemassa valmista pohjatutkimusaineistoa, on pohjaolot selvitettävä ennen rakennekerrosten suunnittelua. Alustavia selvityksiä olisi tehtävä jo silloin, kun alueelle tulevien toimintojen ja rakenteiden sijaintipaikkoja luonnostellaan. Kun lopulliset sijaintipaikat ovat määräytyneet, tehdään kyseessä olevien rakenteiden ja toimintojen suunnitelluilla paikoilla perusteellisemmat pohjaolosuhteiden selvitykset.

Suunnittelun alkuvaiheessa voi tukeutua myös olemassa olevaan aineistoon, mikäli alueen muun rakentamisen yhteydessä on selvitelty siellä vallitsevia määräperäolosuhteita. Koska lähiliikuntapaikkarakentamisessa suositaan keveitä ratkaisuja, saattavat nämä aiemmat selvitykset olla täysin riittäviä. Suunniteltaessa täydentäviä toimintoja esimerkiksi jo olemassa olevalle urheilukentälle päästään pohjatutkimusten ja –töiden osalta kaikkein helpoimmalla [36].

5.3 Pinnoitteet

Lähiliikuntapaikkojen pinnoitteille ja niiden tasaisuudelle ei aseteta samoja vaatimuksia kuin vastaaville kilpaurheilun suorituspaikoille. Pinnoitteille kohdistuvat vaatimukset tulevat lähinnä niistä tekijöistä, joita asetetaan perustamiskustannuksille, huollon helppoudelle ja liikkumisesteettömyydelle sekä monikäyttöisyydelle. Myös alueen käyttötarkoitus vaikuttaa pinnoitteen valintaan, esimerkiksi rullalautailu tai –luistelu ei luonnistu kovin pehmeillä alustoilla, kuten ei myöskään pyörätuolilla liikkuminen tai lasten vaunujen työntäminen. Tavallisimmat päällystemateriaalit on soveltuvia myös silloin, kun esimerkiksi pienkenttä on suunniteltu talvella jäädytettäväksi [6, s.55].

Periaatteessa lähiliikuntakohteiden pinnoitteena voidaan käyttää lähes kaikkia olemassa olevia pinnoitemateriaaleja, kuten kestopäälysteitä, vesisidonnaisia päälysteitä tai nurmea. Kestopäälysteinä käytetään kulkuväylillä asfalttia ja pelikenttäalueilla asfaltin päälle tulevia muovipäälysteitä. Vesisidonnaisia päälysteitä ovat punamurske, tiilimurske, savihiekka sekä kivituhka. Nurmipäälysteet voivat olla joko luonnonnurmia tai tekonurmia [26, s.70-84].

Jotkut materiaalit ovat soveltuvampia eri käyttötarkoituksiin kuin toiset, mutta saattavat rajata ominaisuuksiensa vuoksi jonkin toisen liikuntamuodon harrastamismahdollisuuden alueella, mikäli niitä käytetään. Siispä pinnoitteen valinnassa tulisi kuitenkin huomioida mahdollisimman pitkälle sen soveltuvuus erilaisten liikuntamuotojen harrastamiseen. Seuraavasta taulukosta käy ilmi että, asfalttibetoni ja kivituhka ovat monikäyttöisimpiä pinnoitemateriaaleja, kun huomioidaan kaikki käyttömuodot. Kivituhka asfalttia edullisempänä materiaalina soveltuu hyvin useimpiin lähiliikuntakohteisiin. Vaikka asfaltti onkin useimmissa tapauksissa luokiteltu paremmaksi pinnoitteeksi, niin esimerkiksi juoksualustaksi se ei sovellu yhtä hyvin kuin kivituhka. Taulukossa 1 numero 1 tarkoittaa ensisijaisesti suositeltavaa pinnoitevaihtoehtoa ja numero 2 toissijaisesti suositeltavaa pinnoitevaihtoehtoa ja niin edelleen.

Taulukko 1. Pintarakenteen suositushjeet eri käyttömuotojen perusteella. [35]

Käyttömuoto	Pintarakenteen suositusjärjestys			
	Asfaltti- betoni	Kivituhka	Sora	Joustava pintarakenne
Kävely	1	2	3	4
Juoksu	4	2	3	1
Pyöräily	1	2	3	ei käyt.
Rullasuksihiihto	1	2	ei käyt.	ei käyt.
Vammaisliikunta (pyörätuoliliikunta, näkövammaiset)	1	2	ei käyt.	ei käyt.
Hiihto	4	2	3	1

Kuvan 2 mukaisessa esimerkissä kivituhkapintaisen ulkoilupolun rakennekerroksina kantavilla maapohjilla on:

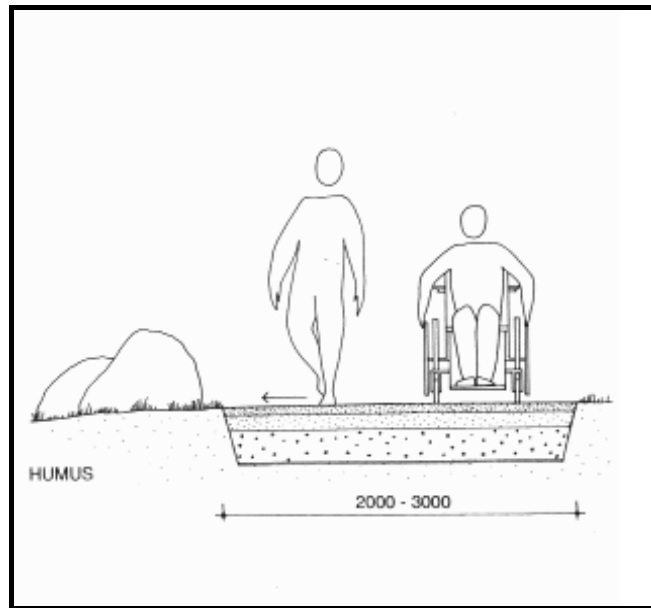
- Hyvin tiivistetty 50 mm paksuinen kivituhkapinta. Kivituhkan raekoko 0 – 6 mm.
- Murskesorakerros, jonka paksuus on 100 mm ja raekoko 0 – 12 mm.

Huonosti kantavilla maapohjilla edellisten rakennekerrosten lisäksi joko

- Sepelikerros, jonka paksuus on 200 mm sekä suodatinkangas.

Tai vaihtoehtoisesti

- Paksumpi murskesorakerros, esimerkiksi 300 mm. Rae kooksi suositellaan 0 –12 mm.
- Paksuudeltaan 100 –150 mm vahvuinen suodatinhiekkakerros.

Kuva 2. Kivituhkapintaisen kuntoradan poikkileikkaus [37].

5.4 Lähiliikuntapaikkojen varustus

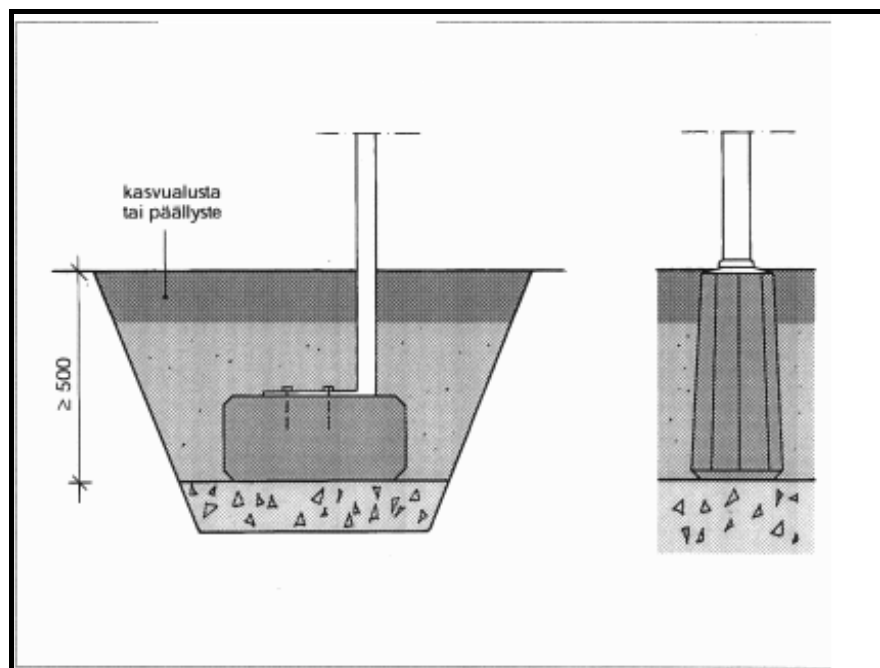
Lähiliikuntapaikkojen toimintavarustuksen tulisi kestää niihin kohdistuvat kuormitukset. Kuormitusta rakenteisiin aiheutuu käytön aikaisista kuormista ja mekaanisesta rasituksesta sekä sääolosuhteista kuten lämpötilaeroista ja kosteudesta.

5.4.1 Varusteiden perustaminen ja asentaminen

Kiinteästi paikalleen asennettava toimintavarustus vaatii kiinnitysalustakseen perustuksen. Perustukset tulee suunnitella ja rakentaa siten, ettei routa pääse liikuttelemaan ja vahingoittamaan niitä. Kaikkein keveimmät perustukset eivät välttämättä vaadi routasuojasta. Perustusten suunnittelussa on huomioitava myös se, että rikkoutuneet osat voidaan vaihtaa rikkomatta perustusta. Lähiliikuntapaikkojen tulisi olla muunneltavissa ja monikäyttöisiä. Toisaalta turvallisuusnäkökohdat vaativat monestikin sitä, että varusteet olisivat kiinteästi asennettuja. Lähiliikuntapaikan käyttötarpeen muutoksia ajatellen olisi ihan-teellista, jos samoihin perustuksiin voitaisiin asentaa erilaisia varusteita, jotka

olisi suunniteltu kiinnitysratkaisuiltaan identtisiksi. Lisäksi perustukset on suunniteltava siten, ettei vesi pääse vaurioittamaan niitä. Perustusten on myös liityttävä luontevasti ympäristöönsä [38].

Varusteiden perustamistavoista soveltuvin on betoniperustus. Vaihtoehtoisia betonista tehtäviä perustuksia ovat kuoppaan valettava betoniperustus, muottiin valettava betoniperustus sekä betoninen valmisjalusta. Varusteen vaihtamista ajatellen, kuvassa 3 esitetty betoninen valmisjalusta on paras vaihtoehto, koska asennuksen korjaaminen ja varusteen vaihtaminen jälkikäteen ovat helppoja. Muissa vaihtoehdoissa varuste perustetaan suoraan märkään betoniin, jolloin vaurioituneen osan tai epäonnistuneen asennuksen korjaaminen on vaikeampaa [39].

Kuva 3. Betoninen valmisjalusta [39].

Perustuksen päälle tulevan maan pintakerroksen paksuuteen vaikuttaa alueen käyttötarkoitus sekä käytetty pinnoite. Kiviaineisilla pinnoitteilla maakerroksen paksuus olisi oltava vähintään 100 mm ja nurmikkoalueilla 200 mm. Leikkialueilla olisi maakerroksen oltava vähintään 100 mm, mutta turvahiekka

alueilla vähintään 400 mm. Mikäli perustusten yläpinnat ovat pyöristettyjä, riittää turvahiekkakerroksen paksuudeksi 200mm. Turvahiekan raekoon tulisi olla 2...6 mm [37]. Valmiskalusteiden asennuksessa on noudatettava valmistajan ohjeita [35].

5.4.2 Varusteiden rakenteisiin kohdistuvat kuormat

Leikki- ja liikuntapaikkojen toimintavarustuksen rakenteisiin harvoin kohdistuu todella suuria kuormia. Erilaisiin kiipeilytelineisiin ja katoksiin voi talviaikana kerääntyä lumikuormaa, joten tämä tulisi huomioida niitä suunniteltaessa. Yleisesti ottaen sellaiset rakenteet, joihin voi samanaikaisesti vaikka suuri määrä lapsia, tulisi tehdä riittävän lujiksi. Telineisiin kiipeävien lasten määrää arvioitaessa voi olettaa että heitä samaan välineeseen saattaa olla pyrkimässä samanaikaisesti huomattavasti suurempi määrä, kuin mitä telineessä olisi edes tilaa. Esimerkiksi palloiluseinät ja monitoimikenttien päätyrakenteet ovat kuitenkin sellaisia, jotka ovat alttiita tuulikuormalle.

5.5 Turvallisuus

Leikkialueet ja lähiliikuntapaikat sekä niille johtavat kulkureitit tulisi eristää ajoneuvoliikenteestä onnettomuusriskien vähentämiseksi. Itse alueella ja sen välittömässä läheisyydessä ei tulisi olla vaaroja aiheuttavia rakenteita eikä maastonkohtia. Lisäksi esimerkiksi kestopäälysteiset alueet tulisi suunnitella siten, ettei vesi lammikoidu sinne. Vesilammikot ovat erityisen vaarallisia varsinkin jäätyessään [19].

5.5.1 Varusteiden turvallisuus

Leikkialueen varusteiden tulee olla kestäviä ja turvallisia. Lisäksi niiden valmistuksessa käytettyjen materiaalien on oltava vaarattomia ja myrkyttömiä. Pintojen tulee olla sellaisia ettei niissä ole rosoisia eikä teräviä kulmia.

Puuosista ei saa irrota tikkuja eikä rakenteissa yleensäkkään saa olla esiin työntyviä nauvoja eikä pultin kantoja [38].

Leikkialueiden varusteiden turvallisuus on Suomessa määritelty vahvistettujen standardien mukaisesti. Standardeissa on suosituksia leikkivälineistä sekä niiden asennuksesta ja huollosta. Lisäksi niissä on määritelty vaadittavat turva-alueet ja – alustat (liite A). Myös varusteiden kunnon valvonta sekä huolto on olennaisen tärkeä tekijä turvallisuuden kannalta [6, s.38-39] [38].

5.5.2 Valaistus

Talvikäyttöiset leikki- ja liikuntapaikat vaativat valaistuksen. Turvallisuus - näkökohdat huomioiden parhaan valon lankeamiskulman antaa ylhäältäpäin tuleva valo, koska se muodostaa vähiten häiritseviä varjoja. Lähiliikuntapaikoille ei ole erikseen annettu yleispäteviä suosituksia valaistustehosta. Alla on joitakin perinteisten liikunta – ja leikkipaikkojen valaistussuosituksia.

Valaistus lähiliikuntapaikoilla

Leikkialueet tulisi sijoittaa siten että kevät- ja syyspäivän tasauksen välisenä sinne saadaan auringonvaloa klo 9 – 17 välisenä aikana vähintään viisi tuntia päivässä. Lisäksi leikkialueille tulisi järjestää riittävä sähkövalaistus. Ulkotenniskentän horisontaalitason keskimääräisen valaistusvoimakkuuden ohje-arvot kuntotenniksessä 150 luksia [19] [36].

Valaistus kevyen liikenteen väylillä

Valaistuksen tarve sekä valaistusjärjestelmän valinta reitillä määräytyy sen sijainnin ja käyttötarkoituksen mukaisesti. Valaistuksen avulla reitin käyttäjän tulisi pimeän aikana saada selkeä käsitys reitistä lähiympäristöineen sekä muista liikennejärjestelyistä. Valaisinpylväiden valinnassa on huomioitava mm.

se että ne sulautuvat esteettisesti ympäristöönsä, ovat oikeassa mittasuhteessa väylän ja sen ympäristön suhteen sekä se että valaistus ei häiritse tarpeettomasti läheistä asutusta.

Valaisimissa voidaan käyttää elohopea- tai suurpainenatriumlamppuja. Elohopealamppujen värintoisto on parempi kuin suurpainenatriumlamppujen mutta samalla niiden energian kulutuskin on suurempi, joten se kannattaa huomioida käyttökustannusten osalta. Ekologisena näkökanta voidaan todeta, että elohopealamput ovat ongelmajätettä ”[20, s.122-124].

5.6 Ympäristöä säästävä rakentaminen

Lähiliikuntapaikkojen rakentaminen on jo sinänsä ympäristöystävällisempi vaihtoehto, kun verrataan sitä moniin suuriin ja keinotekoiset olosuhteet vaativiin liikuntakeskuksiin. Suurin ympäristökuormituksen mahdollisuus lähiliikuntapaikkojen rakentamisessa muodostuu maanrakennustöistä, mikäli kohteen rakentaminen sellaista vaatii.

Ympäristöystävällisyyteen ja kestävän kehityksen huomioimiseen pystytään vaikuttamaan pitkälti suunnitteluvaiheessa, usein jo kaavoituksen yhteydessä. Tällöin on mahdollisuuksien mukaan valittava lähiliikuntapaikkojen sekä kevyen liikenteen väylien sijainti siten, että vältetään suuremmilta maarakennustöiltä. Massanvaihto ja kaivaustöiden yhteydessä syntynyt maa-aines olisi pyrittävä hyödyntämään tavalla tai toisella rakennuspaikalla tai mahdollisimman lähellä sitä. Ehkä kuitenkin kaikkein ympäristöystävällisin ratkaisu on vanhojen jo olemassa olevien rakenteiden hyödyntäminen [40, s.29-30].

5.7 Huollon suunnittelu

Tarkoituksen mukaisesti suunnitellulla huollolla voidaan tukea monia niistä tavoitteista, joita lähiliikuntapaikkojen yhteyteen on liitetty Liikuntarakentamisen

suunta 2004 -strategiassa. Strategiassa kuvatut lähiliikuntapaikkoihin liitettävät ominaisuudet kuten turvallisuus, viihtyisyys, ympäristöystävällisyys, elinkaari-talous sekä huollon helppous ovat seikkoja, joiden toteuttaminen edellyttää suunniteltua huoltoa. Samoin myös kevyen liikenteen väylien huoltoon olisi panostettava kaikkina vuoden aikoina[7].

Huolto-ohjeen laatimista on pidettävä suositeltava ja järkevänä jo pelkästään vapaasti käytettävissä olevien tilojen turvallisuuden takia. Paikan ylläpitäjä vastaa sen turvallisuudesta [6 s.39] [35]. Toinen huolto-ohjeen laatimista vahvasti puoltava seikka on se, että säännöllisellä huollolla ja kunnossapidolla pystytään pidentämään kohteen käyttöikä ja vähentämään suuremmista korjauksista tai uusien kalusteiden hankinnasta aiheutuvia kustannuksia. Kohteiden kunnolla on myös suoria vaikutuksia niiden käyttöasteeseen.

Ohjeita leikkikenttävälineiden asennuksesta, tarkastuksesta, huollosta ja ylläpidosta on annettu standardissa SFS-EN 1176-7 Leikkikenttävälineet. Osa 7/1998.

- Laitteille laaditaan tarkastus- ja ylläpitosuunnitelmat.

- Nimetään huollon vastuhenkilöt.

- Suunnitellaan tietojen dokumentointi.

- Tarkastuksia kolmea tyyppiä: Rutiinitarkastus, toiminnallinen tarkastus ja vuositarkastus.

- Rutiinitarkastus: Havainnot ilkeistä, kulumisesta ja puhtaudesta. Tarkastus tehdään aina kun ylläpitäjä käy leikkipaikalla.
- Toiminnallinen tarkastus: Tehdään 1-3 kk:n välein ja on luonteeltaan edellistä yksityiskohtaisempi.
- Vuositarkastus: Perusteellinen ja kokonaisvaltainen.

- Huoltotoimenpiteistä on syytä pitää päiväkirjaa, johon merkitään tarkastukset, testaukset, huolto-ohjeet ja ylläpito-ohjeet [35].

Maanrakennustyön yleisten laatuvaatimusten ohjeistuksessa, MaaRyl 2000:ssa annetaan leikkialuevarustuksen huollosta ja korjauksesta seuraavanlaiset suositukset:

- *Leikkialuevarusteille laaditaan hoitosuunnitelma, jossa esitetään huolto- ja korjaustoimenpiteet suunnitellun käyttöiän mukaan ja tarkastelujaksot.*
- *Varusteiden kuntoa valvotaan ylläpitotarkastuksilla, joissa havaitut puutteet korjataan. Leikkialuevarusteiden turvallisuus varmistetaan säännöllisellä huollolla. Varusteille, jotka tulee säilyttää talvella sisällä, laaditaan tai edellytetään talvihuollosta ohjeet.*
- *Leikkialuevarusteiden suunniteltu käyttöikä on yleensä 10...30 vuotta. Ulkovarusteiden suositeltava huoltoväli on 2...5 vuotta ja tarkastusväli 1vuosi. Leikkialuevarusteiden suositeltava huoltoväli on 1 vuosi, ellei valmistajan ohjeissa toisin määrätä [38].*

6. LÄHILIIKUNTAVERKOSTON TOTEUTUS

6.1 Tarvittavat luvat ja asiakirjat

Lähiliikuntapaikat pyritään sijoittamaan asutuksen välittömään läheisyyteen. Yleensä se merkitsee sitä että alue on jo valmiiksi kaavoitettu ja kohteen sijaintipaikalle on tilavaraus kaavassa. Tarkoitukseen sopivat tilavaraukset on kaavaan merkitty joko urheilu-, puisto, tai lähivirkistysalueeksi. Kuntien rakennusjärjestys ei useinkaan edellytä tällaisille kohteille rakennuslupaa. Tavallisin vaadittava lupa on toimenpidelupa tai jos kohde on määritelty kaavassa vieläkin yksityiskohtaisemmin, selviää ilmoitusmenettelyllä. Vaadittavat tekniset asiakirjat ja piirustukset riippuvat nekin pitkälti kohteen koosta, käyttötarkoituksesta ja laadusta. Näiden osaltakin voi olla määrätty kunnan rakennusjärjestyksessä [26, s. 21]. Sellaisten kohteiden osalta, joille haetaan liikuntapaikka-avustusta on opetus-ministeriö määritellyt liitteiksi tarvittavat asiakirjat.

Ulkokenttien avustushakemuksen liitteeksi vaadittavat asiakirjat:

- yleiskartta
- asemapiirros 1:500, josta selviää alueen liikennejärjestelyt ja ympäristötyöt
- pohjatutkimus tai selvitys
- mitoituspiirustus pintakorkeuksineen
- kentän kuivaus- ja viemärintisuunnitelma
- leikkauspiirustukset
- erityissuunnitelmat (sähkö, kastelu jne.)
- rakennustapaselitys
- selvitys kentän perusvälineistä
- kustannusarvio.

Kuntoratojen avustushakemuksen liitteeksi vaadittavat asiakirjat:

- yleiskartta
- asemapiirros, josta selviää maaston laatu, korkeussuhteet, rummut sekä kiinteiden valaistuspisteiden ja kuntovälineiden paikat
- mittakaavat: pituusprofiili 1:2000, korkeus 1:100 – 1:200
- radan poikkileikkaus, josta selviää leveydet ja rakenteet erilaisissa maastotyypeissä
- valaisimien tyyppiirustukset
- kuntovälineiden piirustukset
- viitoitussuunnitelma ja pysäköintialueet
- rakennustapaselitys
- kustannusarvio.

6.2 Liikuntapaikka-avustuksen hakeminen

Opetusministeriö myöntää rakentamisavustusta lähiliikuntapaikoille. Hankkeissa tulee ottaa huomioon lasten liikunnan sekä terveyttä edistävän liikunnan olosuhteiden kehittäminen. Avustusta haetaan läänin hallituksen liikuntatoimelta joka voi olla valtionapuviranomaisena ministeriön määräämässä laajuudessa [7].

Hankesuunnitelmaan tulee sisältyä pääpiirteittäinen selostus hankkeesta, selvitys hankkeen tarpeellisuudesta, toteuttamisajankohdasta sekä kustannusarvio. Suunnitelmassa on eriteltävä hankkeeseen sisältyvät toimitilat.

Hyvä hakemus:

- *kuvaa selkeästi hankkeen toiminnallisena kokonaisuutena. (RL 31 §)*
- *kuvaa minkäläistä liikuntaa hanke edistää. (LL 1 §)*
- *perustelee hankkeen tasa-arvon näkökulmasta. (LL 1 §)*
- *perustelee hankkeen kestäväen kehityksen näkökulmasta. (LL 1 §)*
- *osoittaa, että hanke edistää laajojen käyttäjäryhmien liikuntaa. (LL 8 §)*
- *osoittaa, että kunta on sitoutunut hankkeeseen. (LL 8 §)*
- *osoittaa hankkeen tarpeellisuuden.(RS 35 §)*
- *kuvaa toteuttamisajankohdan.*
- *sisältää uskottavan kustannusarvion.*
- *sisältää sen informaation, mihin eri lausunnon antajat kiinnittävät huomiota. Tällaisia lausunnon antajia voivat olla :*
 - *Maakunnan liitto*
 - *Lääninhallitus*
 - *Työministeriö*
 - *liikunta järjestöt*
 - *Valtion liikuntaneuvosto*
- *Osoittaa, että hankkeen rakentamiselle ja pitkäaikaiselle toiminnalle ei ole estettä [7], [41].*

6.3 Lähiliikuntapaikkojen rakentaminen, ylläpito ja huolto

Lähiliikuntapaikkojen rakentamisessa, ylläpidossa ja huollossa olisi mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä vapaaehtois- ja talkootyövoimaa. Kuntien resurssit voivat olla rajalliset mainittujen töiden suorittamiseen. Mikäli lähiliikuntapaikat on toteutettu tarveperusteisesti tai asukkaiden omasta aloitteesta, vapaaehtoisten löytyminen saattaa olla helpompaa. Ylläpitovastuun osalta kannattaa ottaa huomioon myös erilaiset yhdistykset, kuten asukas- tai kyläyhdistykset, joilla on mahdollisuus hakea toiminnalleen myös avustusta [6, s.39].

Mikäli kohteeseen sisältyy erikoisosaamista ja –kalustoa vaativia työvaiheita, voivat ne sulkea osaltaan talkootyön käyttöä. Toisaalta taas leikki- tai liikuntapaikoille pystytettävien valmiskalusteiden pystyttäminen käy miltei keneltä tahansa.

6.4 Lähiliikuntapaikkojen markkinointi

Aina ei riitä että luodaan ihmisten liikunnan harrastamiselle sopivia olosuhteita. Liikunta-aktiviteetin lisääminen voidaan tarvita tiedottamista olemassa olevien liikuntamahdollisuuksien osalta. Lisäksi voidaan tarvita erilaista viriketoimintaa, jonka kautta ihmiset oppivat käyttämään erilaisia liikuntapaikkoja. Virike-toiminnan ja tiedottamisen tulisi suuntautua ennen kaikkea henkilöille, jotka ovat liikunnallisesti passiivisia ja eivät juurikaan käytä liikuntapalveluja hyväkseen. Aktiivisimmilla henkilöillä on puolestaan taipumus löytää itselleen sopivat liikunta palvelut [11, s. 81] [7, s. 24].

7 HYRYNSALMEN KESKUSTAAJAMAN LÄHILIIKUNTASUUNNITELMAN ESISELVITYSVAIHE

7.1 Yleistä

Hyrnsalmella on toteutusvaiheeseen edennyt hanke Nivan ala-asteen läheisyyteen tulevasta lähiliikuntapaikasta. Tämän hankkeen myötä virisi ajatus laajentaa lähiliikuntapalvelujen ulottumista koko taajaman kattavaksi lähiliikuntapaikkaverkostoksi.

Lähiliikuntaverkoston suunnittelussa ja toteuttamisessa pyrittiin noudattelemaan niitä linjauksia, joita opetusministeriö on määritellyt Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2004 -strategiassa. Samalla toteutuu myös niitä tavoitteita liikunnan, terveyden elämäntapojen ja alueiden käytön osalta, joita Kainuun liitto on asettanut maakunnan kehittämistavoitteeksi vuoteen 2020 saakka [7] [42], (liite B).

7.1.1 Tavoitteen asettelu

Tilaajan kanssa sovittiin, että tehdään tarveselvitys sekä alustavat suunnitelmat Hyrnsalmen keskustaaajaman lähiliikuntaolosuhteille. Lähiliikuntapaikkojen suunnittelun peruslähtökohtana ovat voimassa oleva asemakaava ja jo olemassa olevat ulkoliikuntapaikat, ulkoilureitit, kevyen liikenteen väylät ja leikkialueet sekä paikallisen väestön tarpeet. Pääpaino oli olemaan lasten ja nuorten tarpeilla, mutta myös muun väestön tarpeet huomioitiin.

Olemassa olevien kohteiden osalta selvitettiin niiden nykyinen käyttö ja käyttäjäkunta. Olemassa olevien liikuntapaikkojen käytön kehittämismahdollisuuksia selvitettiin lähiliikunnan näkökulmasta. Lisäksi huomioitiin jo olemassa olevat, lähiliikuntaolosuhteisiin vaikuttavat muut suunnitelmat.

Lisäksi selvitettiin, mitä mahdollisuuksia taajama-alueella ja sen välittömässä läheisyydessä oleva luonnonympäristö tarjoaa lähiliikuntaolosuhteiden osalta.

Suunnitelmissa käytettävät arviointi- sekä mitoitusperusteet määriteltiin, jotta saavutettavuus ja tasa-arvo lähiliikuntapaikkatarjonnan osalta toteutuisi taajama-alueella.

Tarveperustan selvittämiseksi sekä asukkaiden vaikuttamismahdollisuuden järjestämiseksi tehtiin kyselyjä, joissa ihmiset saattoivat esittää omia lähiliikuntaolosuhteisiin liittyviä kehittämissuhteita sekä ilmaista tyytymättömyyttään tai tyytymättömyyttään nykyisiin liikunnan harrastamisolosuhteisiin. Kertyvää aineistoa kunta voisi käyttää hyödykseen myös myöhemmin, muun liikuntaolosuhdetarkastelun sekä suunnittelun yhteydessä

7.1.2 Nykytilanteen kartoitus

Hyrnsalmella asukasmäärään suhteutettu liikuntapaikkojen määrä on valtakunnallisesti ajatellen suuri. Valtakunnallisiin tilastoihin sisältyvät myös sellaiset paikkakunnalla sijaitsevat liikuntapaikat, jotka sijaitsevat liikuntamatkailukohteissa. Hyrnsalmella Ukkohallan hiihtokeskus siis lisää olemassa olevien liikuntapaikkojen määrää, varsinkin jos jokainen laskettelurinne ja hiihtolatu on laskettu mukaan erillisenä liikuntapaikkana. Taulukosta 2 nähdään yhtä liikuntapaikkaa kohden olevien asukkaiden määrä Hyrnsalmella, Kainuussa, Oulun läänissä ja koko maassa. Tilasto ei tietenkään kerro sitä, miten hyvin kukin tuollainen paikka palvelee paikallisen asukkaan jokapäiväisiä arkiliikunnan mahdollisuuksia. Omalta osaltaan asukasta kohden olevien liikuntapaikkojen määrään on vaikuttanut vähenevä väestökehitys.

Taulukko 2. Asukasmäärä liikuntapaikkaa kohti Hyrynsalmi, Kainuu, Oulun lääni ja koko Suomi [15]

Hyrynsalmi	67	henkeä / liikuntapaikka
Kainuu	130	henkeä / liikuntapaikka
Oulun lääni	138	henkeä / liikuntapaikka
Koko maa	165	henkeä / liikuntapaikka

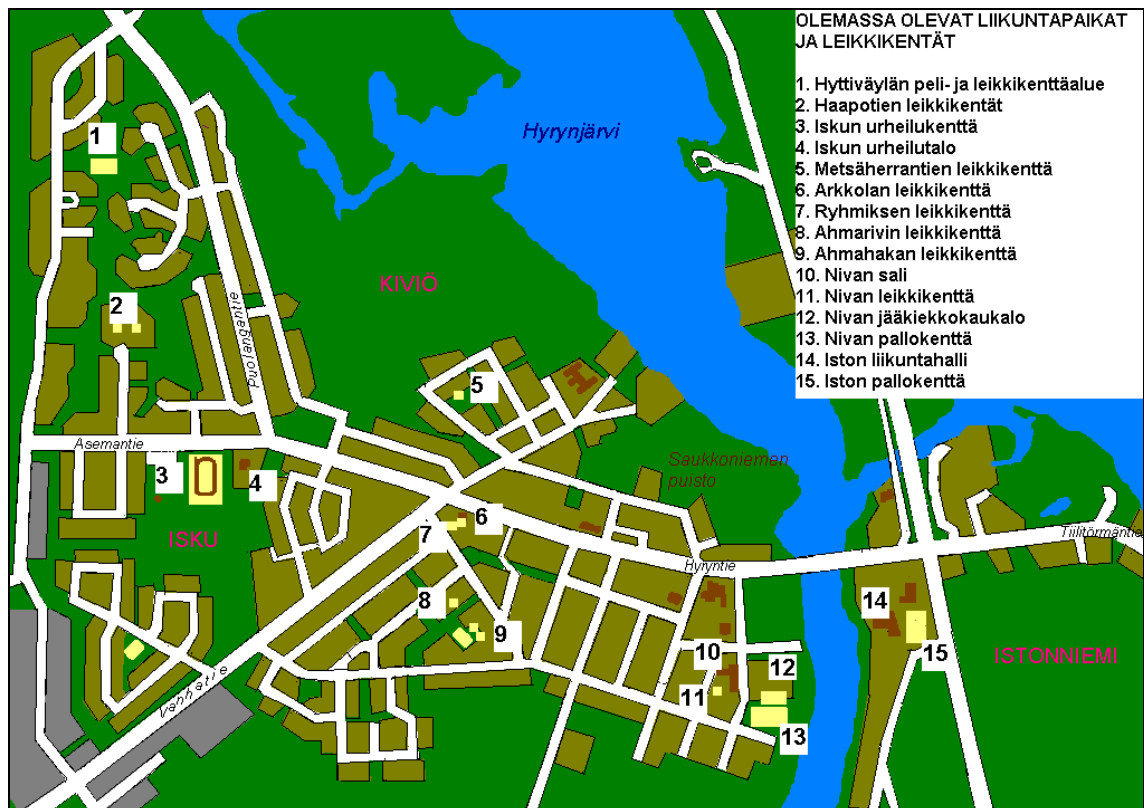
Myös vertailu muihin Kainuun kuntiin taulukossa 3 osoittaa Hyrynsalmella asukasta kohden olevien liikuntapaikkojen runsauden.

Taulukko 3. Asukkaiden ja liikuntapaikkojen suhde Kainuun kunnissa [15]

Kunta	0-14 v.	15-24 v.	25-64 v.	65- v.	Yhteensä
Hyrynsalmi	12	7	34	13	66
Kajaani	38	29	108	26	201
Kuhmo	21	6	69	22	118
Paltamo	22	15	66	24	127
Puolanka	13	9	43	16	81
Ristijärvi	20	13	62	34	129
Sotkamo	16	11	48	16	91
Suomussalmi	15	12	53	18	98
Vaala	24	15	65	27	131
Vuolijoki	28	16	73	24	141

Pelkät asukkaiden ja liikuntapaikkojen välistä suhdetta osoittavat tilastot eivät kerro sitä, mikä on paikkakunnan liikuntapaikkojen käyttöaste ja tarkoituksenmukaisuus. Tästä syystä tehtiin olemassa olevien liikunnan harrastamisen edellytysten kartoitus Hyrynsalmen keskustaajamassa. Selvityksessä inventoitiin jo olemassa olevat liikunta- ja leikkipaikat sekä niiden käyttäjäkunta ja

käyttöaste. Lisäksi inventoitiin kevyen liikenteen väylät, kuntoreitit, muut virkistysalueet sekä ympäristöön käytön seurauksena syntyneet liikunta- ja leikkipaikat. Samassa yhteydessä kohteiden sijaintipaikat määriteltiin kartalle sekä kohteet valokuvattiin (liite C). Kohteiden sijainti käy ilmi kuvasta 4.

Kuva 4. Olemassa olevat liikuntapaikat ja leikkikentät Hyrynsalmen kirkonkylässä.

Inventoiduista kohteista tehtiin alustavia kuntomääryksiä. Kuntomääryksen taso vaihteli kohteista riippuen. Yksityiskohtaisin se oli leikkikenttien osalta, joissa voitiin soveltaa kuluttajasuojaviraston laatimia valmiita tarkastuslomakkeita (liite D) [35]. Olemassa olevien liikuntapaikkakohteiden suuntaantavan kuntomääryksen suorittivat liikuntapaikkojen hoitajat vastaamalla tarkoitukseen laadittuun kyselykaavakkeeseen. Kuntotaso määriteltiin asteikolla hyvä, keskimääräinen, tyydyttävä (liite E).

Liikuntapaikkojen käyttäjistä sekä käyttöasteista olevat tiedot pohjautuvat Hyrynsalmen vapaa-ajan toimen esittämiin arvioihin.

Edellisten lisäksi huomioitiin olemassa olevan kaavan lähiliikunnalle tarjoamat mahdollisuudet sekä myös lähiliikuntaolosuhteisiin vaikuttavat, jo olemassa olevat suunnitelmat.

Toimenpiteiden tarkoituksena oli saada kokonaiskuva taajaman senhetkisistä liikuntaolosuhteista lähiliikuntapaikkasuunnittelun tarveselvityksen pohjaksi.

7.1.3 Lähiliikuntapaikkatarpeen määrittämisessä käytetyt menetelmät.

Lähiliikuntapaikkojen tulisi olla pienimuotoisia ja sijaita lähellä käyttäjiään sekä niille johtavien kulkureittien tulisi olla turvallisia. Lisäksi lähiliikuntapaikkojen perustamisen tulisi pohjautua olemassa olevaan kysyntään. Tutkimusten mukaan eniten kehittämispaineita kohdistuu korttelikokonaisuuksiin sisältyvien pienten liikuntapaikkojen osalle. Nämä edellä mainitut tekijät olivat keskeisessä asemassa, kun ryhdyttiin tarkastelemaan lähiliikuntaverkoston kehittämistarpeita Hyrynsalmella. Tarkasteluissa huomioitiin lisäksi mm. seuraavia tekijöitä:

- Olemassa olevien kohteiden käytön tehostamismahdollisuudet seuraavia kriteereitä silmällä pitäen: Onko kohdetta mahdollista kehittää enemmän lähiliikuntapaikan tunnusmerkkejä omaavaksi toimintojen, saavutettavuuden ja vapaan käyttömahdollisuuden osalta.
- Reittejä ja kulkuväyliä tarkasteltaessa tärkeinä kriteereinä pidettiin niiden yhdistävyyttä ja turvallisuutta.
- Suhteutetaan lähiliikuntakohteiden koko väestöön ja resursseihin sopivaksi.
- Otettiin huomioon nykyisen väestökehityksen vaikutus tulevaisuudessa olevaan liikuntapaikkojen tarpeeseen nähden.

Eri -ikäisten ja -kuntoisten ihmisten liikunnalliset tarpeet sekä kyky liikkua ympäristössään vaihtelevat suuresti. Tämän vuoksi alueen väestön liikuntaolosuhteisiin liittyviä tekijöitä ei voi tarkastella siten, että noita tarpeita käsiteltäisiin ainoastaan yhdelle suurelle ihmismassalle kohdistuen. Tarveperustan tarkastelun oikeamman kohdistumisen varmistamiseksi, taajaman asukkaat jaettiin iän perusteella kohderyhmiin. Lisäksi tarkasteltiin mahdollisuutta jakaa taajama lähiliikunnan lähtökohdista ajatellen alueellisesti mielekkäisiin osiin. Tarkastelu perusteena käytettiin tutkimustietoon pohjautuvia, eri ikäisten ihmisten liikunnallisen elinpiirin mukaisia saavutettavuus etäisyyksiä. Keskeisimpänä saavutettavuutta määräävänä tekijänä pidettiin tarkastelua lasten ja heikosti liikkumaan pääsevien ihmisten kannalta.

Alueelle sisällytettävien toimintojen mahdollista laajuutta ja laatua ajatellen, hankittiin myös alueen väestömäärää ja ikäjakaumaa koskevat tiedot. Näitäkin tietoja saatetaan käyttää vain osana arviointia, koska ne eivät sinällään kerro mitään olemassa olevista tarpeista. Tietoja voidaan kuitenkin käyttää kun arvioidaan toimintojen koon järkevää suhteuttamista alueelle. Väestön ikärakenteen perusteella voidaan arvioida tulevien toimintojen painoalueita.

Tarveperustan määrittämiseksi suoritettiin kyselyjä ja haastatteluja asukkaille sekä liikunnan kanssa työnsä kautta tekemisessä oleville ihmisille. Lopuksi verrattiin saatua tietoaineistoa lähiliikuntapaikkojen kehittämistarpeen määrittämiseksi.

Kohderyhmien määrittämien

Väestötietojen selvittämiseen käytettiin Map info paikkatietojärjestelmää. Väestö jaettiin kuuteen kohderyhmään.

Saatu ryhmä jako on seuraavanlainen:

- ryhmä 0-5 vuotta
- ryhmä 6-10 vuotta
- ryhmä 11-17 vuotta
- ryhmä 18-30 vuotta
- ryhmä 31-60 vuotta
- ryhmä yli 60 vuotta

Saavutettavuuden määrittäminen

Eri-ikäisten ihmisten elinpiirejä kaupunkiympäristössä kartoittavat tutkimukset osoittavat elinpiireistä seuraavaa. Alle kouluikäisten lasten toimintasäde on 50 – 150 m ja heidän leikkialueensa tulisi sijaita alle 50 m etäisyydellä asunnosta. Ala-asteen alimmilla luokilla olevien lasten toimintasäteeksi on arvioitu 300 - 400 m ja heidän tarpeitaan vastaavan leikki- ja liikuntapaikan tulisi sijaita alle 300 m päässä kotoa.

Sovellettaessa edellä kuvattuja tietoja Hyrynsalmen paikallisiin olosuhteisiin on huomioitava, että väljemmin rakennetussa ja ajoneuvoliikenteeltään rauhallisemmassa maaseututaajamassa lasten toimintasäde on hieman laajempi kuin edellä kuvatussa kaupunkiympäristössä. Lisäksi omakotitalovaltaisella alueella kotipiha tarjoaa erilaisia leikin ja toiminnan mahdollisuuksia. Näin ollen omakotitaloalueilla lähietäisyydelle perustettavien leikkipaikkojen osalle ei kohdistu samaa painetta kuin esimerkiksi kerrostaloalueella. Toisaalta on huomioitava sekin seikka, että ulkoilukäynneistä yleisesti ottaen puolet kohdistuu alueille, jotka sijaitsevat alle 500 m päässä asunnosta.

Sovittiin, että alustava saavutettavuuden tarkastelu ja alueiden rajaaminen mahdollisten lähiliikuntakohteiden ympäriltä tehtäisiin käyttäen tuota 500 m etäi-

syyttä. Etäisyys kohteesta mitattaisiin kartalta olemassa olevaa jalankuljettavaa reittiä pitkin.

Alueiden määrittäminen

Edellisen elinpiiritarkastelun perusteella saatettiin jakaa taajama-alue osiin, joista kukin vastasi lähinnä korttelielinpiiriä. Myös sellaisille lapsiperheille, joissa on pieniä lapsia, korttelielinpiiri on keskeinen toimintaympäristö. Tämän lisäksi huomioitiin jatkossa myös se, että normaalikuntoisten aikuisten elinpiiri on edellisistä laajempi ja että lasten elinpiiri laajenee iän karttuessa. Laajemman toimintasäteen omaavien henkilöiden liikunnalliset tarpeet mitä todennäköisimmin poikkeavat siitä, mitä korttelielinpiirin sisään jäävät mahdollisuudet voivat tarjota.

Alueiden määrittäminen suoritettiin valitsemalla kohteita, joissa ympäröivää asutusta palveleva kortteliliikuntapaikka voisi sijaita. Tämän jälkeen kohteesta mitattiin jalankululle soveltuvia reittejä pitkin sovittu 500 m etäisyys, ja näin saatiin muodostettua oletetun kortteliliikuntapaikan ympärille alue, jota se ensisijaisesti palvelisi. Monilta osin oli havaittavissa että asemakaavaa laadittaessa oli käytetty kutakuinkin saman kaltaisia mitoitusperusteita, joten mainittu jako oli vahvistetun kaavan kanssa sopusoinnussa.

Saavutettavuustarkastelua suoritettiin seuraavanlaisista kohteista käsin:

- Kohde oli jo olemassa oleva tai suunnitteilla oleva lähiliikuntapaikka.
- Kohde oli muu liikuntapaikka, jolla on edellytykset tulevaisuudessa toimia lähiliikuntapaikkana.
- Se oli kaavaan merkitty alue, joka tilavarauksensa mukaan on soveltuva lähiliikuntapaikaksi.

Tällä tavoin saatiin taajama jaettu kaikkiaan seitsemään alueeseen. Kohteet joiden ympärille alueet määriteltiin ovat: Hyttiväylän pelikenttä, Iskun urheilukenttä, Muistotien pelikenttä, Ahma-Hakan pelikenttä, Kiviössä kaavaan leikki-puistoksi merkitty alue, Nivan lähiliikuntaympäristö sekä Iston pallokenttä. Alueet näkyvät kuvassa 5.

Tietynlaisesta raskaudesta huolimatta tällainen tarkastelutapa antaa paremman mahdollisuuden lähestyä aihetta enemmän käyttäjän näkökulmasta, kohti laajenevaa toimintaympäristöä. Näin suoritettu jako on teoreettinen, eikä sitä voi pitää siinä määrin sitovana, että lähiliikuntaverkostoa lähdetäisiin rakentamaan yksinomaan sen varaan.

Kuva 5. Saavutettavuuden perusteella määritellyt alueet

7.1.4 Kysyntäselvitykset

Paikallisten asukkaiden tarpeiden selvittämiseksi suunnattiin kesällä 2002 lähinnä seuroille, yhdistyksille, nuorten liikuntakerhoille ja kesäleireille kysely, jossa pyydettiin ideoita lähiliikuntapaikkojen kehittelyyn (liite F). Ideakeräyksessä saatiin kymmenittäin erilaisia ideoita. Pian kuitenkin huomattiin, että vaikka sen kaltainen ideointi soveltuu ilmeisen hyvin yksittäisen kohteen suunnitteluun, varsinkin jos kohteen sijaintipaikka on ennalta määritelty, niin laajempien kokonaisuuden suunnittelussa se ei yksinomaisten tarveperustan selvityksenä riitä. Tarveperustan täsmentämisen vuoksi järjestettiin syksyllä 2002 erillinen kysely, jonka tarkoituksena oli selvittää asukkaiden liikuntatottumuksia, heidän kokemiaan puutteita liikunnan harrastamisen edellytyksissä sekä ehdotuksia liikuntaolosuhteiden kehittämiseksi heidän asuinympäristössään.

Asukailta kysyttiin mm. seuraavia asioita:

- Eri lajien harrastaminen
- Harrastus tiheys
- Harrastuspaikat
- Harrastuspaikalle oleva etäisyys kotoa
- Harrastuspaikalle olevan etäisyyden kokeminen
- Ihmisten kokemat puutteet liikunnan harrastamismahdollisuuksien osalta
- Ihmisten kokemat hyvät puolet liikunnan harrastamismahdollisuuksissa.
- Ihmisten toiveet, jotka kohdistuvat liikunnan harrastamismahdollisuuksiin.

Edellisten lisäksi ihmisiä pyydettiin määrittelemään asuinympäristöstä ns. ”korttelielinpiiri”, piirtämällä se liitteenä olevaan karttaan. Palautteen kohdentamiseksi oikealle elinpiirialueelle vastaajien tuli myös määritellä oman asuin-

paikkansa sijainti riittävällä tarkkuudella, mutta yksilöiviä osoitetietoja vastaajien ei edellytetty ilmoittavan (liite G).

Kyselylomakkeita jaettiin taajama-alueelle kuusisataa kappaletta joka käsittää lähes kaikki taajaman kotitaloudet.

7.1.5 Toisen kyselyn palautteet

Lomakkeita palautettiin 27 kappaletta ja ne sisältävät 58 eri ikäisen henkilön liikunnan harrastamiseen liittyvät tiedot joka vastaa 3,4 % taajaman asukkaista, taulukko 5. Lasten ja nuorten osalta palautteena saatiin alle 10 -vuotiaiden osalta seitsemän henkilön tiedot sekä 11 – 17 –vuotiaiden osalta kuuden henkilön tiedot.

Taulukko 5. Kyselyyn vastanneiden osuus kohderyhmittäin

Ryhmä	0...5 v	6...10 v	11...17 v	18...30 v	31...60 v	yli 60 v	yht.
asukkaat lkm.	66	102	198	173	707	440	1686
vastaajien lkm.	4	3	6	5	27	13	58
asukkaiden vastaamis %	6,1	2,9	3,0	2,9	3,8	3,0	3,4

Saatujen palautteiden pieni määrä voi johtua seuraavista seikoista:

- Kyselylomake oli laadittu liian vaikeaksi vastata.
- Lomakkeiden palauttamista ei hoidettu postin välityksellä, vaan vastaajan täytyi tuoda se kunnan virastotalolle.
- Asukkaat eivät nähneet kehittämistarpeita liikuntaolosuhteiden osalta ja sen vuoksi he eivät vaivautuneet vastaamaan.
- Vastaamiseen ei sisällynyt toiveita palkkiosta, esimerkiksi arvonnassa.
- Nykyisin tehdään paljon kyselyjä, ihmiset ovat kyllästyneet vastaamaan niihin.

Palautetuissa lomakkeissa esiintyi kaikkiaan 35 eri liikuntamuotoa, joten valikoima oli runsas suhteutettuna vastaajien määrään (liite H).

Koska palautettujen kyselylomakkeiden määrä oli suhteellisen pieni, ei niistä saatavaa tietoa voi käyttää luotettavana tilastollisena aineistona. Kuitenkin saaduissa palautteissa esiintyi yhteneväisyyttä niiden tutkimusten tuloksiin, joita on tehty suomalaisten suosimista liikuntamuodoista, mielekkääksi koetuista etäisyyksistä liikuntapaikoille sekä eri-ikäisten ihmisten toiminnallisista elinpiireistä. Vastaajien eniten harrastamat liikuntamuodot on esitelty taulukoissa 6 ja 7.

Taulukko 6. Suosituimmat lajit vastanneiden osalta ilmaistuna harrastajien lukumääränä.

Hiihto	32
Kävely	21
Sähly	19
Luistelu	17
Uinti	15
Voimistelu / Jumppa	15
Pyöräily	9
Sauvakävely	9

Mikäli tilannetta suosituimpien lajien osalta tarkastellaan viikoittaisina harrastuskertoina hyrynsalmelaisten liikunnan harrastajien keskuudessa, niin kahdeksan suosituimman lajin joukossa on edelleen samat liikuntamuodot. Tarkasteluperusteen muutos muuttaa ainoastaan lajien järjestystä. Ainoastaan hiihto ja kävely säilyttävät edelleenkin kärkisijansa. Itse asiassa molemmilla tavoilla tarkasteltuna hiihto ja kävely olisivat miltei yhtä suosittuja, mikäli kävelyä ja sauvakävelyä ei olisi erotettu toisistaan.

Taulukko 7. Suosituimmat lajit yhteenlaskettuina viikoittaisten harrastuskertojen määränä vastaajien keskuudessa.

Hiihto	63,5
Kävely	40,8
Uinti	36
Pyöräily	34
Luistelu	28
Sähly	22,5
Sauvakävely	21
Voimistelu / Jumppa	21

Erilaisia tekstimuotoon kirjoitettuja palautteita kertyi yhteensä 157 kappaletta, kun huomioidaan molemmat tehdyt kyselyt. Tekstimuotoisista palautteista liikuntaolosuhteisiin liittyviä kehittämissuhteuksia oli 94 kappaletta, epäkohdiksi koettuja seikkoja 32 kappaletta sekä hyvinä puolina nähtyjä seikkoja 31 kappaletta. Kehittämissuhteusten suhteellisesti suureen määrään vaikuttaa se, että ensimmäisessä kyselyssä ei oikeastaan muuta pyydettykään kuin lähiliikuntapaikkoihin liittyviä ideoita ja kehittämissuhteuksia.

Eniten kehittämissuhteuksia kohdistui latuverkoston osalle, johon niitä kohdistui 13 kappaletta. Ulkokenttiin, sisäliikuntatiloihin sekä virkistysalueisiin kuhunkin kohdistui 12 kehittämissuhteusta. Kevyt liikenne sai osakseen 11 ja leikkikentät 10 kehittämissuhteusta. Loput 24 kehittämissuhteusta oli jakaantunut eri liikuntaolosuhteisiin suuntautuneiden ehdotusten lisäksi myös erilaisiin toiminnallista kehittämistä koskeviin ehdotuksiin, kuten uimakoulut tai tanssikurssit. Lisäksi jotkin ehdotukset koskivat taajaman ulkopuolisia liikuntaolosuhteita.

Myönteistä palautetta saivat osakseen erityisesti Iston ja Nivan liikuntasalit, Saukkoniemen puisto sekä latuverkosto. Positiivisesta palautteesta peräti kaksi kolmasosaa oli suuntautunut mainittuihin kohteisiin. Myös luonnonympäristö koettiin monissa palautteissa myönteisen maininnan arvoiseksi.

Liikuntaolosuhteisiin liittyvistä epäkohdista merkittävimpiä olivat vastaajien mielestä jääkiekkokaukalon käyttövuoroihin sekä jään kuntoon liittyvät seikat, Iskun salin huonokuntoisuus. Epäkohtina myös nähtiin kuntoratojen huono kunto sekä kevyen liikenteen verkon puutteellisuus. Jossakin määrin olemassa olevana epäkohtana tuotiin esille lasten leikki- ja liikuntapaikkojen puute. Harrastuspaikoille olevat etäisyydet nähtiin epäkohtana niiden vastaajien keskuudessa, jotka asuvat Aseman mäen pohjoislaidalla, Hiilimiilun, Hyttiväylän, Pajakaarten, Hamarinharjun ja Lotnikanjotoksen varrella.

Kaikki tekstimuotoinen palaute, joka liittyy tässä työssä käsiteltävään aihepiiriin, on sijoitettu jäljempänä olevaan tekstiin tapauskohtaisesti soveltuvaan kohtaan.

Palautetuista lomakkeista 21 kappaletta sisälsi elinpiirin määrittämisen. Elinpiirikäsite oli vastanneiden keskuudessa ymmärretty ilmeisen hyvin. Tavoitteena oli saada esiin vastaajan subjektiivinen näkemys omasta elinpiiristään. Kuitenkin lähinnä korttelielinpiiriä kuvaava alue oli rajattu kyselyn liitteenä olevaan karttaan 17 palautteessa. Kolmeen palautteeseen oli kuvattu korttelielinpiiristä seuraava laajemman tasoinen elinpiiri ja yhdessä palautteessa elinpiiriksi oli kuvattu lähinnä taajaman ulkopuolinen alue. Enemmän tai vähemmän suoraan määrittelyistä elinpiireistä 16 tukee sitä aluejakoa, joka alustavasti tehtiin. Yleisesti ottaen elinpiiri oli määritelty suppeammaksi kuin mitä kaavan merkittyjen tai olemassa olevien kohteiden ympärille määritellyt 500m perusteella jaetut alueet olivat. Kuitenkin ihmisten määrittelemät elinpiirit ylsivät reunoiltaan useissa tapauksissa aluejaon keskipisteenä käytettyyn kohteeseen. Tämä mahdollisesti viittaa siihen, että käytännössä aluejako olisi toimiva. Mutta näin vähäiseen palauteaineiston pohjalta asiasta ei ole täyttä varmuutta.

7.2 Ulkokentät

Varsinaisia olemassa olevia ulkokenttiä Hyrynsalmen kirkonkylällä on kolme kappaletta: Iskun kenttä, Nivan kenttä sekä Iston kenttä. Lisäksi Hyttiväylällä sijaitsee vajaakäyttöinen pelikenttäalue. Kenttien sijainti näkyy kartalla kuvassa 4.

7.2.1 Iskun urheilukenttä

Vuonna 1981 valmistunut Iskun urheilukenttä sisältää monipuoliset mahdollisuudet eri yleisurheilu- ja palloilulajien harrastamiseen. Kentän sijaitsee asutukseen nähden keskeisesti Hyryntien varrella.

Yleisurheilun suorituspaikat

- juoksurata
- pituushyppypaikka
- korkeushyppypaikka
- kuulantyöntöpaikka
- keihäänheittopaikka
- kiekonheittopaikka
- moukarinheittopaikka

Kuusirataisen juoksuradan pituus on 360 metriä ja se on päällystetty punamurskeella. Juoksuradan kunto arvioitiin tyydyttäväksi. Hyppylajien suorituspaikkojen vauhdinotto- ja ponnistusalustat ovat päällystetty kumiasfaltilla. Kumiasfalttipäällyste on kaikilta osin hyväkuntoinen. Heittolajien suorituspaikat ovat kunnoltaan tyydyttäviä (liite C).

Palloilulajien suorituspaikat

- jalkapallokenttä
- lentopallokenttä
- tenniskenttä

Jalkapallokentän nurmipäällyste sekä maalit ovat tyydyttävässä kunnossa. Kentällä on sen reunoille sijoitettujen lisämaalien ansiosta jalkapallon pelaamisen mahdollisuus kahdelle erilliselle harrastajaryhmälle. Tenniskenttäalueella on kaksi erillistä pelikenttää. Kenttien kivituhkaa oleva pinnoitemateriaali sekä verkkojen kunto ovat tyydyttäviä. Sitä vastoin kenttäaluetta ympäröivät suojaverkot ovat heikossa kunnossa. Lentopallokenttä on kaikilta osin heikotasoisen (liite C).

Kesäkuusta elokuuhun kentällä on vapaa-ajan toimen liikuntakerhot lapsille ja nuorille. Liikuntakerhoissa harrastetaan eri lajeja esim. yleisurheilua, pallopelejä sekä liikunnallisia leikkejä. Kerhoja on maanantaista perjantaihin kello 9.00 – 15.00 välisenä aikana. Liikuntakerhoihin osallistuminen on runsasta, joten niiden aikana kentän käyttöaste on korkea. Jalkapalloseura Moisiovaran palloseura on myös pelannut kotiottelunsa Iskun kentällä. Ottelut ajoittuvat lähinnä viikonlopuksi. Tämän lisäksi MoPs:lla on satunnaisesti ollut harjoituksia kentällä. Tämän ajan ulkopuolelle jäävänä aikana kentällä on periaatteessa mahdollisuus vapaaseen käyttöön. Kokonaisuudessaan kentän käyttöaste ei liikuntakerhojen ulkopuolella ole kovinkaan korkea. Yleisurheilun suorituspaikoista hyppylajien suorituspaikat ja palloilulajien suorituspaikoista jalkapallo- sekä tenniskentät yltyvät keskinkertaiseen käyttöasteeseen. Heittolajien suorituspaikat ja lentopallokenttä ovat puolestaan lähes käyttämättömiä. Kentän käyttö ajoittuu kesään [43].

Kehittämisehdotukset

” Temppurata urheilukentälle.”

” Urheilukentän hyväksikäyttöä, on melkein käyttämätön.”

” Jumppahetkiä urheilukentälle kesällä.”

7.2.2 Nivan pallokenttä

Nivan pallokenttä kenttä sijaitsee Nivan ala-asteen välittömässä läheisyydessä.

Pallokenttä sisältyy toteutusvaiheessa olevaan Nivan lähiliikunta suunnitelmaan. Kentällä on mahdollisuudet pelata jalkapalloa ja pesäpalloa. Talvisin kenttä jäädytetään luistelualueeksi. Toteutuksen myötä kentälle lisätään lapsille mitoitettuja yleisurheilun suorituspaikkoja, kuten pituushyppy ja kuulantönpaikka. Uusina toiminnallisuuden monipuolisuutta lisäävinä ratkaisuinä tulevat erilaiset hyppyesteet ja riipuntatelineet (liite C).

Kenttä on kivituhkapäällysteinen ja lähiliikuntapaikkahankkeen myötä se tulee saamaan myös valaistuksen.

Nivan pallokentän suurin käyttäjäryhmä on koulujen oppilaat liikuntatuntien aikana. Tämän lisäksi kenttää käyttävät harrastekerhot sekä taajaman asukkaat omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Kesäkäytön aste on keskinkertaisella tasolla, mutta talvisin, kentän ollessa luistelualueena, sen käyttöaste on korkea.

Kenttä on koulujen liikuntatuntikäytön ulkopuolella pääsääntöisesti vapaasti kenen tahansa vapaasti käytettävissä [43].

7.2.3 Nivan jääkiekkokaukalo

Myös jääkiekkokaukalo sijaitsee Nivan lähiliikunta-alueella. Kaukalossa on uusittu valaistus ja rakenteiltaan se on hyväkuntoinen. Kaukalon vapaan käytön mahdollisuus on rajoitettua koulujen liikuntatuntien sekä varattujen vuorojen takia. Käyttöaste on talviaikana korkea. Kesäisin käyttö on vähäistä, mutta kaukalon asfalttipinnoite mahdollistaisi kesäkäytön tehostamisen.

Jääkiekkokaukalon käyttökausi kestää normaalisti marraskuulta maaliskuulle. Jääkiekkokaukalo on arkisin kello 15.00 saakka koulujen käytössä. Iltaisin ja viikonloppuisin kaukalo on jaettu varattuja vuoroja 18,5 tuntia viidelle eri käyttäjä ryhmälle. Kaukalo soveltuu vapaaseen käyttöön osittain, rajoitteena koulujen liikuntakäyttö sekä harrasteporukoille jaetut käyttövuorot. Käyttöaste talvella on korkea, mutta kesällä alhainen [43].

Negatiivinen palaute

”Luistelualue on aukaisematta ja ilman valvontaa, pukukoppi asiattomassa käytössä ja lasten avoin puoli valvoton, mikä tuo häiriöitä.”

”Kaukalon koppien ja liikuntahallin valvonta puuttuu, nuoriso terrorisoi kiinteistöjä.”

”Luisteluradalle valvonta ja aukaisu myös iltaisin, asiattomat pois pukukopista.”

”Luisteluradalla isolla kentällä pelataan ja muuten luistellaan sokin. Huoltorakennukseen eivät pienet luistelijat uskalla mennä lämmittelemään, eikä välineiden vaihtoon.”

”Jääkiekkokaukalon hoito- ja puhdistus täysin pielessä. Uusi jäämatti hyvä, mutta työntekijät vaihtuu joka talvi, eivätkä osaa käyttää konetta. Ei ilta puhdistusta. Lapset ja nuoret eivät voi käyttää kaukaloa, yhteistyö Iskun jääkiekkojaoston kanssa nollassa. Talkootyön tekijöitä olisi, mutta ei ole vehkeitä. Viivat tekemättä (joulukuu)? Uusi matti käyttöön myös iltaisin ja viikonloppuisin.”

7.2.4 Iston kenttä

Iston kenttä sijaitsee lukion ja yläasteen läheisyydessä koskitiellä. Sorapäälysteisen kentän varustukseen kuuluvat jalkapallomaalit ja koripallokorit. Kentän ja sen varusteiden kunto arvioitiin tyydyttäväksi (liite C).

Kentän käyttäjiä ovat pääasiassa lukion ja yläasteen oppilaat liikuntatuntien aikana, muu käyttö on vähäistä [43].

Negatiivinen palaute

” Iston kenttä on huono ja puutteellinen.”

7.2.5 Hyttiväylän pelikenttäalue

Hyttiväylän pelikenttäalue sijaitsee Tervahaudankankaalla, Hamarinharjun, Hiili-
miilun ja Pajakaarten väliin jäävällä alueella. Alueella on sorapintainen peli-
kenttäalue. Kentällä ei ole pallopelien vaatimaa varustusta kuten maaleja,
verkkoja tai koripallokoreja (liite C).

Kentän nykyinen käyttöaste on alhainen.

Kehittämissuhteet

” Hyttiväylän varrella oleva leikkikenttä tulisi täydentää kunnolliseksi ja viihtyisämmäksi.”

” Kesällä pitäisi olla pelikenttä jalkapallon, pesäpallon, lastenleikkien (purkkis yms.) pelaamiseen lähellä kotia.”

” Kesäpeleihin ja lasten leikeille puistoalueelle avoin tila pelikentäksi.”” Kaavan mukaiset liikuntapaikat vieläkin rakentamatta, luistelurata, koripallokenttä.”

7.3 Leikkikentät

Taajama-alueella on yhdeksän varustelutasoltaan ja kunnoltaan erilaista leikkikenttää. Leikkikenttien osalta suoritettiin kunto- ja turvallisuus tarkastus hyödyntäen kuluttajan suojaviraston laatimia, standardeihin perustuvia tarkastuslomakkeita (liite D) (liite M) [35]. Leikkikenttien sijainti näkyy kartalta kuvassa 4.

7.3.1 Nivan leikkikenttä

Leikkikenttä sijaitsee Nivan ala-asteen pihapiirissä. Nivan leikkikentän toimintavarustus on uusittu kokonaan syksyllä 2002 (liite K). Toimintavarustus on tilattu välinevalmistajalta ja ne on valmistettu huomioiden voimassa olevat turvallisuusstandardit.

7.3.2 Hyttiväylän leikkikenttä

Leikkikenttä sijaitsee Hamarinharjun, Hiilimiilun ja Pajakaarten väliin jäävällä alueella. Leikkikenttä sijaitsee keskeisesti ympäröivään asutukseen nähden. Rakennettuja kulkuväyliä kentälle ei ole muualta kuin Pajakaarten suunnalta. Leikkikentällä ei ole talvikunnossa pitoa, joten se on toistaiseksi ollut käytössä vain kesäisin. Leikkikenttä ei varsinaisesti ole epäsiisti, mutta kuitenkin jokseenkin hoitamaton. Alueella ei ole viihtyvyyttä lisääviä viheralueita eikä istutuksia (liite C).

Leikkikentän toimintavarustukseen kuuluvat kiipeilyteline, hiekkalaatikko, keinu, keinulauta. Edellisten lisäksi varustukseen kuuluvat pöytä ja penkit, joiden siisteydessä on parantamisen varaa.

Leikkikenttää käyttävät lähialueen lapset kesäisin. Leikkikenttä on vapaasti kaikkien käytettävissä. Ympäristössä asuvista lapsiperheistä huolimatta kentän käyttöaste on alhainen, johtuen ilmeisen pitkälti sen keskeneräisyydestä ja hoitamattomuudesta.

Kehittämissuhteet

”Hyttiväylän varrella oleva leikkikenttä tulisi täydentää kunnolliseksi ja viihtyisämmäksi.”

7.3.4 Haapotien leikkikentät

Leikkikentät (2 kpl) sijaitsevat Asemanmäellä taloyhtiö Lotnikan pihapiirissä. Sijaintinsa vuoksi kenttien saavutettavuus on hyvä. Leikkikentistä toinen on suhteellisen hyväkuntoinen, siisti ja viihtyisä. Toinen kentistä on varustelutasoltaan ja siisteydeltään heikompi, miltei vastakohta edelliselle (liite C).

Paremmiin varustellulla ja siistimmällä kentällä toimintavarustukseen kuuluvat liukumäki, keinu ja hiekkalaatikko. Lisäksi siellä on pöytäryhmä. Heikompi-tasoisen kentän toimintavarustukseen kuuluvat hiekkalaatikko ja keinu.

Leikkikenttien käyttäjiä ovat taloyhtiön lapset ja niiden käyttöaste on korkea. Kentät on tarkoitettu taloyhtiön lapsille, eivätkä näin sovellu yleiseen käyttöön.

7.3.5 Ahmahakan leikkikentät

Kiinteistöyhtiö Ahmahakan pihapiirissä Ahmatiellä sijaitsee kaksi toimintavarustukseltaan samanlaista leikkikenttää. Kenttien saavutettavuus pihapiirissä olevan sijaintinsa vuoksi on hyvä (liite C).

Kenttien toimintavarustukseen kuuluvat: Hiekkalaatikot, keinut, liukumäet, maakarussellit, kiipeilytelineet.

Käyttäjät ovat taloyhtiön lapset. Käyttöaste on alhainen. Kentät soveltuisivat yleisempääkin käyttöön, mutta talojen pihat ovat sen verran ”suljettu elinpiiri”, että sinne harvoin ulkopuolisia tulee.

7.3.6 Ahmarivin leikkikenttä

Leikkikenttä sijaitsee taloyhtiö Ahmarivin sisäpihalla ja sen saavutettavuus on hyvä (liite C). Taloyhtiö Ahmarivin rakennuksista osa sijaitsee Jäkälätiellä ja osa Ahmatiellä.

Kentän toimintavarustukseen kuuluvat liukumäki, kiipeilyteline, keinu, kaksi hiekkalaatikkoa ja penkki.

Käyttäjät ovat rivitalojen lapset, mutta toimintavarustuksen huonon kunnon vuoksi käyttö vähäistä. Kenttä ei sovellu yleiseen käyttöön.

7.3.7 Arkkolan leikkikenttä

Leikkikenttä sijaitsee Arkkolan nuorisotalon pihapiirissä . Leikkikentän sijainti ja saavutettavuus ovat hyviä suhteessa ympäröivään asutukseen.

Kentän yleinen siisteys ja viihtyisyys ovat kohtuullisen hyvää tasoa. Nurmikko on hoidettu ja alueella on myös jonkin verran pensasistutuksia (liite C). Alue on aidattu puoliksi teräsverkkoaidalla ja puoliksi puuaidalla, jossa olevan portin kautta on suora yhteys naapuritontilla sijaitsevaan ryhmäperhepäiväkotiin eli ”Ryhmiin”.

Leikkikentän toimintavarustukseen lukeutuvat hiekkalaatikot, kiekkokaruselli, liukumäki, kiikkulauta, kiipeilykatos, kaksi keinua, maakeinu, jousikiikku, leikkimökki, palloseinä, pöytäryhmät, ”myyntikoju” (kioskki).

Kentän käyttäjiä ovat lähiseutujen lapset ja päiväkerhot. Käyttöaste on korkea varsinkin kesäisin. Leikkikenttä on kaikkien vapaasti käytettävissä.

Kehittämissuhteet

” Skeittiramppi, palloiluseinä, kiipeilyseinä.”

” Skeittiramppi Arkkolaan.”

” Arkkolan leikkikenttä vain lapsille, viihtyisämmäksi.”

7.3.8 Ryhmiin leikkikenttä

”Ryhmiin ” leikkikenttä sijaitsee Arkkolan leikkikentän viereisellä tontilla.

Ympäristö on siisti ja hoidettu. Alue on aidattu puuaidalla, jossa olevan portin kautta on suora yhteys viereiselle Arkkolan leikkikentälle (liite C).

Toiminta varustukseen kuuluvat hiekkalaatikko, keinu, pienille lapsille tarkoitettu kehikkoistuimella varustettu keinu, leikkimökki sekä pöytäryhmä.

Leikkikentän käyttäjiä ovat ”Ryhmissä” päivähoitossa olevat lapset. Leikkikenttä päivittäisessä käytössä kesäisin. Leikkikenttää ei ole tarkoitettu yleiseen käyttöön.

7.3.9 Metsäherrantie Sadon leikkikenttä

Leikkikenttä sijaitsee taloyhtiö Metsäherran Sadon pihalla ja sen saavutettavuus on hyvä. Leikkikenttä on siisti, mutta ei välttämättä kovin viihtyisä.

Kentän toimintavarustukseen kuuluvat liukumäki, kiipeilyteline, keinut, hiekkalaatikko sekä pöytäryhmä.

Leikkikentän käyttäjiä ovat taloyhtiön asunnoissa asuvat lapset. Kenttä ei sovellu yleiseen käyttöön.

7.4 Sisäliikuntatilat

Hyrnsalmen kunnan hallinnassa on tällä hetkellä kolme liikuntasalia, joista iskun sali ei kuitenkaan ole tällä hetkellä käytössä (kuva 4). Arkisin molemmat toiminnassa olevat liikuntasalit ovat koulujen käytössä kello 9.00-15.00 välisen ajan. Iltaisin ja viikonloppuisin saleille on jaettu käyttövuorot. Iston salin osalta kaikki tarjolla olevat salivuorot ovat käytössä ja Nivan kohdalla on jonkin verran vapaita salivuoroja. Toisaalta kysyntää useimmille salivuoroille ei juurikaan ole ilmennyt, joten liikuntasalien osalta kysyntä ja tarjonta ovat melko hyvin kohdallaan. Tällöin käyttäjinä ovat mm. Urheiluseurat, seurakunta, laitokset, kerhot, kansalaisopisto, vapaat lentopallo ryhmät, perheliikunta ryhmät. Iston

salissa on kaikkiaan 16 ja Nivan salissa 9 käyttäjäryhmää koululaisten lisäksi. Koululaiskäytön lisäksi saleja käyttää viikoittain n. 250 henkeä joille kertyy liikuntasuorituksia yhteensä n. 400 [43].

7.4.1 Iston liikuntahalli

Iston liikuntahalli sijaitsee Koskitiellä lukion yhteydessä. Halli on kaikilta osin nykyaikainen ja hyväkuntoinen. Liikuntahalli mahdollistaa tilojensa puolesta kahden eri palloilulajin tai muun harrastajaryhmän toiminnan (liite C). Kesäkuukausina liikuntahallissa ei ole juurikaan toimintaa, mutta muina vuodenaikoina sen käyttöaste on korkea, ja usein molemmat kentät ovat saman aikaisesti käytössä [43].

Positiivinen palaute

” Liikuntahalli on hyvä.”

” Hyvä liikuntahalli ”

7.4.2 Nivan sali

Nivan sali sijaitsee Nivan ala-asteen yhteydessä ja se on hyväkuntoinen. Ainoastaan toimintavarustuksen, kuten lentopalloverkon ja koripallokorien kunto on luokiteltu tätä heikommaksi. Sali kokonsa puolesta mahdollistaa yhden harrastaja ryhmän kokoontumisen kerrallaan (liite C). Myös Nivan salin kesäaikainen käyttö on vähäistä ja toiminta muina vuodenaikoina on vilkkaampaa. Käyttöaste on luokiteltu keskinkertaiseksi [43].

Positiivinen palaute

” Nivan lentopallosalin hyvä.”

7.4.3 Iskun sali

Iskun urheilutaloon sisältyvä Iskun sali ei ole tällä hetkellä liikuntakäytössä huonokuntoisuutensa vuoksi (liite C). Salin tulevaa käyttötarkoitusta ja kohtaloa on pohdittu Hyrynsalmen kunnan teknisen toimen ja kylätoimikunnan yhteisvoimin. Asiasta on kerrottu lähemmin kohdassa 7.8.3, sivulla 102.

Sen sijaan samassa rakennuksessa sijaitseva punttisali on ympärivuotisesti päivittäisessä käytössä ja sen käyttöasteen on arvioitu olevan keskinkertainen. Punttisalin varustelutaso on monipuolinen, mutta tilat ovat ahtaat ja huonokuntoiset. Pienen tuuletusikkunan kautta tapahtuva ilmanvaihto on riittämätön liikuntakäyttöön tarkoitettulle tilalle (liite C).

Punttisalin ovet pidetään lukittuina, mutta käyttäjät voivat lunastaa avaimen vapaa-ajan toimistosta. Vapaa-ajan toimen pitämien avainrekisterin mukaan punttisalin avaimia on lunastettu runsaat viisikymmentä kappaletta. Käytännössä on kuitenkin todennäköistä, että harrastajien määrä on suurempi kuin lunastettujen avaimien määrä, koska avaimia voi lainata tai joku kaveriporukka on voinut lunastaa käyttöönsä yhteisen avaimen.

Positiivinen palaute

” Iskun punttisalilla hyvät puntit.”

Negatiivinen palaute

” Iskun punttisalin tilat huonossa kunnossa.”

” Iskun urheilutalon vuotavan katon homevaurio aiheuttaa astmaa joillekin henkilöille. Pölyhaitta; pöly nousee ilman mukana hengitykseen. ”

Kehittämissuhteet

” Iskun sali kuntoon, sählyt sinne.”

” Kunnollinen kuntosali.”

” Punttisalin uudistus. Ei tarvitse edes niin läheltä löytyä, mutta kunhan on hyvä paikka, hyvät laitteet ja niin edelleen! Tarkoitettu myös naisille!”

” Iskun Urheilutalon kohdalta päätös, joko kunnostetaan tai puretaan. Nyt olollaan rumentaa Hyrynsalmen väylää.”

” Iskun talon tilalle uusi monitoimitalo, joka palvelisi myös urheilukenttää.”

” Iskun talon remontointi, ainakin katon osalta. Järjestyksen valvonta punttisalin puolelle, rikkovat paikkoja.”

” Kehitystä ja valvontaa punttisaliin sekä ohjausta vanhemmalle väelle käytössä.”

7.5 Muut kohteet

Lähiliikuntaolosuhteisiin lukeutuvia muina taajama-alueella olevina kohteina esitellään Saukkoniemen puisto. Lisäksi esitellään eläin urheilualueisiin liittyvää palautetta.

7.5.1 Saukkoniemen puisto

Taajaman keskustassa sijaitseva viihtyisä Saukkoniemen rantapuisto uimarantoinen, kulkuväyläinen ja venesatamineen tarjoaa ulkoilun, virkistytymisen ja rentoutumisen mahdollisuuksia taajaman asukkaille. Puiston sijainti

näky kuvassa 4. Asukkaiden keskuudessa puisto on suosittu ulkoilupaikka. Puiston kulkuväylien suunnittelussa ja totutuksessa on huomioitu myös esteettömyys kysymykset (liite C).

Positiivinen palaute

” Pidämme kovasti Saukkoniemen uudesta alueesta, käveleminen siellä ainakin kesällä todella mukavaa. huomioitu myös liikuntaesteiset.”

” Saukkoniemen alue kokonaisuudessaan todella hieno, mukavaa lähteä sieltä veneellä soutelemaan, mennä uimaan, kävelemään. Kiitos, kiitos !”

”Saukkoniemen puistoalue on tavattoman viehättävä lenkkeilypaikkana, etenkin kun se on valaistu.”

” Hyvät kävelyreitit, kaunis ympäristö.”

Kehittämisehdotukset

” Saukkoniemeen voisi laittaa mm. venyttelyohjetauluja ja muutaman paikan missä niitä voisi suorittaa.”

” Lasten uimapaikalle on toivottu liukumäkeä, joka ulottuisi veteen, eli vesi-liukumäkeä.”

” Saukkoniemessä katsotaan olevan sen verran tilaa että sinne voisi rakentaa muutamia leikkelineitä esim. kiipeilyteline, karuselli ym. lapsille.”

” Venesatamassa uimarannalla uintia varten voisi olla laituri.”

” Venesataman lähelle lapsille seikkailuratoja.”

” Saukkoniemeen luontopolku, kuntorata, kuntoilulaitteita, nuotiopaikka.”

7.5.2 Eläinurheilualueet

Taajama-alueella ei ole varsinaisesti eläinurheilualueita. Muutamien kilometrien etäisyydellä taajamasta tosin sijaitsevat ravirata sekä agilityrata (liite C), mutta ne ovat kuitenkin sen verran etäällä ettei niitä voida käsitellä samassa

yhteydessä lähiliikuntaolosuhteiden tarkastelun kanssa. Tässä esitellään kuitenkin eläinurheilualueisiin liittyvää palautetta, koska monien ihmisten kohdalla esimerkiksi koiran ulkoiluttaminen on merkittävä liikuntamuoto. Hyrynsalmen työterveyshuollon mukaan yli puolet sen asiakkaista on ilmoittanut, että koiran ulkoiluttaminen on heidän tavanomaisin liikuntamuotonsa [45].

Negatiivinen palaute

” Koiralattia ei ole. Koiran kanssa vetohiihtoa on tehtävä muiden hiihtäjien seassa ja se saattaa aiheuttaa närkästystä, mikäli koiran ohjaaja ei osaa noudattaa hyviä käyttäytymistapoja.”

Kehittämissuhteet

” Koirapuisto ja koirahiihtolatu.”

” Olisi sallittua ratsastaa (lumettomana aikana) Ukkohalla- Hyrynsalmi reittiä maastossa.”

” Koirapuisto eli koirille aidattu ja valaistu ulkoilualue esim. uudella venesataman puistoalueella.”

” Hyrynsalmen koiraharrastajille oma kenttä olisi ihanteellinen . Taajama – alueella se olisi tarpeeksi lähellä myös lapsille, joilla ei ole mahdollisuutta kulkea autolla. Alueen tulisi olla sen verran erillään suurista valtavylistä, että ei olisi pelkoa autoista ja asutus sen verran etäämpänä ettei häiritse alueella asuvia. Ihmisten lenkipolkujen viereenkään sitä ei voida ilmeisesti laittaa, kun silloin siellä kulkevat ihmiset saattaisivat pelätä koiria. Eli sen verran asumattomalla alueella olisi oltava ja kuitenkin lähellä taajamaa. Esim. teollisuusalueen luona, Virrantien varressa tai junaradan takana.

7.6 Lähiliikuntaan soveltuvat kulkuväylät ja -reitit

7.6.1 Kevyen liikenteen väylät

Hyrnsalmella oleva kevyen liikenteen verkko sisältää valmiita kevyen liikenteen väyliä 9 kpl, joiden pituus vaihtelee 100 metristä 2,4 kilometriin. Yhteensä kevyen liikenteen väyliä on 6,1 km. Olemassa olevat kevyen liikenteen yhteydet eivät muodosta kattavaa verkostoa, joskin ne ovat kyllä yhteydessä toisiinsa. Tällä hetkellä olemassa olevia kevyen liikenteen väyliä tai jalkakäytäviä on mm. Hyryntiellä, Nivantiellä, Laskutiellä, Metsäherrantiellä, Hyttiväylällä (liite C) sekä valtatie 5:n varrella siltä osin kuin se sivuaa taajamaa. Lisäksi Saukkoniemen puistoalueen halki kulkee kevyen liikenteen raitti, joka yhdistyy Hyryntiehen ja Metsäherrantiehen (liite I).

Kevyen liikenteen verkon kattavuuteen tuo parannusta mukanaan liikenneturvallisuussuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen. Tällöin kevyen liikenteen väylien lukumäärä nousee 20 kappaleeseen ja niiden yhteen laskettu pituus kasvaa 8,7 kilometriin. Samalla kevyen liikenteen väylät useissa tapauksissa yhdistyvät molemmista päistään toisiin kevyen liikenteen väyliin ja näin ne saavat verkostomaisen rakenteen (liite I) [46].

Kevyen liikenteen väylät ovat pääosin pinnoitteeltaan hyväkuntoisia. Joulukuulle ajoittuneessa, toisessa kyselyssä oli muutama kuntoa koskeva negatiivinen palaute. Vuodenaika huomioiden palaute mitä todennäköisimmin kohdistui pikemminkin talvikunnossa pitoon, kuin väylien rakenteelliseen kuntoon.

Negatiivinen palaute

” Kevyen liikenteen väylien puute ja huonokuntoisuus.”

” Hyryntieltä, vanhalta sekä uudelta 5 –tieltä puuttuvat pyörätiet.”

” Pyöräteitä ei ole, pyöräily vaarallista.”

Kehittämisehdotukset

” Suorakulkutie Kiviöstä torille.”

” Virrantielle valaistus sauvakävelyn harrastajille ja muille kuntoilijoille.”

”Hyrynsalmelta Oravivaaralle (vanha 5-tie) päin valaistun pyörätien rakentaminen lenkkeilijöitä, pyöräilijöitä ja rullaluistelijoita varten. Tämä ei ole taajaman sisällä, mutta laitan kuitenkin ehdotukseen mukaan.”

”Ehdotan käytävän avaamista valtatieltä urheilupuistoon.” (Tarkoittaa mahdollisesti vanhalta 5-tieltä Iskun alueelle ?)

” Rullaluistelutie Käkitien ja Korjaamotien väliselle polulle.”

” Kuntalaiset kiertävät talvella aseman lenkkiä, sinne jotakin?”

”Teemalta Iskulle menevä suora ja pyörätuolilla liikuttava polku tukisi mahdollista urheilukentän käytön lisäämistä” [44].

” Katujen ja kevyen liikenteen väylien varteen penkkejä vanhuksia varten.”

”Ehdotuksena oli myös kävelypolun / pitkospuiden laittaminen Saukkoniemen uudelta alueelta Hyrynjärven rannan tuntumassa, Kiviön suoalueen halki Vonkan leirintäalueen luo. Sieltähän luonnon omat kävelypolut jatkuisivat metsän läpi sahan rantaan jne. Saukkoniemen uusi kävelyalue saisi näin ”yhdyskappaleen” uudesta polusta aina Vonkan alueelle saakka ja olisi näin paremmassa käytössä luonnossa kävelyä ajatellen. Eli ehdotelma olisi rakentaa Kiviön rantaa pitkin ohittava kävelytie ja Tuomijoen yli kävelysilta, ettei tarvitse lähteä autotien kautta kiertämään. Ja sillan nimihän olisi ” Simpukka-silta” Simpukkarannan alueella kun se kerran olisi.”

7.6.2 Kuntoradat ja ladut

Iskun 1,65 km mittainen pururata on ainoa taajama-alueella sijaitseva kuntorata. Kuntorata on valaistu ja talvisin se toimii latupohjana. Rata on tyydyttävässä kunnossa. Käyttöaste on ympäri vuoden keskinkertainen (liite C).

Talvella kuntoradalla oleva latu yhdistyy taajaman ulkopuoliseen latuverkostoon, joka jatkuu aina Ukkohallan hiihtokeskukseen saakka. Toinen taajama-alueella oleva latu lähtee Nivan ala-asteelta, liittyen sekin muuhun latuverkkoon (liite I).

Kuntoratoihin kohdistunut palaute

Negatiivinen palaute

” Syksyllä urheilukentän pururadalle ei laiteta valoja päälle, vaikka on pimeä. Eli ei näe juosta pururadalla. Sitten vasta kun hiihtoladut tehdään, niin valot sytytetään.”

” Pururadat melko huonot, yksitoikkoiset.”

Kehittämissuhteet

”Urheilukentän takana sijaitseva pururataverkosto on päässyt huonoon kuntoon. Sen uudelleen puruttaminen ja liikunta/ venyttelypaikkojen ennalleen saattaminen ja korjaaminen sekä mahdollisten lisälaitteiden lisääminen olisi ajan-kohtainen asia.”

” Pururata kuntoon, kuntoilulaitteita radan varrelle.”

” Lenkkeilyrata Isoon.”

Latuverkkoon kohdistunut palaute

Positiivinen palaute

- ” Hyvin ja erittäin hyvin hoidetut hiihtoladut”.
- ” Hyvät hiihtoladut ja maasto.”
- ” Hyvin hoidetut hiihtoladut.”
- ” Latujen kunto, siitä kiitos !”
- ” Latukoneen tekemät ladut Iskun maastossa sekä Ukkohallan menevällä ladulla hyvät.”
- ” Ukkohallan latu hyvässä kunnossa.”

Negatiivinen palaute

- ” Hiihtoladut kaukana, Iskulla asti.”
- ” Latuverkosto ylimitoitettu! ”
- ” Hiekoitettua jalankulku tietä ei voi hiihtää. Suksien kuljettaminen yli kilometrin matkan edestakaisin ei ole mahdollista ilman autoa.”
- ” Latukone ei ole pysynyt kehityksessä mukana, jättää ladulle palkkeen.”

Kehittämisehdotukset

- ” Moottorikelkalla latu-uria Iskun reitille.”
- ” Latuyhteyttä Hiilimiilulta valaistulle ladulle ei ole. Yhteys olisi helppo rakentaa, tilaa on. Ei vaadi juuri muuta kuin koneella tai kelkalla ajon silloin tällöin.”
- ” Hiihtämään olisi hyvä päästä, ettei tarvitse mennä autolla ladun varteen.”
- ” Multimäkeen talvilatu hiihtoon!”
- ”Aamuisin klo. 7 - 9 hiihtoladun valot voisivat jo syttyä, näin aamuhiihto olisi mahdollista. Pärjää tietty ilmankin.”
- ”Hyvät maastot. Latuja voisi tehdä vaikka moottorikelkalla enemmänkin valmiille tieurille, joita ei käytetä talvella, esim. Vonkan ja entisen sahan suunnalle.”

”Tuomijoelle moottorikelkkareitille kevyen liikenteen silta. Kelkkaura paremmaksi, että sopii hiihtolatu viereen.”

” Iston latu pidettävä kunnossa.”

7.6.3 Luonnon polut ja muut reitit

Hyrynsalmen keskustaajaman alueella ja sen välittömässä läheisyydessä sijaitsee lukuisia lenkkeilyyn ja ulkoiluun soveltuvia polkuja sekä metsäteitä. Tällaisista reiteistä eniten käytettyjä ovat Lietejoen rantapolku, Murtovaaran metsätie sekä Iston pitkän ja Kiviön niemen polut (liite C) (liite I).

Kehittämisehdotukset

” Kirkonkylän poluista olisi hyvä olla kartta, sekä eri nähtävyyksille kunnolliset opasteet (esim. Veturitallin rauniot)” [44].

” Virrantien ja vanhantien välillä, Lietejoen pohjoisrannalla kulkevan polun kunnostaminen. Tämä polku yhdessä joen etelärannalla kulkevan polun kanssa muodostaa erinomaisen, luonnonläheisen ja virkistävän lenkkipolun. Polun vuoksi ja muutoinkin joen penkkoja tulisi vahvistaa tulvavaurioiden jatkumisen estämiseksi. Tutustukaa kohteeseen !”

”Luonnossa liikkumisen mahdollistaminen myös pyörätuolissa istuville asiakkaille.

”Päivätoimintakeskuksen ja joen välinen metsä olisi ihanteellinen ja asiakas-turvallinen alue, mutta polut ovat liian kapeita ja huonokuntoisia, jotta siellä voisi työntää pyörätuoleja. Joen rannan kauniit maisemat houkuttelevat myös retkelle, mutta nuotiopaikka puuttuu. Lisäksi rannassa olisi hyvä olla pöytä penkkeineen eväiden syömistä varten. Kunnan polku Näätätieltä jokivartta myöten Virrantielle” [44].

Muu kulkuväyliin ja polkuihin kohdistunut palaute

Positiivinen palaute

” Kuntoilu- ja latuverkosto on riittävä.”

” Rauhallista, kaunisluonto, hyvät kangasmaastot ja pyöräilyreitit, ei liian paljon liikennettä.”

Negatiivinen palaute

” Liikenteen seassa liikkuminen ison ryhmän kanssa on vaarallista, koska osa asiakkaistamme ei osaa ollenkaan varoa autoja” [44].

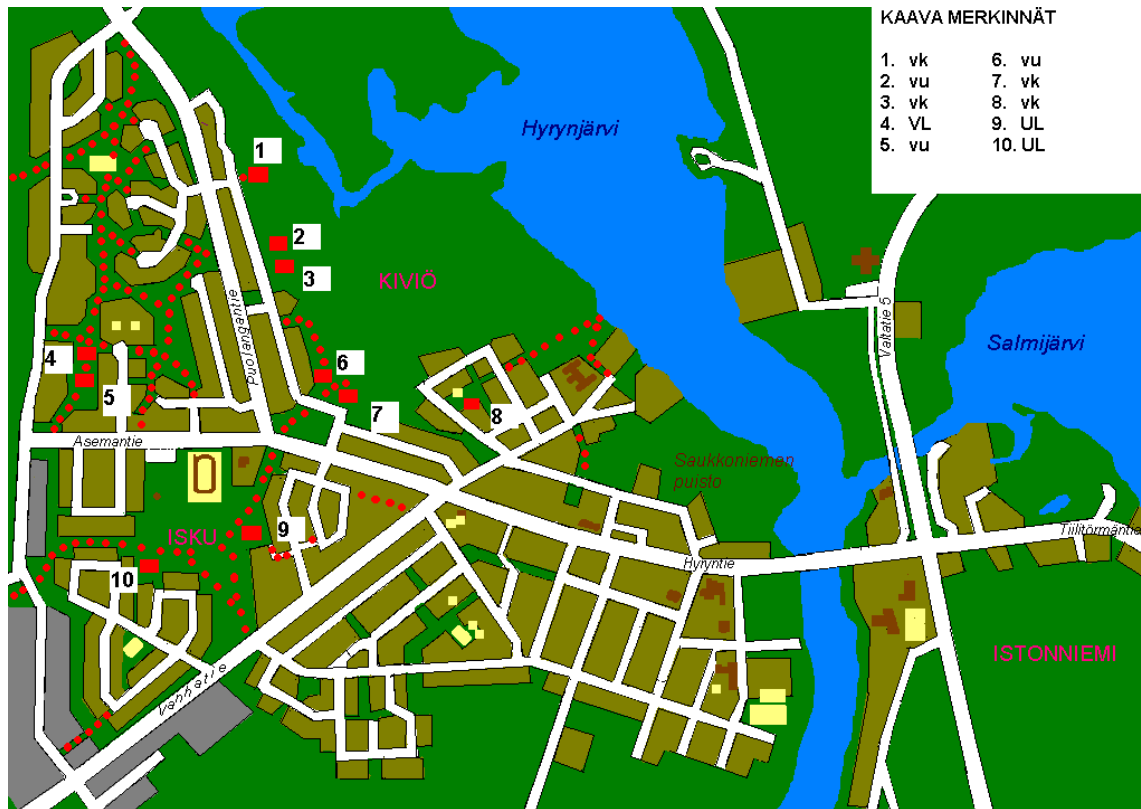
Kehittämisehdotukset

Iskun urheilukentältä jonkinlainen polkuyhteys Muistotien kentälle olisi hyvä olla olemassa.”

” Suunnistuskartta aseman taakse Murtomäkeen.”

7.7 Lähiliikuntaolosuhteisiin soveltuvat tilavavaraukset asemakaavassa.

Hyrnsalmen kirkonkylän asemakaavassa on runsaasti lähiliikuntarakentamiselle soveltuvia, vielä käyttämättömiä tilavaroja. Varsinaisia lähiliikuntapaikoille soveltuvia käyttämättömiä tilavaroja on kymmenen kappaletta. Näiden lisäksi on useita laajempia alueita, jotka on kokonaan määritelty puistoiksi tai lähivirkistysalueiksi. Kulkuväylien osalle tehtyjä erillisiä toteuttamattomia linjausvaihtoehtoja asemakaavassa on runsaat kaksikymmentä kappaletta ja niiden yhteispituus on noin kuusi kilometriä (kuva 6).

Kuva 6. Asemakaavaan merkityt lähiliikunnalle soveltuvat tilavaraukset ja kevyen liikenteen linjaukset.

7.8 Olemassa olevat lähiliikuntaolosuhteisiin vaikuttavat suunnitelmat

Lähiliikuntaolosuhteiden tarkastelussa huomioon otettavia Hyrynsalmen keskustaajamaa koskettavia suunnitelmia ovat, Hyrynsalmen liikenne turvallisuus-suunnitelma, Nivan ala-asteen lasten liikunta- ja leikkipaikka suunnitelma sekä Iskun urheilutalon tulevaa käyttöä koskevat suunnitelmat.

7.8.1 Liikenne turvallisuus suunnitelma

Vuonna 2000 laadittiin Hyrynsalmen liikenneturvallisuussuunnitelma Oulun tiepiirin ja Hyrynsalmen kunnan yhteistyönä. ”Hyrynsalmen kirkonkylään esitetyillä liikenneturvallisuustoimenpiteillä pyritään mm. parantamaan kevyen

liikenteen turvallisuutta, alentamaan moottori-ajoneuvojen ajonopeuksia ja rajoittamaan etenkin asuntoalueiden läpiajo-liikennettä. Samalla toimenpiteet vähentävät myös liikenteen meluhaittoja sekä parantavat keskustan ja asuinalueiden viihtyisyyttä. toimenpiteiden on tarkoitus tukea nykyistä taajama-alueen alueellista 40 km/t nopeusrajoitusta” [46 s.3].

Liikenneturvallisuus suunnitelman tavoitteet ja tehdyt toimenpide-ehdotukset tukevat myös lähiliikuntasuunnitelmalle asetettavia vaatimuksia turvallisista kulkureiteistä sekä tienylityspaikoista. Lisäksi suunnitelmaan sisältyy lähiliikunnan kannalta merkityksellisiä kevyen liikenteen väyliä (liite I). Osa suunnitelluista toimenpiteistä on jo toteutettu, mutta suurin osa on vielä toteuttamatta[47].

7.8.2 Nivan ala-asteen lasten liikunta – ja leikkipaikka suunnitelma

Nivan ala-asteen pihapiiriin ja lähiympäristöön on tehty lasten leikki- ja liikuntapaikkoja koskeva suunnitelma. Suunnitelmasta on toteutettu leikkikenttää koskeva osuus.

Suunnitelmaan kuuluu myös hiihtomaa-alue, johon tulee pienimuotoinen, koulun pihalla sekä urheilukentän ympärillä kiertävä hiihtolatu. Urheilukentälle lisätään mitoitukseltaan lapset huomioivia yleisurheilun suorituspaikkoja, esimerkiksi pituushyppyä ja kuulantöntöä varten. Lisäksi urheilukentän yhteyteen laitetaan erilaisia riipunta- ja tasapainoilutelineitä.

Muina suunnitelmiin sisältyvinä toimenpiteinä ovat jääkiekkokaukalon ja pallokentän valaistusolosuhteiden parantaminen sekä pallokentän kivituhkapäällysteen kunnostaminen (liite K).

7.8.3 Iskun urheilutalon tulevaa käyttöä koskevat suunnitelmat

Vuonna 1960 valmistuneen ja vuodesta 1986 lähtien Hyrynsalmen kunnan omistuksessa olleen Urheilutalo Iskun tulevaisuudesta on käyty paikkakunnalla keskustelua jo vuosikautia. Perinteisesti Iskun talo on ollut monenlaisten tapahtumien keskuksena sekä tarjonnut liikunta- ja kuntosaleineen paikkakunnan asukkaille edullisen mahdollisuuden sisätiloissa tapahtuvaan liikunnan harrastamiseen. Tosin viime vuosina väestön ja aktiivisten vetäjien vähenemisen myötä erilaisten yleisötilaisuuksien määrä on vähentynyt. Myös liikuntakäyttö on vähäisempää kun toiminnan painopiste on siirtynyt kylän toisella laidalla oleviin uudempiin liikuntasaleihin.

Edellä kuvattuun kehitykseen on omalta osaltaan vaikuttanut myös urheilutalon heikko kunto. Kuitenkin juuri urheilutalon tekninen kuntotaso on se tekijä jolla on ratkaiseva merkitys tulevan käytön kannalta. Urheilutalon perusparannuksiin on jopa tehty projektisuunnitelmia, mutta kunnan investointilistalla se ei ole koskaan yltänyt ensisijaisesti toteutettavien hankkeiden joukkoon. Vaikka rakennuksen käyttöaste on paljon alhaisempi kuin aiempina vuosina, on sen ylläpidosta koitunut kunnalle kuitenkin kustannuksia jotka ovat saatuja hyötyjä alhaisemmat. Kunta on ollut periaatteessa pitemmän aikaa valmis myymään rakennuksen jollekin siitä kiinnostuneelle taholle. Toisaalta on pohdittu sitäkin vaihtoehtoa että rakennus purettaisiin, koska sen käytön jatkaminen edellyttäisi joka tapauksessa mittavia perusparannustoimenpiteitä (liite C).

Vuonna 2002 kunnanhallitus antoi teknisille palveluille tehtäväksi selvittää Urheilutalon korjaus- tai myyntimahdollisuuksia sekä muita mahdollisia rakennuksen tulevaisuuteen liittyviä tekijöitä.

Teknisen toimen laatiman tilakohtaisen kuntoarvion ja siihen perustuvien korjaustoimenpiteiden mukaisen kustannusarvion perusteella, urheilutalon täydellinen perusparannus tulisi maksamaan 630 400 euroa.

Myyntimahdollisuuksien osalta selvisi että Hyrynsalmen kyläyhdistyksellä on halukkuutta ottaa urheilutalo hallintaansa. Urheilutalon kunnostamista ja siinä tapahtuvaa toimintaa ajatellen kyläyhdistyksellä on mahdollista saada erilaisia avustuksia. Hyrynsalmen kunta ja kyläyhdistys ovat yhdessä selvittäneet hankkeen toteuttamisvaihtoehtoja kyläyhdistyksen kannalta rahoitusmahdollisuuksineen. Hankkeen toteuttamisvaihtoehtoina esille tulivat seuraavat:

- *Leader-rahoitus + Hyrynsalmen kunnan avustus + talkootyöt.*
- *Raha-automaattiyhdistyksen rahoitus + Hyrynsalmen kunnan avustus + talkootyöt.*
- *Työllistämishankkeena työllistämistuella ja yhdistämistuella + talkootyöt.*

[47], [48]

Toistaiseksi ei kuitenkaan ole syntynyt päätöstä mitkä ovat tulevan toiminnan linjaukset tai kuinka niitä lähdetään käytännössä toteuttamaan.

8. LÄHILIIKUNTAPAIIKATARPEEN MÄÄRITYS

Kyselyjen ja olosuhdekartoitusten perusteella saatiin koottua aineistoa jonka perusteella ryhdyttiin arvioimaan mitä puutteita ja kehittämistarpeita lähiliikuntaolosuhteissa esiintyi. Arvioinneissa tukeuduttiin osittain myös tutkittuun tietoon ja yleisiin suosituksiin. Toimintojen laajuuden ja painoalueiden tarkastelun tueksi hankittiin myös alueiden asukasmäärää ja eri ikäryhmien suhteellista jakaumaa koskevat tiedot. Taulukossa 8 näkyy väestön määrällinen osuus eri alueilla ikäryhmien mukaisissa kohderyhmissä. Taulukon oikeassa reunassa on ilmoitettu koko alueen asukasmäärä. Alimmalla rivillä näkyy kutakin ikäryhmää edustavien asukkaiden kokonaismäärä taajaman alueella ja oikeassa alanurkassa olevassa ruudussa on koko taajaman yhteenlaskettu asukasmäärä.

Taulukko 8. Ikäryhmien määrällinen jakautuminen eri alueille taajamassa.

Alue	0...5 v	6...10 v	11...17 v	18...30 v	31...60 v	yli 60 v	Alueella yhteensä
Hyttiväylä	17	26	36	21	91	23	214
Isku	15	18	40	35	103	85	296
Muistotie	3	11	31	27	121	39	232
Ahmahaka	19	21	44	47	211	141	483
Kiviö	7	12	22	28	84	72	225
Niva	2	6	14	4	59	62	147
Isto	3	8	11	11	38	18	89
Ikäryhmä yhteensä	66	102	198	173	707	440	1686

Taulukossa 9 näkyy puolestaan eri alueiden asukkaiden kunkin ikäryhmän prosenttiosuus kaikista taajamissa asuvista vastaavan ikäryhmän edustajista . Taulukon oikean puolimainen sarake ilmoittaa alueen asukkaiden prosenttiosuuden koko taajaman asukkaiden määrästä ja alimmalla rivillä on kunkin ikäryhmän mukaisen kohderyhmän prosenttiosuus koko taajaman asukasmäärästä.

Taulukko 9. Ikäryhmien prosenttijakauma eri alueille taajamassa.

Alue	0...5 v	6...10 v	11...17 v	18...30 v	31...60 v	yli 60 v	Alueen asukkaiden osuus taajaman asukkaista %
Hyttiväylä	25	24	18	12	13	5	13
Isku	23	18	20	20	15	19	18
Muistotie	5	11	16	16	17	9	14
Ahmahaka	28	21	22	27	30	32	29
Kiviö	11	12	11	17	12	16	13
Niva	3	6	7	2	8	14	9
Isto	5	8	6	6	5	4	5
Ikäryhmän osuus %	4	6	12	10	42	26	100

Jo pelkästään kunkin alueen väestöjakauman tarkastelu antaa odotusarvoa alueen liikunnallistentoimintojen painopistealueista ja toimintojen laajuudesta. Jos alueella on runsaasti esimerkiksi ikäryhmään 11 – 17 –vuotiaat kuuluvia asukkaita, niin alueella voi odottaa olevan eri palloilulajien pelaamiseen

soveltuvan kentän tarve. Mikäli alueella ei asu juurikaan lapsia tai nuoria, mutta sen sijaan aikuisväestöä ja vanhuksia runsaasti, niin liikunnallisten toimintojen painopistealue kohdistuu enemmän sellaisien perusliikuntamuotojen kuin hiihdon, kävelyn ja sauvakävelyn osalle. Taulukossa 10 on esitetty kunkin alueen suhteellinen väestön jakautuminen kunkin määritellyn kohderyhmän osalle.

Taulukko 10. Ikäryhmien prosenttiosuus kunkin alueen sisällä olevasta asukas määrästä.

Alue	0...5 v	6...10 v	11...17 v	18...30 v	31...60 v	yli 60 v	yht.
Hyttiväylä	8	12	17	10	43	11	100
Isku	5	6	14	12	35	29	100
Muistotie	1	5	13	12	52	17	100
Ahmahaka	4	4	9	10	44	29	100
Kiviö	3	5	10	12	37	32	100
Niva	1	4	10	3	40	42	100
Isto	3	9	12	12	43	20	100

Alueiden liikuntaolosuhdetarkastelun ensimmäisessä vaiheessa huomio kiinnitettiin alueen sisällä oleviin liikunnanharrastamismahdollisuuksiin kunkin kohderyhmän osalta. Erityisesti tarkasteltiin miten hyvin olemassa oleva liikuntapaikkatarjonta vastaa lähiliikunnalle tunnusomaisia piirteitä. Siitä eteenpäin lähiliikuntaolosuhteiden tarkastelua suoritettiin erikseen kunkin alueen sisältä, iän myötä laajenevien elinpiirien mukaisesti alueen ulkopuolella oleviin kohteisiin.

Suoritetussa tarkastelussa otettiin huomioon kunkin alueen osalta ne palautteet, joita niihin oli kohdistunut tehdyissä kyselyissä.

8.1 Hyttiväylän alue

Alue on määritelty 500 m saavutettavuus etäisyydellä laskien Hyttiväylän pelikenttäalueelta (kuva 5). Kaavaan pelikentän alue on merkitty urheilu- ja virkistys-palvelualueeksi (liite L).

8.1.1 Alueen ja väestön kuvaus

Hyttiväylän alueella asuu runsaat 200 ihmistä, joka on 13 % taajaman asukkaista, mutta alueella asuvien lasten ja nuorten osuus on neljäsosa vastaavan ikäisistä taajaman asukkaista. Alueella asuu 79 alle 18 –vuotiasta, joka on 37 % alueen asukkaista. Koko taajaman asukkaista alle 18 –vuotiaita on 22 %, joten heidän suhteellinen osuutensa Hyttiväylän alueella suurempi kuin muualla taajamassa. Alueen alle 18 – vuotiaista hieman yli puolet on kymmenen vuotta ja sitä nuorempia. Hyttiväylän alue edustaa asukkaiden ikärakenteen puolesta Hyrynsalmen kirkon kylän nuorinta osaa (taulukot 8, 9, 10).

8.1.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.

Sijaintinsa puolesta alueen keskeisin liikuntapaikka olisi Hyttiväylän pelikenttä alue, mikäli sen toteutus olisi viety loppuun saakaa. Nykyisen tasoisena se ei juurikaan houkuttele pelaajia kentälle. Sorapäällysteisen kentän pinta on epätasainen ja kentältä puuttuu esimerkiksi palloilulajeille soveltuva toiminta-varustus. Kunto- ja turvallisuus tarkastuksen yhteydessä leikkikentän toiminta varustuksessa havaittiin useita käyttöä sekä turvallisuutta heikentäviä puutteita. Yleisilmeeltään alue jokseenkin hoitamaton eikä kovin viihtyisä.

Rakennettuja kulkuyhteyksiä ympäröivältä asuntoalueelta kohteeseen ei ole, mutta ne on kuitenkin huomioitu kaavoituksessa. Liikenne turvallisuus-

suunnitelmassa, on alueen sisäisten yhteyksien parantamiseksi esitetty kahta kevyen liikenteen väylää (liite I). Nämäkään esitetyt kevyen liikenteen väylät eivät tulisi suoraan johtamaan pelikenttä- ja leikkikenttä alueelle, vaan niistä tarvittaisiin vielä jatkoyhteydet kohteeseen pääsemiseksi.

Alueella olemassa olevia kevyen liikenteen väyliä on Hyttiväylän kevyen liikenteen väylä, joka päällystetty sekä valaistu. Lisäksi kevyen liikenteen turvallisuutta parantavana tekijänä on Puolangantien ja Polttajanpolun liittymään rakennettu, liikenneturvallisuussuunnitelman mukainen keskisaareke.

Iskun urheilukentälle ja valaistulle kuntoradalle alueen eri osista olevat etäisyydet vaihtelevat 500 metristä 1500 metriin. Lähin latu on Iskun kuntoradalle talvisin tehtävä latu. Alueelta olevat etäisyydet esimerkiksi Nivan jääkiekkokaukalolle ja luisteluradalle kuin myös käytössä oleviin sisäliikuntatiloihin muodostuvat melko pitkiksi. Nivan liikuntaympäristöön etäisyydet alueen eri osista vaihtelevat 2000 metristä 3000 metriin. Iston liikuntahallille olevat etäisyydet vaihtelevat 2500 metristä 3500 metriin. Mikäli Iskun sali olisi käytössä, se myös olisi aluetta lähinnä oleva sisäliikuntatila. Iskun salille olevat etäisyydet ovat samat kuin Iskun urheilukentälle. Kesäisin aluetta lähinnä oleva uimaranta löytyy Vonkan leirintäalueelta jonne oleva pienin etäisyys on 1000 metriä. Pisimmillään alueelta Vonkalle oleva etäisyys on 1700 m. Saukonniemen puistoon olevat etäisyydet vaihtelevat suuresti. Puiston Kiviön puoleiselle laidalle oleva lyhin etäisyys alueelta on 1300 metriä. Puistossa oleville venesatamalle ja uimarannalle enimmillään etäisyyttä kertyy jopa 2800 metriä (liite J).

Kyselyissä saadun palautteen mukaan etäisyyksiin liittyvinä epäkohtina koettiin jääkiekkokaukalolle, luisteluradalle ja liikuntasaleille olevat etäisyydet. Lisäksi puutteena hiihdon harrastamisen osalta koettiin sellaisen ladun puuttuminen, joka yhdistäisi alueen muuhun latuverkostoon.

Liikuntaolosuhteisiin liittyvää palautetta

Osa liikuntaolosuhteisiin liittyvästä sanallisesta palautteesta on tullut esiin jo liikuntapaikkojen esittelyn yhteydessä, tällaisia ovat esimerkiksi pelikenttäalueeseen kohdistunut palaute.

” Matkat saleihin ja harrastuspaikkoihin kohtuuttoman pitkät.”

” Ei luistelurataa.”

” Latuyhteyttä Hiilimiilulta valaistulle ladulle ei ole. Yhteys olisi helppo rakentaa, tilaa on. Ei vaadi juuri muuta kuin koneella tai kelkalla ajon silloin tällöin.”

” Hiekoitettua jalankulku tietä ei voi hiihtää. Suksien kuljettaminen yli kilometrin matkan edestakaisin ei ole mahdollista ilman autoa.”

8.1.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.

Tarkasteltavista alueista lasten ja nuorten osuus asukkaista on suhteellisesti suurin Hyttiväylän alueella. Määrällisesti lapsia ja nuoria Hyttiväylän alueella on kutakuinkin saman verran kuin Ahmahakan ja Iskun alueilla. Alueelta olevat etäisyydet useimpiin keskeisiin liikunnanharrastamispaikkoihin ovat kuitenkin suuremmat kuin muilta alueilta.

Alueella oleva pelikenttäaluetta ei ole rakennettu valmiiksi, eikä se sisällä minkäänlaista liikunnallista toimintavarustusta. Pelikentän kanssa samassa yhteydessä oleva leikkikenttä on monilta osin huonokuntoinen.

Alueen asukkaiden ikärakenne, alueelta olevat pitkät etäisyydet muille liikunta – ja leikkipaikoille sekä kyselyissä saatu palaute huomioiden, on perusteltua lähteä kehittämään leikki- ja pelikenttäalueesta monimuotoinen kortteliliikuntapaikka. Myös kentän jäädyttämistä talvella luistelualueeksi tulee tarkastella, koska etäisyys Nivan luisteluradalle on melko pitkä. Kentälle tulisi myös rakentaa kunnolliset kulkuyhteydet.

Alueelta talvisin tehtävä yhdyslatu Iskun valaistulle ladulle puoltaa myös paikkaansa. Hyttiväylän kevyen liikenteen väylän varrelle tehtynä yhdyslatu ei tarvitsisi erillistä valaistusta.

Alueen kevyen liikenteen sisäisien yhteyksien parantamiseksi tehtävät toimenpiteet on esitetty liikenneturvallisuuksuunnitelmassa. Suunnitelmassa on myös esitys Puolangantien varressa olevan kevyen liikenteen jatkamisesta. Mainittu toimenpide yhdistäisi Hyttiväylän alueen kevyen liikenteen muuhun taajaman kevyen liikenteen verkkoon.

Mikäli Iskun urheilutalo kunnostetaan, se toisi sisäliikuntatilat lähemmäksi alueen asukkaita.

8.2 Iskun alue

Alue on määritelty 500 m saavutettavuus etäisyydellä laskien Iskun urheilukentältä (kuva 5).

8.2.1 Alueen ja väestön kuvaus

Iskun alueella asuu noin kolmesataa ihmistä, josta alle 18 –vuotiaiden osuus on neljäsosa alueen asukkaiden kokonaismäärästä. Ylipuolet alle 18 –vuotiaista kuuluu ikäryhmään 11 – 17 vuotiaat. Lasten ja nuorten kokonaismäärä alueella on 73 henkeä. Myös yli 60 – vuotiaita on noin kolmannes alueen asukkaista (taulukot 8, 9, 10).

8.2.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.

Erillistä lähiliikuntapaikkaa alueella ei toistaiseksi ole. Iskun urheilukentällä on osittainen vapaan käytön mahdollisuus. Kentällä on yleisurheilun lisäksi mahdollisuus pelata jalkapalloa, tennistä ja lentopalloa. Tenniskentät sekä lento-

pallokenttä ovat periaatteessa vapaasti käytettävissä. Tosin niiden kunto ei ole paras mahdollinen. Kentän toiminnot on pääosin mitoitettu kilpaurheilun mitoituskriteerien mukaisiksi, joten ne eivät siinä mielessä huomioi lasten mielekästä harrastus-mahdollisuutta. Kentällä tai sen läheisyydessä ei myöskään ole leikkipaikka varustusta. Alueen lähiliikuntaolosuhteisiin voidaan katsoa lukeutuvan myös Iskun valaistun kuntoradan, joka on hyvin saavutettavissa tarkastelualueen kaikista osista. Talvisin kuntoradalla kulkee latu, joka on yhteydessä laajempaan latuverkostoon. Samassa toimintaympäristössä sijaitsee myös Iskun urheilutalo, joka ei kuntosalia lukuun ottamatta ole tällä hetkellä liikuntakäytössä. Kulkuyhteydet tässä määritellyn alueen osalta Iskun kentälle on hyvät. Kevyen liikenteen yhteyksien turvallisuus paranee, kun liikenneturvallisuuksuunnitelman mukaiset toimenpiteet toteutetaan. Alueen ainoa leikkikenttä on taloyhtiö Lotnikan pihapiirissä ja sitä ei ole tarkoitettu yleiseen käyttöön.

Iskun salin ollessa poissa käytöstä, alueelta oleva lyhin etäisyys seuraavaksi lähimpään sisäliikuntatilaan eli Nivan salille on 1200 metriä. Alueelta oleva suurin etäisyys Nivan salille on 2200 metriä. Tältä osin etäisyydet pysyttelevät suositusten rajoissa. Vastaavasti Iston liikuntahalliin lyhimmäksi alueelta olevaksi etäisyydeksi muodostuu 1500 metriä ja pisimmäksi etäisyydeksi 2500 metriä. Etäisyydet Nivan jääkiekkokaukalolle ja luistinradalle ovat samat kuin Nivan salille eli vaihtelevat välillä 1200 metristä 2200 metriin. Saukkoniemen puisto on lyhimmillään 600 metrin päässä alueen asukkaista ja pisimmillään 1600 metrin päässä. Saukkoniemen uimarannalle sekä vene satamaan etäisyydet vaihtelevat 1000 – 2000 metriin. Alueelta ulospäin suuntautuvat jatkoyhteydet jalankulun, pyöräilyn sekä hiihdon osalta ovat hyvät (liite I) (liiteJ).

Kyselyihin vastanneet alueen asukkaat eivät nähneet asuinalueeltaan liikunta- paikoille olevissa etäisyyksissä epäkohtia.

Liikuntaolosuhteisiin liittyvää palautetta

” Jos vielä Iskulle saisi kunnollisen lentopallokentän ulos, voisimme viedä lentopalloa pelaavat asiakkaamme säännöllisesti kentälle” [44].

8.2.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.

Yleisesti ajatellen Iskun alueen liikuntapaikka tarjonta on määrällisesti runsasta. Epäkohtana asiassa on liikuntapaikkojen huonokuntoisuus, kuten Iskun sali sekä urheilukentällä sijaitseva lentopallokenttä. Alueella ei ole ensinkään yleiseen käyttöön tarkoitettua leikkikenttää. Lasten mittasuhteille soveliain liikuntapaikka on talvisin urheilukentän ympäristössä kiertävä valaistulatu, jonka pituus ei ole liian pitkä ala-asteikäisille. Muita lasten mittasuhteet huomioivia liikuntapaikkoja ei juuri ole. Iskun kentälle kohdistuneissa palautteissa esitettiin leikkipaikkavälineistön lisäämistä kentän yhteyteen.

Iskun alueen lähiliikuntaolosuhteita voidaan kehittää melko yksinkertaisin toimenpitein. Jo esiin tulleita kehittämistoimenpiteitä ovat lasten mittasuhteet huomioivien liikuntapaikkojen ja leikkikenttävälineistön sijoittaminen urheilukentän yhteyteen. Myös tenniskentän suojaverkot tulisi kunnostaa sekä lentopallokenttä olisi kunnostettava kokonaisuudessaan. Alueen kevyen liikenteen verkkoon ei juurikaan kohdistu kehittämispaineita.

8.3 Muistotien alue

Alue on määritelty 500 m saavutettavuus etäisyydellä laskien Muistotiellä sijaitsevalta, kaavaan leikkikentäksi merkityltä alueelta (kuva 5).

8.3.1 Alueen ja väestön kuvaus

Muistotien alueella asuu runsaat kaksisataa asukasta, joista suuri osa on työikäistä aikuisväestöä. Alle 18 –vuotiaita asukkaista viidesosa ja heistä suurin osa lukeutuu ikäryhmään 11 –17-vuotiaat. Myös yli 60 –vuotiaita on viidesosa asukkaista (taulukot 8, 9, 10).

8.3.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.

Alueella ei ole olemassa olevaa kortteli- tai lähiliikuntapaikkaa eikä leikkikenttää. Lenkkeily- ja hiihtomahdollisuudet kuitenkin ovat erittäin hyvät. Iskun kunto-radalle, jossa talvisin kulkee muuhun latuverkostoon yhteydessä oleva latu, ei ole kohtuuttoman pitkä matka. Lähimmillään ladut kulkevat 50 metrin etäisyydellä asutuksesta.

Alueen ulkopuolisista liikuntapaikoista Iskun urheilutalo ja urheilukenttä ovat lähimpiä. Etäisyydet niihin vaihtelevat 700 metristä 1500 metriin. Nivan salille ja jääkiekkokaukalolle etäisyyksiksi muodostuu 1200 metristä 1900 metriin. Iston liikuntahalliin lyhin etäisyys on 2000 metriä ja pisin etäisyys 2700 metriä. Etäisyydet Muistotien alueelta Saukkoniemen puiston eri osiin vaihtelevat 1100 metristä 2200 metriin. Myös aluetta lähinnä oleva uimaranta sijaitsee Saukkoniemessä (liite J).

Liikenneturvallisuussuunnitelmassa alueelle esitettyinä toimenpiteinä ovat: vanhalle 5-tielle tuleva kevyen liikenteen väylä , Kevyen liikenteen sisäinen yhteys kelotien ja Teollisuustien välille sekä Autoliikenteen läpiajon rajoitus.

Liikuntaolosuhteisiin liittyvää palautetta

” Kelotien ja Muistotien sisälle jäävä lasten liikuntapaikka edellyttäisi paikkojen kunnostusta ja lisälaitteiden hommaamista. Alueella on myös sulkapallokenttä,

joka kaipaa uudistamista. Urheilukentän läheisyydessä, jossa on tenniksen peluuseen kaksi kenttää, se kattaisi monipuolisemman käytön. Ja jos urheilukentälle voisi laittaa ohjaustaulun kyseiselle sulkapallokentälle, se olisi vielä parempi. Urheilukentältä jonkinlainen polkuyhteys Muistotien kentälle olisi hyvä olla olemassa.”

8.3.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.

Suurin osa alueen asukkaista on aikuisia ja alle 18 –vuotiaistakin suurin osa lukeutuu ikäryhmään 11 – 17 –vuotiaat. Edellä mainittuihin ryhmiin lukeutuvien asukkaiden liikunnallinen elinpiiri on jo sen verran laajempi, että heidän osaltaan taajaman tarjoamat perusliikuntapalvelut ovat riittävän hyvin saavutettavissa. Lukumääräisesti alle 10 –vuotiaita alueella asuu 14 henkeä. Määrä ei ole kovin suuri, mutta se ei tee toisaalta oikeutetuksi sitä, että laiminlyötäisiin heidän huomioimisensa liikunta- ja leikkipaikkoja suunniteltaessa. Palautteissa olikin ehdotus pelikenttäalueen toimintojen kehittämisestä, ja siinä oli palloilulajeista mainittu mm. sulkapallo. Kentän toimintojen kehittämisen myötä on odotettavissa että sitä tulee käyttämään myös yli 10 –vuotiaat lapset ja nuoret, joita alueella asuu 31 henkeä. Tämän lisäksi alueella asuu noin 150 aikuista, joten on todennäköistä, että ainakin osa aikuisväestöstä tulisi hyödyntämään kentän tarjoamia mahdollisuuksia.

Alueen lenkkeily ja hiihto mahdollisuudet eivät välttämättä vaadi erityisiä kehittämistoimenpiteitä.

Liikenneturvallisuussuunnitelmassa oleva Teollisuustien ja Kelotien välille esitetty kevyen liikenteen sisäinen yhteys sekä Vanhalle tielle esitetty kevyen liikenteen väylä parantavat alueen kevyen liikenteen yhteyksiä moneen suuntaan (liite I).

8.4 Ahmahakan alue

Alue on määritelty 500 m saavutettavuus etäisyydellä laskien taloyhtiö Ahma-Hakan tontilla sijaitsevalta pelikenttäalueelta. Kaavaan kohde on merkitty pallokentäksi (kuva 5).

8.4.1 Alueen ja väestön kuvaus

Määritellyistä alueista asukkaita eniten on Ahmahakan alueella, heitä on lähes viisisataa, joka on miltei kolmannes koko taajaman asukasmäärästä. Alle 18 – vuotiaita heistä on 84 henkeä, eli 17 % asukkaista. Lasten ja nuorten keskinäinen jakauma yli ja alle 10 vuotiaiden osalta mene kutakuinkin tasan. Toisaalta noin kolmannes asukkaista on yli kuusikymmentä vuotiaita (taulukot 8, 9, 10).

8.4.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.

Taloyhtiö Ahma – Hakan pihapiirissä sijaitsee kaavaan pallokentäksi merkitty rakentamaton alue. Lisäksi samassa pihapiirissä sijaitsee kaksi leikkikenttää. Määritellyllä Alueella sijaitsee myös kolme muuta leikkikenttää Ahmarivin leikkikenttä , Arkkolan leikkikenttä sekä Päiväkeskuksen leikkikenttä . Myös Arkkolan nuorisotalo jää alueen sisälle. Kaikki neljä leikkikenttää ovat keskittyneet suhteellisen pienelle alueelle, kun puolestaan alueen toisella laidalla ei ole leikkikenttiä lainkaan.

Aluetta ei voi käsittää selkeästi yhtenä elinpiiri alueena, koska varsinkin rivitalojen ja kerrostalojen pihapiirit ovat leikkikenttineen ja pelialueineen suljetumpia elinpiirejä.

Osasta aluetta etäisyydet Nivan lähiliikuntaympäristöön jäävät alle 500 metriin. Alueen vastakkaisella laidalla puolestaan etäisyydet Iskun kuntoradalle ovat

lyhimmillään 250 metriä. Myös Lietejoen vartta kulkevalle polulle, samoin kuin talviaikaiselle Nivan yhdysladulle etäisyydet ovat kohtuullisia. Nivan liikuntaympäristöön alueelta tulee lyhimmillään matkaa 300 metriä ja pisimmillään 1300 metriä. Iskun urheilu kentälle etäisyydet vaihtelevat 500 metristä 1500 metriin. Ahmahakan alueen sijoittuminen Nivan ja iskun liikuntaympäristöjen välimaastoon mahdollistaa sen että, etäisyys lähimmälle urheilukentälle ei mistään alueen osasta tule juuri 1000 metriä pidemmäksi. Etäisyydet Saukkoniemen Puistoon sekä siellä oleville uimarannalle ja venesatamaan vaihtelevat 500 metristä 1600 metriin (liite J).

Liikenneturvallisuussuunnitelmassa esitettyinä alueelle kohdistuvina toimenpiteinä ovat kevyenliikenteen väylä Poromiehentielle sekä autoliikenteen läpiajon rajoitus Jäkälätiellä. Lisäksi Ahmantielle, Jäkälätien ja Hirvitien liittymien korotukset.

Liikuntaolosuhteisiin liittyvää palautetta

Kyselyissä saaduissa palautteissa esitettiin Arkolan nuorisotalon pihapiiriin mm. skeittiramppia, palloiluseinää ja kiipeilyseinää. Skeittirampin toiseksi sijaintipaikaksi ehdotettiin poromiehentiellä olevaa vanhan kunnan varaston pohjaa, jossa olisi valmiiksi valettu betonilaatta. Hakatalojen pallokenttäalueelle ehdotettiin lentopalloverkkoa (liite C).

8.4.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.

Ahmahakan alueella asutus on osittain sijoittunut rivi- ja kerrostaloihin ja osittain omakotitaloihin. Alueella ei ole olemassa varsinaisesti yhtään liikuntapaikkaa. Leikkikenttiä alueella kyllä on, mutta ne ovat keskittyneet hyvin suppealle alueelle. Näätätien suunnalta katsoen leikkikentät jäävät etäälle, joten siellä voi hyvinkin olla tarvetta leikkikentälle. Myös Hakatalojen pallokenttä alueelle voi järjestää jonkinlaista toiminta-varustusta, kuten ehdotettu lentopalloverkko ja

mahdollisesti muidenkin palloilulajien harrastamiseen sopivaa varustusta. Laajemman elinpiirin omaavien henkilöiden kannalta etäisyydet alueen ulkopuolisiin kohteisiin eivät ole kohtuuttoman pitkät.

9.5 Kiviön alue

Alue on määritelty 500 m saavutettavuus etäisyydellä laskien Metsäherrantiellä kaavaan leikkipuistoksi merkityltä paikalta. Kohteen läheisyydessä, kaavassa leikki- ja oleskelualueeksi varatulla paikalla sijaitsee taloyhtiö Metsäherrantie Sadon leikkikenttä (kuva 5) (liite L).

8.5.1 Alueen ja väestön kuvaus

Kiviön alueella asukkaita on reilut kaksisataa ja he melkein kaikki asuvat rivitaloissa. Alle 18-vuotiaita on 41 henkeä, joka edustaa 18 % prosenttia alueen asukaista. Hieman yli puolet alle 18 –vuotiaista on yli 10 –vuotiaita. Joka kolmas Kiviön alueen asukas on iältään yli 60 –vuotias (taulukot 8, 9, 10).

8.5.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.

Alueella ei ole varsinaista lähiliikuntapaikaksi rakennettua kohdetta. Taloyhtiö Metsäherrantie Sadon pihapiirissä on leikkikenttä. Lisäksi alueella on ihmisten omatoimisesti rakentama lentopallokenttä, jonka nykyisestä käytöstä ei ole tietoa. Lähiliikunnan kannalta merkityksellisiä kohteita ovat Saukkoniemen puisto, joka rajautuu Kiviön alueeseen ja on houkuttelevan etäisyyden päässä. Myös asutuksen läheisyydessä oleva, Kiviönniemen metsäinen ja vesistöihin rajoittuva alue polkuineen tarjoaa mielekkään virkistäytymis- ja ulkoiluympäristön.

Kiviöntiellä on ajoneuvoliikenteestä erotettu kevyen liikenteen väylä, joka jatkuu Saukkoniemen puistoalueen halki kulkevana raittina (liite I). Liikenne turvallisuussuunnitelmassa alueelle on esitetty myös Kiviöntieltä lähelle toria kulkevaa

kevyen liikenteen väylää sekä samaisen väylän Kiviön puoleiseen päähän korotettua suojatietä. Lisäksi Metsäherrantielle ja Kaivotielle on suunnitelmassa esitetty autoliikenteen läpiajon rajoituksia.

Kiviön aluetta lähimmäksi urheilukentäksi ja sisäliikuntatilaksi keskimäärin ajatellen tulee Iskun toimintaympäristössä olevat kohteet, joihin etäisyys vaihtelee 400 metristä 1200 metriin. Iskun ympäristöstä löytyvät myös lähin kuntorata sekä talvisin lähin latu. Miltei yhtä lähellä on Nivan toimintaympäristö, minne olevat etäisyydet ovat 700 metrin ja 1400 metrin välillä. Edellä mainitut Iskun ja Nivan toiminta ympäristöt sijaitsevat miltei vastakkaisilta suunnilta Kiviöstä päin katsottuna, joten etäisyys lähimmälle urheilukentälle jää useimmissa tapauksissa alle 1000 metriin. Kiviön alue rajautuu Saukkoniemen puistoon, joten puisto ja siellä oleva uimaranta on helposti saavutettavissa alueen mistä osasta tahansa. Kevyen liikenteen yhteydet Kiviön alueelta yleisesti ottaen hyvät (liite J).

Liikuntaolosuhteisiin liittyvää palautetta

Ladut on koettu olevan hankalasti saavutettavissa.

8.5.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.

Alueella ei ole kevyen liikenteen väylien lisäksi varsinaisia liikuntapaikkoja. Myöskään yleiseen käyttöön tarkoitettuja leikkikenttiä alueella ei ole. Toisaalta alueelta olevat etäisyydet muihin liikuntapaikkoihin, Saukkoniemen puistoon ja Arkkolan leikkikentälle eivät ole kovinkaan pitkät. Alueelta ei kovin paljon tullut kantaa ottavaa palautetta alueen liikunta leikkiolosuhteisiin.

8.6 Nivan alue

Alue on määritelty 500 m saavutettavuus etäisyydellä laskien Nivan ala-asteen pihapiirissä sijaitsevalta, toteutusvaiheessa olevalta Nivan lähiliikunta-alueelta (kuva 5) (liite K). Nivan ala-asteen tuntumassa sijaitsevat mm. Nivan pallokenttä ja jääkiekkokaukalo sekä Nivan liikuntasali .

8.6.1 Alueen ja väestön kuvaus

Nivan alueen noin 150 asukkaasta runsaat 40 % on iältään yli 60 –vuotiaita. Tämä johtuu siitä että alueella sijaitsee vanhuksille tarkoitettuja vuokra-asuntoja sekä Iltaruskon vanhainkoti. Alle 18 –vuotiaita asukkaista on ainoastaan 15 % ja heistä kolmasosa on alle 10 –vuotiaita (taulukot 8, 9, 10).

8.6.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.

Tuleva lähiliikuntapaikka palvelee ensisijaisesti ala-asteen oppilaiden liikunta- ja välituntitoimintaa. Lähiliikuntapaikka on mahdollista käyttää myös vapaa-aikana.

Alueelta on helposti saavutettavissa on Saukkoniemen puisto uimarantoinen ja venesatamineen sekä Lietejoen rantapolku ja talvisin Nivan yhdyslatu.

Nivantiellä on kevyen liikenteen väylä ala-asteen ja Hyryntien välisellä osuudella.

Liikenne turvallisuus suunnitelmassa esitettyjä, alueelle kohdistuvia toimenpiteitä ovat Poromiehentien kevyen liikenteen väylä, Laskutie – Saukkotie kevyen liikenteen väylä, Virtatien kevyen liikenteen väylä sekä keskisaa-reke Nivantielle kohtaan josta koulun pihalta pallokentälle kuljettaessa tien ylitetään (liite I).

Alueella olevan runsaan liikuntapaikka tarjonnan vuoksi on tässä yhteydessä tarpeetonta tarkastella alueen suhdetta muihin liikuntaympäristöihin.

Liikuntaolosuhteisiin liittyvää palautetta

Alueelle suuntautuneet palautteet koskivat lähinnä jääkiekkokaukalon huoltoon, vuoropoliikkaan ja pukuhuoneiden järjestyksen valvontaan liittyviä seikkoja. palautteet on tuotu aiemmin esiin kyseisen kohteen yhteydessä.

8.6.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.

Nivan alueen lähiliikuntaolosuhteissa ei juurikaan ole sellaisia kehittämisen tarpeita, joita ei olisi huomioitu jo muissa suunnitelmissa, kuteen Nivan lähiliikuntapaikkasuunnitelmassa sekä liikenneturvallisuussuunnitelmassa.

8.7 Iston alue

Alue on määritelty 500 m saavutettavuus etäisyydellä laskien Iston pallokentältä (kuva 5) (liite L). Välittömässä läheisyydessä sijaitsee myös Iston liikuntahalli.

8.7.1 Alueen ja väestön kuvaus

Iston alueella asukkaita on alle sata, joista neljännes on alle 18- vuotiaita. Lasten ja nuorten kokonaismäärä on 22 henkeä ja he ovat jakaantuneet siten että puolet heistä on alle 10 –vuotiaita ja puolet yli 10 –vuotiaita (taulukot 8, 9, 10).

8.7.2 Olemassa olevat liikunnan harrastamisen edellytykset alueella.

Alueen lähiliikuntaolosuhteina päällimmäisenä esiin nousevat Iston pallokenttä, Ahonrannan uimaranta sekä Iston pitkän maasto jossa on lukuisia lenkkeilyyn soveltuvia polkuja. Kevyen liikenteen yhteydet keskustan suuntaan ovat hyvät. Alueella sijaitsee myös Iston liikuntahalli . Leikkikenttää alueella ei ole.

Nivan jääkiekkokaukalolle ja luisteluradalle oleva matkaa vaihtelee 1000 metristä 1700 metriin. Saukkoniemen puistoon matkaa on lyhimmillään 600 metriä ja pisimmillään 1300 metriä (liite J).

Liikuntaolosuhteisiin liittyvää palautetta

Iston pitkään on esitetty kuntorataa ja siellä talvisin kiertävän ladun aktiivisempaa kunnossapitoa.

8.7.3 Päätelmiä alueen liikuntaolosuhteista ja kehittämisen tarpeista.

Alueen liikuntaolosuhteet on periaatteessa hyvät. Enemmänkin taitaa olla niin päin että käyttäjät puuttuvat. Alueella ei ole leikkikenttää, joten leikkipaikavälineiden sijoittaminen koulujen pihojen tai urheilukentän läheisyyteen on harkitsemisen arvoinen asia.

8.8 Lähiliikuntaolosuhteita tukevien kulkuväylien kehittämien

Hyrnsalmen kirkonkylän olemassa olevat kevyen liikenteen väylät ja liikenneturvallisuuksuunnitelmaan sisältyvät toimenpiteet on esitelty liitteessä I. Samassa yhteydessä on esitelty taajama-alueella olevat ladut ja kuntoradat sekä lähiliikuntaa tukevat luonnon polut. Lisäksi huomioitiin asukkailta kyselyissä asukkailta saatu palaute.

Tällä hetkellä olemassa oleva kevyen liikenteen verkko ei ole kovinkaan kattava. Liikenneturvallisuuksuunnitelmassa esitettävien toimenpiteiden toteuttaminen täydentää kevyen liikenteen verkkoa huomattavasti.

Lähiliikunnan näkökulmasta tarkasteluna joitakin asukkailta tulleita ehdotuksia voi harkita. Esimerkiksi liikenneturvallisuuksuunnitelmassa olevan Poromiehentien kevyen liikenteen väylän jatkaminen Iskun maaston läpi Hyryntien ja Puolangantien risteykseen. Kyseistä reittiä käytetään oikotienä varsinkin kesäisin.

Myös talvella kunnossa pidettävänä kevyen liikenteen väylänä se palvelisi varsin monia taajaman asukkaita. Lisäksi se parantaisi Iskun alueen saavutettavuutta Vanhantien suunnasta.

Olemassa olevat luonnon polut täydentävät taajamassa ja sen ympäristössä olevia liikunnan mahdollisuuksia. Niidenkin osalle on tullut kehittämissuunnitelmia kuten Lietejoen rantapolun kehittämiseen liittyvät ehdotukset sekä Kiviössä olevan polun paikalle tehtävä kevyen liikenteen reitti, joka ulottuisi Vonkalle saakka.

8.9 Päätelmiä lähiliikunnan kehittämisen tarpeista Hyrynsalmella

Hyrynsalmella olemassa ja suunnitteilla olevat liikunta- ja leikkipaikat ja kulkuväylät sekä lähiliikunnalle soveltuvat tilavaraukset asemakaavassa, muodostavat jo sinällään kattavan rungon lähiliikuntaverkostolle.

Perusliikuntapalvelujen osalta kuten hiihdon, kävelyn sekä palloilulajien harrastamisen osalta tilanne on Hyrynsalmen kirkonkylällä on hyvä. Joidenkin liikuntapaikkojen kunnossa kuten Iskun urheilutalo, esiintyy puutteita.

Vaikka Hyrynsalmella on väkilukuun nähden paljon liikuntapaikka tarjontaa, niin vajaakäyttöisiä liikuntapaikkoja ei juurikaan ole. Lähiliikuntaolosuhteiden osalla puutteita esiintyi alueilla, jotka muutenkin ovat etäällä perinteisistä liikuntapaikoista. Kaikkein korostuneimmin liikuntapaikkojen puute sekä liikuntapaikoille olevat etäisyydet tulivat esiin Hyttiväylän alueella. Nivan alueella puolestaan ei sanottavammin ole kehittämisen tarpeita, koska siellä alueen kokoon ja asukasmäärään verrattuna on runsaasti eri tarpeita palvelevia liikuntapaikkoja.

Leikkikenttiä saisi olla enemmänkin mikäli asiaa tarkastellaan yksinomaan elinpiiriteorioiden perusteella. Asukailta leikkikenttiin suuntautunut palaute kohdistui etupäässä vanhoihin leikkikenttiin tai jo olemassa oleviin muihin kohteisiin, joihin ehdotettiin leikkipaikkavarustuksen lisäämistä. Monilta osin

leikkikenttävarustus ei vastaa turvallisuus standardeja. Muutenkin rakenteiden kuntotaso on heikentynyt pelkästään niiden iän vuoksi. Edellisiin seikkoihin on omalta osaltaan vaikuttanut ohjelmoidun huollon puuttuminen leikkikentiltä.

Kevyen liikenteen verkko ei tällä hetkellä ole kovinkaan kattava, mutta se täydentyy huomattavasti liikenneturvallisuussuunnitelmassa esitetyillä toimenpiteillä. Kevyen liikenteen verkon täydentämistä koskevia ehdotuksia taajaman asukkailta tuli jonkin verran, mutta tärkeysjärjestyksessä ne eivät ohita liikenneturvallisuussuunnitelman esittämiä toimenpiteitä.

Erityisryhmiin lukeutuvien henkilöiden liikunta olosuhteiden kehittämisen painopisteen voisi keskittää päivätoimintakeskuksen suunnalle. Tämä jo siitäkin syystä että vammaiset henkilöt tarvitsevat enemmän ohjausta ja tukea liikunnan harrastamiseen kuin muut. Joidenkin vammaisten kohdalla omaehtoinen valvomaton liikunnan harrastaminen voi olla käytännössä miltei mahdotonta.

Jotta olisi saatu selkeämpi kuva taajaman asukkaiden tarpeista, olisi tehtyjen kyselytutkimusten vastausprosentin täytynyt olla huomattavasti suurempi. Kyselyjen palautteet kuitenkin tukevat tutkittua tietoa liikuntapaikoille mielekkääksi koettujen etäisyyksien, suosituimpien lajien sekä toiminnallisten elinpiirien osalta.

Varsinaisten lähi- ja kortteliliikuntapaikkojen kehittämisen osalta on syytä lähteä varovaisesti liikkeelle. Lähiliikuntapaikkojen rakentamisen kun pitäisi perustua olemassa olevaan tarpeeseen eikä kyselyissä saadun palautteen vähäisyys riitä antamaan kovin suurta varmuutta tulevasta käyttöasteesta. Kehittäminen tulee aloittaa kohteista, jotka voidaan selkeästi perustella. Näiden kohteiden osalta tulisi seurata sitä, kuinka ne hyväksytään ja otetaan käyttöön asukkaiden keskuudessa ja päätös muiden kohteiden perustamisesta tehtäisiin vasta näiden saatujen kokemusten perusteella. Lisäksi toteutettavien kohteiden toimintavarustuksen valitseminen tulisi suorittaa yhdessä tulevien käyttäjien kanssa.

Mahdollisten kohteiden toteuttamisen ja ylläpidon kannalta olisi tärkeää löytää yhteistyökumppaneita tulevien käyttäjien taholta. Rakentamisvaiheessa talkootyön hyödyntäminen vähentää kustannuksia ja samalla käyttäjät mieltävät enemmän uuden kohteen omakseen. Vaikeampaa saattaa olla vapaaehtoisen tahon löytäminen ylläpitovastuuseen. Eräänä mahdollisuutena ylläpitovastuun ottajana voisi ajatella jotakin yhdistystä, kuten kyläyhdistys.

Jossain määrin huomioon tulisi ottaa myös se, että liikuntapaikkaa kohden olevien asukkaiden määrä tulee vähenemään nykyisen väestöennusteen mukaan. Tosin muutos vuoteen 2010 mennessä ei ole kovin voimakas ja tuonakin aikana yksi liikuntapalveluja tarvitseva nuorisosukupolvi ehtii varttua aikuisiksi. Ennuste väestön ja liikuntapaikkojen suhteesta lähivuosikymmenien aikana Hyrynsalmella nähdään taulukosta 11.

Taulukko 11. Hyrynsalmen väestöennuste liikuntapaikkaa kohti vuoteen 2030 saakka [15].

Vuosi	Asukasmäärä yhtä liikuntapaikkaa kohden
2005	62
2010	58
2020	51
2030	46

Vaikka lähiliikuntapaikat on tarkoitettu asukkaiden vapaasti ja omatoimisesti käytettäväksi, saattaisi kohteen markkinoinnin ja ihmisten kohteeseen totuttamisen kannalta olla hyväksi, mikäli aluksi kohteen ympärille muodostettaisiin toiminnallista kehittämistä. Tällaisena vaihtoehtona voisi olla esimerkiksi jonkin liikunnallisen tapahtuman tai liikuntakerhon pitäminen uudessa kohteessa silloin tällöin.

Liikuntapaikkojen perustamista ei kovinkaan helposti voi perustella välittömällä taloudellisella hyödyllä. Enemmänkin liikunnasta koituva hyöty on välillistä, joka näkyy ihmisten parantuneena työtehona ja pienempinä terveyden huoltokuluina. Välillisiin hyötyihin lukeutuu myös nyt lamaannuksissa olevan urheiluseuratoiminnan elpyminen pidemmällä aika jännteellä. Kilpaurheilun piiriin hakeutuvien nuorien perustaidoista suurin osa kehittyy kahteentoista ikävuoteen mennessä, omaehtoisen liikunnan harrastamisen kautta. Siispä lähiliikuntapaikoilla omatoimisesti taitojaan hiovien nuorten ilmestymistä kilpaurheilun ja seuratoiminnan piiriin voi joutua odottelemaan muutamia vuosia.

8.9.1 Olemassa olevien kohteiden kehittäminen

Olemassa olevien kohteiden osalta kehittämisen tarvetta ilmeni seuraavissa kohteissa:

Hyttiväylän pelikenttä

Hyttiväylän pelikenttä alueelle voisi lisätä eri palloilulajien pelaamisen mahdollisuuksia ja kentän pinta on tasattava tai mahdollisesti päällystettävä kivituhkalla. Viereisen leikkikentän varustus olisi huonokuntoisuutensa takia uusittava. Kenttäalueelle tulisi tehdä kunnolliset kulkuyhteydet läheisen asutuksen suunnalta. Alueen viihtyisyyttä voisi myös parantaa soveltuvilla viherrakentamisen keinoilla. Kentän ympärivuotista käyttö mahdollisuutta olisi myös harkittava, koska matka Nivan jääkiekkokaukalolle ja luisteluradalle on alueelta suhteellisen pitkä.

Iskun urheilukenttä

Iskun urheilukentän käyttäjiä ovat pääosin lapset ja nuoret. Kentällä tulisi toimintamahdollisuuksien järjestämisessä huomioida lasten mittasuhteiset liikuntapaikat sekä myös leikin mahdollisuus. Lentopallokenttä ja tenniskenttä kaipaavat kunnostamista.

Iskun urheilutalo

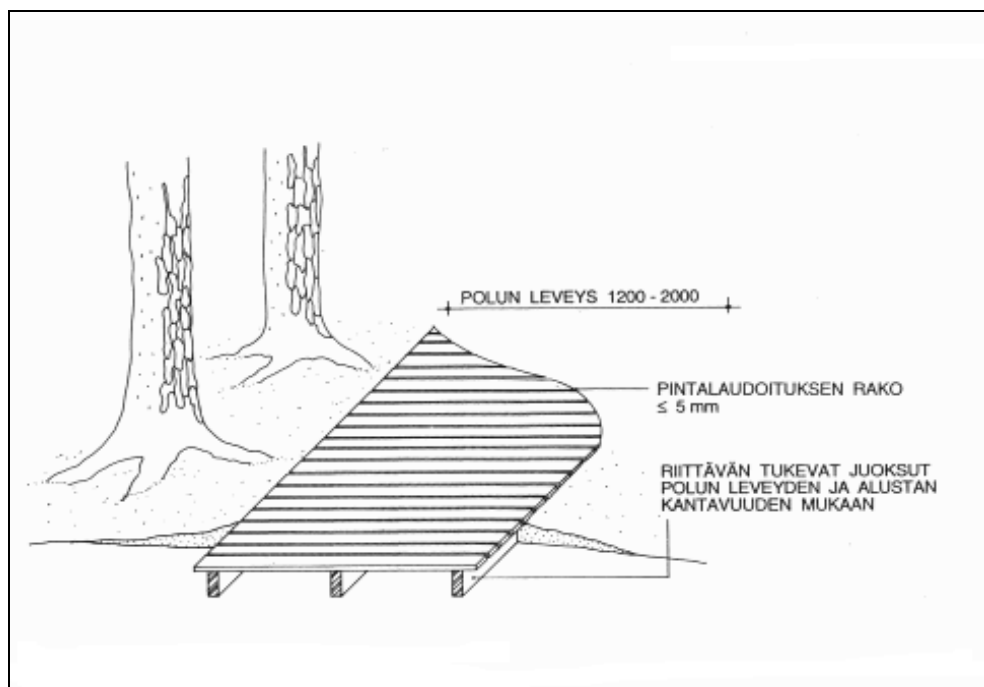
Kunnostettuna Iskun urheilutalo toisi sisäliikunnan harrastamisen mahdollisuudet lähemmäksi Iskun ja Hyttiväylän asukkaita. Varsinkin Hyttiväylän alueelta katsoen muut sisäliikuntapaikat tulevat melko etäälle.

Leikkikentät

Leikkikentät ovat jakautuneet epätasaisesti taajama-alueella. Muistotien ja Iston alueilta ne puuttuvat kokonaan. Lisäksi Ahmahakan alueella Näätien ja Oravtien suunnalta puuttuu leikkikenttä (kuva 4). Leikkikenttien tarkastuksessa erittäin paljon erilaisia vikoja esiintyi Arkkolan ja Hyttiväylän leikkikentillä (liite M). Muiden leikkikenttien kunto- ja turvallisuustaso oli parempi. Kehittämistoimenpiteinä olisivat mainittujen puutteiden korjaaminen.

Lietejoen rantapolku

Lietejoen rantapolun osalta toimenpidevaihtoehtoina olisi mm. polun säilyttämien lähes luonnontilaisena tai vaihtoehtoisesti sen rakentaminen sellaiseksi, että sitä voisivat käyttää liikuntaesteisetkin. Ensimmäisessä vaihtoehdossa polun kosteimmilla kohdilla olevat pitkospuut tulisi uusia. Polku tulisi merkitä ja polun molempiin päihin tulisi laittaa opasteet. Toinen vaihtoehto edellyttäisi kivituhkapintaisen reitin rakentamista ja kosteikoille täytyisi tehdä puupintainen polku Saukkoniemen mallin mukaisesti (kuva 7) (liite C).

Kuva 7. Liikuntaesteisille soveltuva puupintainen polku [37].

Näätätien ja teollisuustien välisen polku

Näätätien ja Teollisuustien välisen polun kehittämisen osalta vaihtoehdot ovat jokseenkin samat kuin Lietejoen rantapolun osalta.

8.9.2 Uusia kehittämiskohteita

Lähiliikuntaolosuhteiden tarkastelun ja niiden kehittämisen tarpeen arvioinnin perusteella uusia kehitettäviä kohteita olivat:

Kiviöstä Vonkalle kulkeva kevyen liikenteen reitti

Kiviöstä Vonkalle tehtävä reitti olisi pituudeltaan noin kaksi kilometriä. Reitin tekeminen edellyttäisi myös sillan rakentamista Tuomijoen yli. Reitin rakentamista ei voi perustella yksinomaan lähiliikunta olosuhteiden

kehittämisesellä. Kuitenkin reitin käyttöaste kesäisin saattaisi olla melko korkea, kun leirintäalue uimarantoinen olisi nykyistä paremmin saavutettavissa luonnonkaunista reittiä pitkin. Ehdotettu reitti on merkitty liitteeseen I, numerolla 46.

Yhdysladun tekeminen Hyttiväylältä Iskulle

Hyttiväylän alueelta tuli useita palautteita joissa yhdysladun tekemistä ehdotettiin. Hiihto oli kyselyyn vastanneiden keskuudessa suosituin liikuntamuoto, joten ladun tekeminen on mielekäs ratkaisu edistää alueen asukkaiden liikunnan harrastamista.

Yksittäisenä toiminnallisena ratkaisuna esiintyivät

Skeittiramppi

Skeittirampin sijaintipaikka vaihtoehtoina on esitetty Arkkolan nuorisotalon pihapiiriä, Nivan jääkiekkokaukaloa ja Jäkälätiellä olevaa vanhan kunnan varaston pohjaa. Skeittiramppi ei ole uusi tulokas ehdotusten joukossa, koska se esiintyi jo vuonna 1993 torin kehittämiseksi kerätyissä ehdotuksissa [43]. Käyttäjien kannalta mielekkäin ratkaisu olisi Arkkolan nuorisotalon piha, koska ehdotetuista vaihtoehdoista sen sijainti on keskeisin taajama-alueella. Toisaalta jääkiekkokaukalossa olisi asfalttipinnoite ja valaistus, jotka taas olisivat itse lajin harrastamisen kannalta eduksi.

Lasten seikkailurata

Lasten seikkailuradan sijaintipaikkoina esitettiin joko Iskun urheilukenttää tai Saukkoniemen puistoa. Sijaintipaikkoja vertailtaessa seikkailuradan sijoittamista Iskun kentälle puoltaa se, että sinne olisi muutenkin lisättävä lapsille sopivaa toimintavarustusta sekä se, että siellä rata olisi lähempänä käyttäjiään kuin Saukkoniemessä. Saukkoniemen etuja ovat sen viihtyisyys ja soveltuvuus koko perheen ulkoiluun.

Muina kehittämisen kohteina esiin tulivat

Vanhaltatieltä Iskun urheilutalon luokse menevä kevyen liikenteen väylä

Kyseinen kevyen liikenteen väylä parantaisi Iskun toimintaympäristön saavutettavuutta esimerkiksi Muistotien ja Ahmahakan alueilta. Lisäksi se parantaisi muutenkin taajaman sisäisiä kevyen liikenteen yhteyksiä. Väylälle on olemassa valmis linjaus kaavassa (kuva 6) (liite I).

Koirapuisto ja koiralatu

Koira on monien ihmisten paras lenkkeilykaveri ja melko monilla koiran ulkoiluttaminen on ainoa liikuntamuoto. Koirien ulkoiluttamiseen varatuille alueille varmasti löytyisi käyttäjiä. Toisaalta nyt tehtyjen selvitysten perusteella mitään ennustetta käyttäjien lukumäärästä ei voi tehdä. Mikäli jollakin muulla tapaa selviää, että koirien ulkoiluttamisalueille olisi käyttäjiä, niin heidänkin tarpeensa tulisi huomioida liikuntaolosuhteiden kehittämisessä.

9 . YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Liikuntapaikkarakentamisen suuntaaminen lähiliikuntapaikkoihin ja kevyen liikenteen väyliin palvelee hyvin ajatusta ihmisten jokapäiväisen arki- ja terveysliikunnan olosuhteiden luomisesta. Useamman pienimuotoisen ja laajempia käyttäjäryhmiä palvelevien lähiliikuntapaikkojen rakentaminen tulee edullisemmaksi kuin yhden suuren, vain rajallista käyttäjäryhmää palvelevan liikuntalaitoksen rakentaminen. Mikäli lähiliikuntapaikan tarveperustan selvittämisessä onnistutaan hyvin, niin silloin lähiliikuntapaikka vastaa parhaiten käyttäjien tarpeita ja sen rakentaminen on todellista ”täsmärakentamista”. Lähiliikuntapaikkojen rakentamien ei myöskään aiheuta niin suurta ympäristökuormitusta, kuin suurempien liikuntalaitoksien rakentamien.

Lähiliikuntapaikkojen ja kevyen liikenteen väylien muodostama verkosto tukee lasten iän mukanaan tuomaa tarvetta laajentaa elinpiiriään. Samalla liikunnallisten taitojen kasvaessa syntyy tarve hakeutua varsinaisille lajisuorituspaikoille vaativampien harrastusten pariin. Arkiliikunnan toteutumisen kuten jalan kuljetavien koulu- ja työmatkojen kannalta kevyen liikenteen verkko on myös tärkeä.

Lähiliikuntapaikat ovat suhteellisen uusi tulokas suomalaisessa liikuntaympäristössä. Niiden suunnittelu on edelleen uutta hakevaa ja kokeilevaa ja siinä on pyritty pois perinteisestä, tiukasti normiohjatusta suunnittelusta. Toisaalta taas rakenteiden kestävyteen ja turvallisuuteen tähtäävistä normeista sekä lain edellyttämistä velvoitteista ei ole pyritty tinkimään.

Keskeisiä lähiliikuntapaikkoihin liittyviä ominaisuuksia ovat saavutettavuus, tarveperusteisuus, monikäyttöisyys, rakentamisen ja huollon helppous sekä perustamiskustannusten edullisuus. Nämä tekijät tulisi ottaa huomioon suunnittelussa.

Lähiliikuntapaikkojen suunnittelua vaikeuttaa edelleen jossain määrin se, että toistaiseksi ei ole ehtinyt kertyä niiden käyttöön liittyviä pidemmän aikavälin

kokemuksia. Kokemuksia kuitenkin kertyy jatkuvasti ja niitä tallennetaan tietoverkossa olevaan lähiliikunta infoon. Yleisellä tasolla tapahtuva ennakoiva arvioiminen eri lähiliikuntakohteiden koosta ja soveltuvista toiminnoista on toistaiseksi hankalaa. Parhaisiin tuloksiin kyseisten seikkojen osalta päästään onnistuneesti suoritettulla osallistuvansuunnittelun vaiheella, jossa on mukana mahdollisimman suuri joukko tulevia käyttäjiä. Kokemusten kerääminen toteutetuista lähiliikuntapaikoista voi antaa mahdollisuuden tulevaisuudessa suorittaa ennakoita ainakin karkeita arvioita jonkin alueen mahdollisista lähiliikuntapaikka tarpeesta. Keravalla suoritettava perustettavien lähiliikuntapaikkojen käyttöön liittyvä seurantatutkimus, mahdollisesti tulee antamaan jonkinlaista osviittaa myös muualla tapahtuvaan lähiliikuntapaikkatarpeen ennakoivaan arviointiin.

Lähiliikunnan näkökulmasta toteutettuja liikuntapaikkaverkostoja ei vielä toistaiseksi ole valmiiksi rakennettuina. Helpointa suunnittelu on kokonaan uusille asuin alueille, joissa lähiliikunnan tarpeet voidaan ottaa huomioon jo kaavoituksen yhteydessä. Heinolan asuntomessualueella lähiliikuntaolosuhteet on huomioitu jo kaavoituksessa ja aikaa myöten selvinnee siellä tehtyjen ratkaisujen toimivuus.

Lähiliikuntaverkoston suunnittelu olemassa oleville asuinalueille painottuu pitkälti jo olevien olosuhteiden tarkasteluun. Tarkastelussa huomiota kiinnitetään olemassa olevien liikuntapaikkojen ja kevyen liikenteen palvelevuuteen lähiliikunnan näkökulmasta. Olemassa olevillakin alueilla asukkaiden mielipiteet lähiliikuntaolosuhteista ja niiden kehittämisen tarpeista tulee huomioida.

Käyttäjäkunnan mukaan saaminen lähiliikuntapaikkojen toteutukseen ja ylläpito-vastuuseen olisi eduksi. Talkootyön käyttö toteutusvaiheessa vähentää työvoimakustannuksia. Useiden pienien lähiliikuntapaikkojen ylläpitämiseen löytyvät resurssit voivat useissa kunnissa olla rajalliset. Käyttäjien mukaan saaminen ylläpito-vastuuseen toisi kaivattuja lisäresursseja. Eräänä vaihtoehtona ylläpito-vastuun osalta kysymykseen tulevat esimerkiksi kylä- tai asukasyhdistykset.

Monilta osin lähiliikuntapaikkojen suunnitteluun, toteutuksen ja käyttöön liittyviin kysymyksiin ei ole olemassa valmiita vastauksia. Täysin valmiita patenttiratkaisuja ei odotetakaan, koska paikalliset tarpeet määräävät pitkälti lähiliikuntapaikkojen perustamiseen liittyviä seikkoja. Lähiliikuntapaikkojen tulevaisuus osana suomalaista liikuntaympäristöä on vahvasti nousu suunnassa, tästä osoituksena on lukuisat eri puolilla maata sijaitsevat jo toteutetut tai toteuttamisvaiheessa olevat lähiliikuntahankkeet.

LÄHDELUETTELO

- 1 Liikunnan yhteiskunnallinen perustelu. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja. Jyväskylä 1994. ISBN 951-790-114-3.
- 2 Perustuslaki 731/1999
- 3 Liikuntalaki 1054/1998
- 4 Kuntalaki 365/1995
- 5 Terveyttä edistävän liikunnan kehittämistoimikunnan mietintö. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 2001. ISBN 952-00-1063-7.
- 6 Lasten liikuntapaikkojen suunnittelu. Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu 83. Hämeenlinna 2002. ISBN 951-682-701-2.
- 7 Liikuntapaikkarakentamisen suunta 2004. Valtion liikuntaneuvosto. 2001.
- 8 Suomi Kimmo. Liikuntapaikkapalvelut ja kansalaisten tasa-arvo. Jyväskylän yliopiston liikunnan kehittämiskeskus. Rauma 2002. ISBN 951-39-0668-X.
- 9 [www.digitoday.fi] 3.3.2003
- 10 [www.minedu.fi] 2.5.2003
- 11 Liikuntasuunnittelu. Liikuntatieteellisen seuran julkaisu numero 77. Helsinki 1981. ISBN 951-859-040-0.
- 12 Perusteltua liikuntaa. Suomenkuntaliitto. Helsinki 1998. ISBN 951-755-188-6.
- 13 Suomi Kimmo. Liikunnan yhteissuunnittelumetodi. Jyväskylä 1998. ISBN 951-39-0322-2.
- 14 [www.rakennusteollisuusrt.fi] 25.4.2003
- 15 Lipas aineistotietotietokanta. [www.racket.sport.jyu.fi] 25.7.2002
- 16 Suomen Gallup / Kainuun sanomat 5.10.2002
- 17 Virkistysalueiden suunnittelu ja hoito. Ympäristöministeriö. Helsinki 1998. ISBN 952-11-0267-5.
- 18 Länsi- Suomen läänin lähiliikuntapaikkojen kokeiluhankkeen loppuraportti. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja numero 19/2001. Turku 2001. ISSN 1455-5336.

- 19 RT sm 20134.
- 20 Kevyen liikenteen suunnittelu. Tielaitos, Suomen kuntaliitto. Helsinki 1998. ISBN 951-726-431-3.
- 21 Hallikainen Ville. Luonnon virkistyskäytön perusteet. Helsinki 1990. ISBN 951-37-0186-7.
- 22 [www.lähiliikunta.fi] 6.1.2003
- 23 Keravan kaupungin liikuntatoimisto.
- 24 Liikunnan ja urheilun maailma.
- 25 Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle kansalaisten suoran osallistumisen kehittymisestä.
- 26 Urheilukenttien suunnittelu- ja rakentamisopas. Opetusministeriön liikuntapaikka julkaisu. Tampere 2002. ISBN 951-682-693-8.
- 27 Luovi aineistotietokanta. [www.racket.sport.jyu.fi] 30.7.2002
- 28 Maankäyttö- ja rakennuslaki. 132/1999
- 29 Verhe Irma. Esteettömät liikuntatilat. Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu. Tampere 1997. ISBN 951-682-457-9.
- 30 Vammaispalvelulaki. 380/1987
- 31 RT 89 – 10749.
- 32 Kun haluat vaikuttaa. Ympäristöministeriö. Helsinki 1998. ISBN 951-37-2263-5.
- 33 Tuoteturvallisuuslaki. 914/1986
- 34 Tuotevastuulaki. 694/1990
- 35 Standardit: SFS-EN (1176-1) –(1176-7), (1177).
- 36 Rt 97-10450.
- 37 Verhe Irma. Esteettä luontoon liikkumaan. Helsinki 1994.
- 38 MaaRyl 2000.
- 39 RT 89-10646
- 40 Maanrakennustyön ympäristöopas. Vantaa 1997. ISBN 952-11-0170-9.
- 41 Liiku ja leiki lähiympäristössä. Pohjoispohjanmaan Liikunta ry:n julkaisu. Oulu 2001.

- 42 Kainuun maakuntasuunnitelma 2020, 3.s luonnos 18.11.2002.
Kainuun liitto 2002.
- 43 Hyrynsalmen kunnan vapaa-ajan toimi.
- 44 Vammaisten päivätoimintakeskus.
- 45 Hyrynsalmen työterveyshuolto.
- 46 Hyrynsalmen liikenneturvallisuussuunnitelma.
- 47 Hyrynsalmen kunnan tekninen osasto.
- 48 Urheilutalo Iskun tuleva käyttö. (Raportti.)

LIITELUETTELO

- Liite A Tiivistelmä leikkikenttien turvallisuutta koskevista standardeista.
- Liite B Kainuun maakuntasuunnitelmassa olevia lähiliikunnan kannalta keskeisiä kohtia.
- Liite C Kuvaluettelo.
- Liite D Leikkikenttien valvontalomake.
- Liite E Liikuntapaikkojen arviointilomake.
- Liite F Seuroille ja yhdistyksille lähetetty ilmoitus.
- Liite G Kyselylomake.
- Liite H Kyselyyn vastanneiden taajaman asukkaiden harrastamat lajit.
- Liite I Lähiliikuntaan soveltuvat kulkuväylät.
- Liite J Alueilta olevat etäisyydet alueiden ulkopuolisiin kohteisiin.
- Liite K Rakennustapaselostus nivan lähiliikuntapaikka.
- Liite L Kaavadetaljeja ja havainnekuvia.
- Liite M Leikkikenttien tarkastuksessa havaitut puutteet.

TIIVISTELMÄ LEIKKIKENTTIEN TURVALLISUUTTA
KOSKEVISTA STANDARTEISTA

LEIKKIKENTTIEN TURVALLISUUSVAATIMUKSET

1. SFS-EN 1176-1 Leikkikenttävälineet. Osa 1: Yleiset turvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät 1999. Standardi esittää yleiset turvallisuus vaatimukset leikkikenttävälineille.

- Putoamisen estämiseksi alle kolmivuotiaille tarkoitettuihin leikkivälineisiin ja niiden portaisiin on asennettava kaide aina kun putoamiskorkeus on yli 60 cm. Yli kolmivuotiaille tarkoitetuissa välineissä vastaava kaiteen vaativa putoamiskorkeus on 100 cm.
- Yli yhden metrin putoamiskorkeutta alle kolmivuotiailla ja yli kahden metrin putoamiskorkeutta yli kolmivuotiailla, on suojattava umpikaiteella.
- Yli kolmivuotiaille tarkoitettujen välineiden tikapuiden sekä portaiden alin askelma tulee olla vähintään 40 cm korkeudella maasta. Tällä estetään liian pienten lasten kiipeäminen telineeseen.
- Telineiden alle on aina asennettava turva-alusta. Tähän tarkoitukseen soveltuu esim. pehmeä hiekka tai synteettinen turva-alusta.
- Välineissä ei saa olla sellaisia koloja eikä kulmia, joihin pää, kädet, jalat, vaatteet tai koko vartalo voi tarttua tai juuttua kiinni.

2. SFS-EN 1176-2 Leikkikenttävälineet. Osa 2: Keinut.

Lisäturvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät 1999.

- Tavallisessa istuinlaudalla varustetussa keinussa tulee olla 35 cm maavara sekä rengaskeinussa 40 cm maavara. Istuinosa ei saa olla 60 cm ylempänä.
- Keinun putoamisvaara-alueella tulee olla turva-alusta. Turva-alustan koko määritellään seuraavasti: Synteettisen turva-alustan on ulotuttava 175 cm eteenpäin ja hiekka-alustan 225 cm pisteestä, johon keinu yltää heilahtaessaan

60 astetta lepotilastaan. Mikäli talvisin ei voida taata riittävää iskun vaimennusta, olisi keinut poistettava talviaikaisesta käytöstä.

- Keinujen ketjujen tulisi olla päällystettyjä, ettei sormet pääse juuttumaan ketjun lenkkeihin.

3. SFS-EN 1176-3 Leikkikenttävälineet. Osa 3: Liukumäet.

Lisäturvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät 1999.

- Muihin rakenteisiin liittyvissä liukumäissä on oltava 70-90 cm korkeudella puomi, joka estää horjahtamisen liukumäkeen vahingossa, mikäli vapaa putoamiskorkeus on yli 1 metrin.

- Liukumäessä tulee olla erilliset aloitus- ja poistumisosat. Aloitusosan pituuden tulee olla vähintään 35 cm ja kaltevuuden 5 –10 astetta. Poistumisosan on oltava pienemmissä liukumäissä vähintään 30 cm ja isommissa vähintään 50 cm pitkä. Poistumisosan korkeus maanpinnasta on pienissä mäissä oltava enintään 20 cm ja isoissa enintään 35 cm.

4. SFS-EN 1176-4 Leikkikenttävälineet. Osa 4: Köysiradat.

Lisäturvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät 1999.

- Pääkannatinköyden, rungon ja kiinnityskohtien on kestävä niille tulevat staattiset ja dynaamiset kuormat (tarkista EN 1176-1 :stä liitteestä B)

- Köysissä on oltava pysäyttimet jotka hidastavat vauhtia tasaisesti ennen pysähtymistä. Pysähtyessään kannatinköyden heilahduskulma ei saa ylittää 45 astetta.

- Köyden kuljettimen tulee olla sellainen, ettei se luiskahda paikoiltaan eikä vahingoita köyttä. Samassa köydessä saa olla vain yksi kuljetin. Kuljettimen pyörän tulee olla suojattu siten, ettei käsi kosketa sitä vahingossa.

- Rinnakkaisten köysiratojen välisen etäisyyden on oltava vähintään 2 m.

- Istuin köysiratojen maavaran on oltava vähintään 40 cm ja riippuköysiratojen maavara radan korkeudesta riippuen 1,5 m ja enintään 3 m.
- Kuljettimen maksiminopeus ei saa ylittää 7 m/s
- Riiputtavan radan vapaa putoamiskorkeus saa olla enintään 3 m ja istuttavan radan 3 m.

5. SFS-EN 1176-5 Leikkikenttävälineet. Osa 5: Karusellit.

Lisäturvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät 1999.

- Karusellien vapaa putoamiskorkeus saa olla enintään 1 m.
- Vapaa tila karusellin sivuilla ja käyttäjän pään yläpuolella on oltava vähintään 2 m.
- Karusellin pyörimisnopeus saa olla enintään 5 m/s.
- Karusellin rakenteisiin ei saa sisältyä minkäänlaista kiinnijuuttumisvaaraa.
- Alla olevan maanpinnan tason on oltava samalla tasolla ympäröivän turvalustan kanssa.
- Tukirakenteen akselin suurin sallittu kallistus on 5 astetta pystysuorasta.
- Stantardissa on määritelty tarkemmin kunkin eri tyyppisen karusellin osalta lisäturvallisuusvaatimuksia.

6. SFS-EN 1176-6 Leikkikenttävälineet. Osa 6: Keinumisvälineet.

Lisäturvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät 1999.

- Keinumisvälineen tyypistä riippuen vapaa putoamiskorkeus vaihtelee 100 cm –150 cm välillä.
- Istuma- / seisomapaikkojen maksimikaltevuus vaihtelee välillä 20 –30 astetta.
- Istuma- / seisomapaikkojen maksimikorkeus vaihtelee välillä 55-100 cm.

- Keinumisvälineen liikkeen tulee äärisuunnissa hidastua vähitellen, ettei tule äkkipysähdyksiä.
- Kiinnijuuttuminen välineeseen sekä välineen ja maapinnan väliin tulee olla estetty. Jälkimmäinen saavutetaan, kun maavara on vähintään 230 mm.
- Välineet joiden maavara on alle 230 mm, tulee varustaa jalkatuella.
- Jokaisella seisoma- / istumapaikalla tulee olla kädensijat, joiden halkaisijan tulee asettua välille 16 –45 mm. Aivan pienimmille lapsille halkaisija saa olla enintään 30 mm.

7. SFS-EN 1177 Leikkikenttien iskua vaimentavat alustat.

Turvallisuusvaatimukset ja testausmenetelmät 1998.

- Turva-alusta vaaditaan kaikkiin sellaisiin välineisiin joiden vapaa putoamiskorkeus on yli 60 cm.
- Iskua vaimentavina alustoina voidaan käyttää synteettisiä alustoja, hiekkaa, soraa sekä muita riittävän vaimennuksen takaavia alustoja. Esimerkiksi nurmikko käy iskua vaimentavana alustana 100 cm putoamiskorkeuteen saakka. Puu ei ole sovelias turva-alustamateriaali.

KAINUUN MAAKUNTASUUNNITELMASSA OLEVIA
LÄHILIIKUNNAN KANNALTA KESKEISIÄ KOHTIA

MAAKUNTA SUUNNITELMAN SISÄLTÖÄ

Maakuntasuunnitelman tarkoituksena on ohjata maankäyttöä ja aluekehittämistä maakunnassa. Suunnitelman laatimisesta vastaa aluekehitysviranomaisena ominaisuudessa Kainuun liitto [s.3]:

- Osoitetaan maakunnan tavoiteltu kehitys vuoteen 2020.
- Toteutetaan alueidenkäyttöä ohjaavalla maakuntakaavalla sekä toiminnallisilla kehitystä ohjaavalla alueellisella kehittämissuunnitelmalla.
- Lisäksi se kytkee maakuntakaavan osaksi maakunnan kehittämistä ja linkittää sen aluekehitystyöhön sekä antaa suuntaviivoja maakuntakaavalle.

Kainuun maakuntakaava on koko maakuntaa koskeva yleispiirteinen pitkän aikavälin suunnitelma. Se toimii ohjeena laadittaessa ja muutettaessa kunnan yleis- ja asemakaavoja. Maakuntakaavassa sovitetaan yhteen paikalliset, maakunnalliset ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet [s.3]. Kainuun maakuntakaavan tärkein tavoite on maakuntasuunnitelman tavoitteiden totuttaminen alueidenkäytön suunnittelun avulla alueiden käytössä. Maakuntakaavan sisältöä arvioitaessa kiinnitetään huomiota seuraaviin asioihin:

1. Tarkoituksen mukainen alue- ja yhdyskuntarakenne
2. Ekologisesti kestävä alueiden käyttö
3. Liikenteen ja teknisen huollon järjestelyjen tulee olla ympäristön ja talouden kannalta kestävä
4. Kestävä vesi- ja maa-ainesvarojen käyttö
5. Elinkeinoelämän toiminta edellytysten edistäminen
6. Maiseman, luonnonarvojen ja kulttuuriperinnön vaal
7. Alueiden riittävyys virkistyskäyttöön[s.4]

Maakunnassa varaudutaan väestörakenteen muutoksiin. Elinympäristöt ovat terveellisiä, turvallisia ja viihtyisiä. Elinympäristön toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan hyödyntämällä olemassa olevia rakenteita ja yhdyskuntateknisiä verkostoja. Taajamien eheyttämisen yhteydessä parannetaan elinympäristön laatua. Kulttuuriperintö on osa rakennettua ympäristöä. Hyvin hoidettu kulttuuri-perintö luo edellytyksiä viihtyisälle ja omaleimaiselle asuin- ja toimintaympäristölle sekä vahvistaa alueellista identiteettiä. Liikenneympäristöt ovat turvallisia ja helppoja käyttää eri ikäryhmille. Kevyttä liikennettä suositaan taajama-alueilla [s.51]

- Terveyttä ja vireyttä edistävien elämäntapojen, liikunnan ja harrastusten merkityksen ja yleensäkin terveyskasvatuksen korostaminen ovat Kainuun hyvinvoinnissa edelleenkin etusijalla. Kaikkien väestöryhmien omatoimisuutta ja itse kunkin vastuuntuntoa omasta elämästään korostetaan. Tähän liittyy myös ikäihmisten ja erityisryhmien terveysliikunnan ja elämän hallinnan tukeminen ja edistäminen [s.45].
- Esteetön asuinympäristö- näkökulma otetaan kaikessa rakentamisessa huomioon, sehän palvelee kaikkia väestöryhmiä. [MS s.46 suora lainaus]
- Lapset ja nuoret ovat heitä koskevan toiminnan suunnittelussa mukana alusta lähtien ja pystyvät myös vaikuttamaan päätöksen tekoon [s.47]
- Hyvinvointia tulee tarkastella läpi koko elinkaaren. Tällöin ennalta ehkäisevien toimenpiteiden merkitys korostuu. huomiota kiinnitetään entistä enemmän mm. terveyskasvatukseen, terveisiin elämäntapoihin ja liikunnan merkitykseen hyvin voinnin luojana.
- Kainuulla on erinomaiset mahdollisuudet toimia puhtaan ja turvallisen elinympäristön ansiosta terapia- ja hoivaympäristönä.
- Suunnataan kulttuuri- ja vapaa- ajanpalveluita tukemaan henkistä hyvinvointia.
- Parannetaan elinympäristön laatua.

- Säilytetään luonnon monimuotoisuus [s. 28]
- Maakuntaan rakennetaan toimiva, taloudellinen ja korkeatasoinen virkistysalueiden ja ulkoilureitistöjen verkosto, joka palvelee paikallisia asukkaita ja matkailijoita ympärivuotisesti [s.58].
- Ympäristön tila tunnetaan, eikä ympäristöstä tai sen pilaantumisesta aiheudu terveys- tai ympäristöriskejä asukkaille ja luonnolle. Kainuulaiset arvostavat omaa elinympäristöään ja pitävät siitä hyvää huolta.
- Lähtökohtana ympäristönsuojelulle on kestävä kehitys. Kestävä kehitys on jatkuva yhteiskunnallinen muutos, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämän mahdollisuudet [s.50]

KUVALUETTELO

Kuva 1. Iskun kenttä

Kuva 2. Iskun kenttä

Kuva 3. Iskun tenniskenttä

Kuva 4. Iskun lentopallokenttä

Kuva 5. Nivan kenttä

Kuva 6. Iston kenttä

Kuva 7. Hyttiväylän pelikenttä

Kuva 8. Hyttiväylän pelikenttä

Kuva 9. Hyttiväylän leikkikenttä

Kuva 10. Haapotien leikkikenttä

Kuva 11. Haapotien leikkikenttä

Kuva 12. Ahmahakan leikkikenttä

Kuva 13. Ahmarivin leikkikenttä

Kuva 14. Arkkolan leikkikenttä

Kuva 15. Rymiksen leikkikenttä

Kuva 16. Iston liikuntahalli

Kuva 17. Nivan sali

Kuva 18. Iskun sali

Kuva 19. Iskun punttisali

Kuva 20. Saukkoniemen rantaa

Kuva 21. Laituri saukkoniemessä

22. Silta Saukkoniemessä

Kuva 23. Agilityrata

Kuva 24. Muistotien kenttäalue

Kuva 25. Näkymä Iskun kuntoradalta

Kuva 26. Kuntoradan telineitä

Kuva 27. Lietejoen rantapolkua polulta

Kuva 28. Näkymä Lietejoelle

Kuva 29. Lietejokea

Kuva 30. Polku Istossa

Kuva 31. Polku Istossa

Kuva 32. Iskun urheilutalo

Kuva 33. Hyttiväylän kevyen liikenteen väylä

Kuva 34. Polku Kiviönniemellä

LEIKKIKENTTIEN VALVONTALOMAKE

Leikkikenttien valvontalomake**Osa 1: Yleinen**

pvm _____

Kunta _____ Tarkastaja _____

Leikkikenttä _____ Osoite _____

Koko leikkikenttä	Kunnossa = + Ei kunnossa = - Ei sovellettavissa = E Ei tarkastettu = 0	Kommentit
Leikkikenttä on siisti		
Hälytysajoneuvot pääsevät tarvittaessa leikkikentälle (kentällä on tieto lähimmän puhelinnumeron sijainnista)		
Kulkitiet eivät leikkaa välineiden putoamisvaara-alueita		
Muut rakenteet (aidat, pöydät, penkit, roskikset ym.) ovat kunnossa		
Leikkikentällä ei ole sopimattomia (esim. myrkylliset, piikkiset) kasveja		
Hiekkalaatikkojen hiekka on puhdasta		
Leikkikentällä on huoltosuunnitelma		
Kentällä on tieto kentän huollosta vastaavasta tahosta		

Välineen yksilöinti	Välineen kuvaus (Esim. merkki + koko + väri)	Korkeus (l)
Väline 1		
Väline 2		
Väline 3		
Väline 4		
Väline 5		

Tarkastettava kohde	Välineen numero					Kommentit (yksilöi kommentti välineen numerolla)
	1	2	3	4	5	
Väline						
1. Rakenteet (osa 1, kohdat 4.1 ja 4.2.1 – 4.2.3 ja 4.2.5)						
Rakenteet ovat ehjiä (esim. lahoja, ruosteisia, rikkiäisiä, kuluneita tai puuttuvia osia tai löystyneitä liitoksia ei esiinny)						
Rakenteista ei työnny esiin nauloja, pultteja, ruuveja, muttereita tai teräväkärkisiä tai –reunaisia metalliosia						
Rakenteet on viimeistelty (esim. materiaaleista ei irtoa tikkuja tai lohkeilevia pinnoitteita)						

Tarkastettava kohde	Välineen numero					Kommentit (yksilöi kommentti välineen numerolla)
	Kunnossa = + Ei kunnossa = - Ei sovellettavissa = E Ei tarkastettu = 0					
Väline	1	2	3	4	5	
2. Perustukset (osa 1, kohta 4.2.14)						
Perustukset ovat tukevat						
Ulkonevat osat on peitetty/viimeistely kunnolla						
3. Putoamisvaara-alue (osa 1 kohta 4.2.8)						
Alue on varustettu iskua vaimentavalla alustalla, kun vapaa putoamiskorkeus on yli 60 cm (osa 1 kohdat 4.2.8.4 ja 4.2.4.1 ja taulukko 4)						
Alue on kooltaan riittävän laaja: (osa 1 kohdat 4.2.8.3 ja 4.2.8.1.3 ja kuva 14) - ulottuu vähintään 1,5 m etäisyydelle välineen uloimmista osista - laajenee vapaan putoamiskorkeuden kasvaessa 2,5 m saakka (kuva 14) - välineen aiheuttama liike vaikuttaa laajuuteen (ks. eri välineiden lisäturvallisuusvaatimukset) - putoamisvaara-alueet voivat mennä päällekkäin PAITSI EI KEINUILLA JA KARUSELLEILLA						
Putoamisvaara-alueella ei ole esteitä, joihin voi loukata itsensä (osa 1 kohta 4.2.8.4)						
Odottamattomat esteet: Välineen sisällä, päällä tai ympärillä ei ole esteitä, joita käyttäjä ei osaa odottaa ja joihin osuminen aiheuttaa loukkaantumisen (osa 1 kohta 4.2.8.5 ja kuva 18)						
4. Vapaa putoamiskorkeus (osa 1 kohta 4.2.8.4)						
Vapaa putoamiskorkeus on alle 3 m (osa 1 kohta 4.2.8.4 ja kuva 17) (ks. eri välineiden lisäturvallisuusvaatimukset)						
5. Kiinnijuuttuminen (osa 1, kohta 4.2)						
Rajatuissa aukoissa ei ole kohtia, jotka kappenevat alaspäin alle 60° kulmassa						
Pää ja kaula (osa 1 kohta 4.2.7.2)						
Pään ja kaulan kiinnijuuttuminen on estetty (mentiin pää tai jalat edellä)						
Yli 60 cm korkeudella maasta tai seisomispinnaasta oleva, joka puolelta rajattu aukko, johon on helppo päästä: - jos pieni testikappale mahtuu aukkoon, mahtuu myös suuri testikappale (osa 1 liite D.2.1 ja taulukko D.1)						

Tarkastettava kohde	Välineen numero					Kommentit (yksilöi kommentti välineen numerolla)
	Kunnossa = + Ei kunnossa = - Ei sovellettavissa = E Ei tarkastettu = 0					
Väline	1	2	3	4	5	
Yli 60 cm korkeudella maasta oleva osittain rajattu aukko tai V-muotoinen aukko: - tarkastus osan 1 liitteen D.2.2 mukaan						
Jäykästä materiaalista tehty pyöreän aukon halkaisija on alle 130 mm tai yli 230 mm						
Taipuisista materiaaleista tehdyt osat (esim. köydet) eivät limittäin muodosta joka puolelta rajattuja aukkoja						
Vaatteet (osa 1 kohta 4.2.7.3)						
Vaatteet ja niiden osat eivät juutu kiinni: - aukot ja V-muotoiset aukot käyttäjän ollessa liikkeessä tai juuri ennen liikkeeseen joutumista (HUOM: Vain liukumäet ja palomiehentangot ja katot tarkastetaan osan 1 liitteen D.3 mukaan) - ulkonevat osat - pyörivät ja akselinsa ympäri pyörivät osat - poikkileikkaukseltaan pyöreistä elementeistä valmistetut rakenteet putoamisvaara-alueella						
Koko keho (osa 1 kohta 4.2.7.4)						
Keho ei juutu kiinni: - tunnelit (osa 1 taulukko 1) - maavara riittävä liikkuvien tai riippuvien osien alla (vähintään 40 cm) (ks. erityisvaatimukset keinoille, keinumisvälineille ja karuselleille)						
Jalat ja kädet (osa 1 kohta 4.2.7.5)						
Jalat ja kädet eivät juutu kiinni: - joka puolelta rajatut, jäykät aukot pinnoilla, joissa voi juosta tai kiipeillä - ulkonevat käden- tai jalansijat pinnoilla, joissa voi juosta tai kiipeillä						
Pinnoissa, joiden kaltevuus alle 45°, ei ole yli 30 mm rakoja tai aukkoja (osa 1 kuva 11) HUOM. Ei koske riippusiltoja						
Juoksemiseen tai kävelemiseen tarkoitetuilla pinnoilla ei ole rakoja tai aukkoja, joihin jalkaterä tai koko jalka voi juuttua						

Tarkastettava kohde	Välineen numero					Kommentit (yksilöi kommentti välineen numerolla)
	Kunnossa = + Ei kunnossa = - Ei sovellettavissa = E Ei tarkastettu = 0					
Väline	1	2	3	4	5	
Sormet (osa 1 kohta 4.2.7.6)						
Sormet eivät juutu kiinni: - päästä avoimet putket - aukot vapaassa tilassa, jossa käyttäjä on liikkeessä (esim. liukuu, keino, putoaa) alle 8 mm tai yli 25 mm (osa 1 liite D.4) - aukko on yli 1,2 m korkeudella: koko alle 8 mm tai yli 25 mm (osa 1 liite D.4) - käytön aikana muuttuvien rakojen minimikoko vähintään 12 mm missä asennossa tahansa						
6. Putoamisen estäminen (osa 1 kohta 4.2.4 ja kuva 8)						
Umpikaiteet (osa 1 kohdat 4.2.4.4 ja 3.24)						
Korkeus vähintään 70 cm korokkeen, portaiden tai rampin pinnasta						
Ei vaakasuoria tai lähes vaakasuoria poikkipuita, joita voi käyttää kiipeämiseen						
Ei kohokuvioita tai koristeita, joita voi käyttää kiipeämiseen						
Yläreunan muoto ei houkuttele seisomaan tai istumaan sen päällä						
Jos pikkulapset (alle 3-v) pääsevät: - välineessä on umpikaiteet, jos seisomispinta on yli 60 cm korkeudella						
Jos vain yli 3-vuotiaat pääsevät: - välineessä on umpikaiteet, jos seisomispinta on yli 2 m korkeudella						
Kaiteet (osa 1 kohdat 4.2.4.3 ja 3.23)						
Korkeus 60 – 85 cm korokkeen, portaiden tai rampin pinnasta						
Jos vain yli 3-vuotiaat pääsevät: - välineessä on kaiteet, jos seisomispinta on 1-2 m korkeudella						
Tukitanko (osa 1 kohdat 4.2.4.2 ja 3.22)						
Korkeus on 60 – 85 cm seisomispinnasta (osa 1 kuva 9)						
7. Välineeseen pääsy						
Tikapuut (osa 1, kohta 4.2.9.1)						
Puolien/askelmien välinen etäisyys > 23 cm pään kiinnijuttumisen välttämiseksi (osa 1 kohta 4.2.7.2)						
Puolat/askelmat ovat tasavälein						
Puolat/askelmat eivät pyöri						
Puolat/askelmat ovat vaakatasossa						
Tikapuiden puolien/askelmien takana on vähintään 9 cm esteetöntä tilaa						

Tarkastettava kohde	Välineen numero					Kommentit (yksilöi kommentti välineen numerolla)
	Kunnossa = + Ei kunnossa = - Ei sovellettavissa = E Ei tarkastettu = 0					
Väline	1	2	3	4	5	
Puolat ja/tai pystypuut täyttävät tartuntaotevaatimukset (poikkileikkaus enintään 60 mm) tai niissä on puristus-otevaatimukset (poikkileikkaus 16-45 mm) täyttävät tukitangot (korkeus 60-85 cm)						
Yli 3-vuotiaille tarkoitetun tikapuun alin puola/askelma on vähintään 40 cm korkeudella (estää pikkulapsia itse kiipeämästä välineeseen, osa 1 kohta 3.26)						
Portaat (osa 1 kohta 4.2.9.2)						
Portaiden kallistuskulma on vakio						
Portaissa on vähintään kolme askelmaa						
Aukkoihin ei kiinnijuuttumisvaaraa (osa 1 kohta 4.2.7) TARKASTUS KOHDAN 5 MUKAAN						
Askelmat ovat tasavälein						
Askelmat ovat vaakasuorassa						
Askelmat ovat muodoltaan samanlaisia						
Askelman syvyys on vähintään 14 cm						
Askelman etureuna on kohtisuorassa linjassa alapuolella olevan askelman takareunan kanssa						
Jos portaiden kokonaiskorkeus on yli 2 m maan pinnasta, - ne on varustettu välitasanteella (yhtä leveä kuin portaat ja pituus 1 m) - portaat muuttavat suuntaa vähintään 90° tai siirtyvät sivulle ainakin portaiden leveyden verran						
Portaat on varustettu tukitangolla (korkeus 60-85 cm), jos portaat nousevat yli 1m korkeuteen maasta ja kallistus on yli 45°						
Alle 3-vuotiaille tarkoitetuissa välineissä tukitangot/kaiteet alkavat alimmalta portaalta						
Yli 3-vuotiaille tarkoitettujen portaiden alin askelma on vähintään 40 cm korkeudella (osa 1 kohta 3.26) (estää pikkulapsia itse kiipeämästä välineeseen, osa 1 kohta 3.26)						
Rampit (osa 1 kohta 4.2.9.3)						
Rampilla on vakiokaltevuus						
Ramppi on poikittaissuunnassa vaakasuorassa						
Rampissa on huomioitu jalkojen pitävyys liukastumisriskin vähentämiseksi						

Tarkastettava kohde	Välineen numero					Kommentit (yksilöi kommentti välineen numerolla)
	Kunnossa = + Ei kunnossa = - Ei sovellettavissa = E Ei tarkastettu = 0					
Väline	1	2	3	4	5	
Rampin tukitangot, kaiteet tai umpikaiteet alkavat alimmasta kohdasta, jos niitä on						
Alle 3-vuotiaille tarkoitettujen rampien on varustettava umpikaiteella, jos putoamiskorkeus on yli 60 cm						
Köydet (osa 1 kohta 4.2.12)						
Tekstiiliköysien pinta on pehmeää, luistamatonta materiaalia (osa 1 kohta 4.2.12.5)						
Päällystetystä vaijerista valmistetuissa köysissä jokainen säie on päällystetty synteettisestä tai luonnonkuidusta valmistetulla langalla (osa 1 kohta 4.1.12.4)						
Keinumisköydet (kiinni toisesta päästä) (osa 1 kohta 4.2.12.1)						
Köyden pituus alle 2 m: - köyden ja kiinteän rakenteen väli on vähintään 60 cm - köyden ja toisen keinuvan välineen väli on vähintään 90 cm						
Köyden pituus 2 – 4 m: - köyden ja muiden osien väli vähintään 1 m						
Köyden paksuus on 25 – 45 mm						
Keinumisköysi ei ole samassa rungossa keinun kanssa						
Kiipeilyköydet (kiinni molemmista päistä) (osa 1 kohta 4.2.12.2)						
Köysi on kiinnitetty molemmista päistä ja heilahduslaajuus on alle 20 % kiinnityskohtien välisestä etäisyydestä (kuristumisvaaran välttämiseksi)						
Köyden halkaisija on 18 – 45 mm (tämä ei koske kiipeilyverkkoja)						
Riippusillat						
Riippusiltojen joustavien osien ja jäykkien sivuosien välisten aukkojen halkaisija vähintään 23 cm						
Riippusiltojen pinnoissa aukkojen koko voi olla yli 30 mm (osa 1 kohta 4.2.7.5 ja kuva 11) (käyttötilanteessa riippusillan muoto muuttuu, jolloin aukkojen koot muuttuvat)						
Palomiehentangot						
Vaatteet eivät juutu kiinni. Testaus osan 1 liitteen D.3 mukaan						
Pää ja kaula eivät juutu kiinni - koko vähintään 23 cm mihin suuntaan tahansa (osa 1 liite D.2)						

Jari Romppainen
89400 HYRYNSALMI
(0400) xxxxxxxx

ILMOITUS

30.5.2002

Vastaanottaja

LÄHILIIKUNTAPAIKKAVERKOSTON KEHITTÄMINEN

Olen kiinteistötaloudenopiskelija Kajaanin ammattikorkeakoulusta.
Opinnäytetyöni aiheena on suunnitella ja kehittää eri väestöryhmiä palveleva lähiliikuntapaikkaverkosto Hyrynsalmen keskustaajamaan.

Lähiliikuntapaikka

” Lähiliikuntapaikat ovat lasten ja nuorten liikuntaan sekä yleiseen kunto- ja terveysliikuntaan tarkoitettuja liikuntapaikkoja tai –alueita, jotka sijaitsevat asuinalueilla tai niiden välittömässä läheisyydessä.”

Osallistuva suunnittelu

Teillä on mahdollisuus olla mukana asuinympäristönne suunnittelussa.
Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pohditte ja ideoitte erilaisia liikunnanharrastus mahdollisuuksia, joita toivoisitte lähiympäristössänne olevan. Tämän ohella kysymykseen tulevat myös leikkipaikat sekä muut virkistyskäyttöä palvelevat paikat. Edellisten lisäksi voi esittää näkemyksiä ja toiveita erilaisista kulkuväylistä sekä polkureiteistä, joiden tarkoitus on liittää taajaman eri puolilla sijaitsevat lähiliikuntapaikat yhtenäiseksi verkostoksi. Ideanne voitte esittää vapaamuotoisina teksteinä ja luonnospiirroksina. Sijaintipaikkaa koskevat ideat voi merkitä liitteenä olevaan taajama–alueen karttaan.

Ideoiden käsittely

Kaikki palautettu ideointiaineisto käsitellään. Lopulliseen suunnitteluun valitaan mukaan toteuttamiskelpoisia ideoita. Mikäli ideoita on runsaasti, kaikkia ei todennäköisesti voida valita.

Ideoiden lähettäminen

Lähetäkää ideanne 30. 6. 2002 mennessä yllä olevaan osoitteeseen.

Terveisin

Jari Romppainen

Tavallisin harrastuspaikka? _____

Harrastuspaikan etäisyys kotoa: _____ m / km

Onko etäisyys mielestänne sopiva? () kyllä () ei

Jos vastasitte ei, niin mikä olisi mielestänne sopivaetäisyys ? _____ m / km

3.c. Laji. _____

Lajin harrastajien lukumäärä ruokakunnan

sisällä ikäryhmittäin	0-5 v.	6-10 v.	11-17 v.	18-30 v.	31- 60 v.	yli 60 v.	Erityisryhmät
	()	()	()	()	()	()	()

Harrastuskertojen yhteismäärä kunkin ikäryhmänosalta

kertaa/ viikko:

Kesällä	()	()	()	()	()	()	()
---------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Talvella	()	()	()	()	()	()	()
----------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Tavallisin harrastuspaikka? _____

Harrastuspaikan etäisyys kotoa: _____ m / km

Onko etäisyys mielestänne sopiva? () kyllä () ei

Jos vastasitte ei, niin mikä olisi mielestänne sopivaetäisyys ? _____ m / km

3.d. Laji. _____

Lajin harrastajien lukumäärä ruokakunnan

sisällä ikäryhmittäin	0-5 v.	6-10 v.	11-17 v.	18-30 v.	31- 60 v.	yli 60 v.	Erityisryhmät
	()	()	()	()	()	()	()

Harrastuskertojen yhteismäärä kunkin ikäryhmän osalta

kertaa/ viikko:

Kesällä	()	()	()	()	()	()	()
---------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Talvella	()	()	()	()	()	()	()
----------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Tavallisin harrastuspaikka? _____

Harrastuspaikan etäisyys kotoa: _____ m / km

Onko etäisyys mielestänne sopiva? () kyllä () ei

Jos vastasitte ei, niin mikä olisi mielestänne sopivaetäisyys ? _____ m / km

3.e. Laji. _____

Lajin harrastajien lukumäärä ruokakunnan

sisällä ikäryhmittäin	0-5 v.	6-10 v.	11-17 v.	18-30 v.	31- 60 v.	yli 60 v.	Erityisryhmät
	()	()	()	()	()	()	()

Harrastuskertojen yhteismäärä kunkin ikäryhmän osalta

kertaa/ viikko:

Kesällä	()	()	()	()	()	()	()
---------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Talvella	()	()	()	()	()	()	()
----------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Tavallisin harrastuspaikka? _____

Harrastuspaikan etäisyys kotoa: _____ m / km

Onko etäisyys mielestänne sopiva? () kyllä () ei

Jos vastasitte ei, niin mikä olisi mielestänne sopivaetäisyys ? _____ m / km

Harrastuskertojen yhteismäärä kunkin ikäryhmänosalta

kertaa/ viikko:

Kesällä () () () () () () ()
 Talvella () () () () () () ()

Tavallisin harrastuspaikka? _____

Harrastuspaikan etäisyys kotoa: _____ m / km

Onko etäisyys mielestänne sopiva? () kyllä () ei

Jos vastasitte ei, niin mikä olisi mielestänne sopivaetäisyys ? _____ m / km

4 . Minkälaiset ovat mielestänne asuinympäristönne liikuntaolosuhteet eri ikäryhmien osalta?

	0-5 v.	6-10 v.	11-17 v.	18-30 v.	31- 60 v.	yli 60 v.	
	Erityisryhmät						
Hyvät	()	()	()	()	()	()	()
Melko hyvät	()	()	()	()	()	()	()
Kohtalaiset	()	()	()	()	()	()	()
Melko huonot	()	()	()	()	()	()	()
Huonot	()	()	()	()	()	()	()

5. Mitä puutteita tai epäkohtia esiintyy asuinympäristönne liikunnanharrastamisolosuhteissa ?

6. mitä hyviä puolia esiintyy asuinympäristönne liikunnanharrastamisolosuhteissa ?

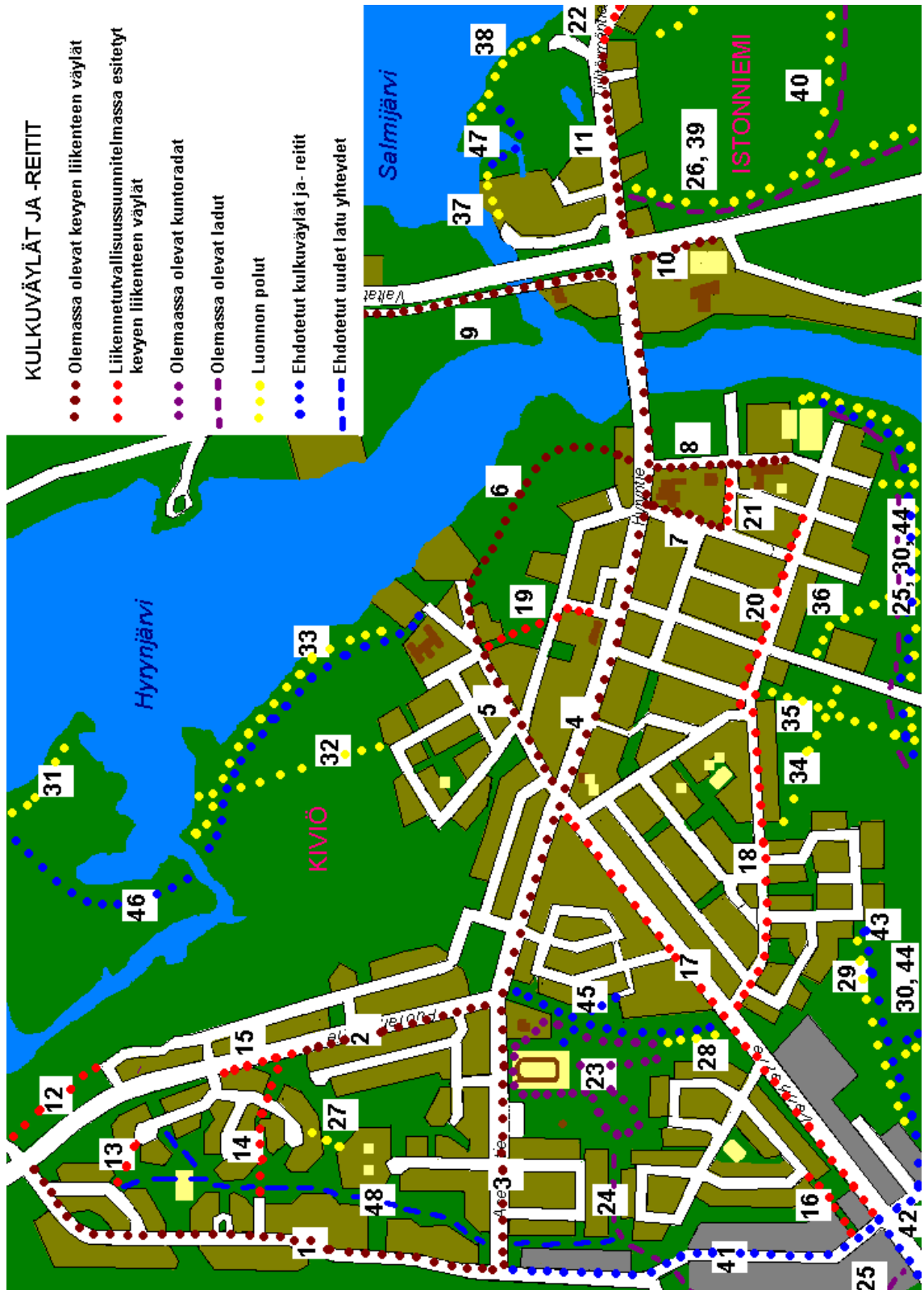
7. Ehdotuksia asuinympäristönne liikuntaolosuhteiden kohentamiseksi.

KIITOKSIA VASTAAMISESTA !

ERI LAJIEN HARRASTAMINEN VASTAAJIEN
KESKUUDESSA

Laji	Harrastajia vastanneista	Harrastuskerrat keskimäärin / vk.	Harrastuskerrat yhteensä / vk.
Aerobic	1	1	1
Beach volley	1	3	3
Han Moo Do	1	3	3
Hiihto	32	2,0	63,5
Hyötyliikunta	5	3,2	16
Jalkapallo	5	1,8	9
Juoksu	4	2,6	10,5
Jääkiekko	4	2,5	10
Kaukalopallo	1	2	2
Koiraharrastus	1	2	2
Kävely	21	1,9	40,8
Laskettelu	1	3	3
Lenkkeily	5	2,8	14
Lentopallo	6	1,5	9
Luistelu	17	1,6	28
Lumilautailu	1	1	1
Moottorikelkkailu	1	2,5	2,5
Pesäpallo	2	1	2
Pihaleikit	7	1,9	13
Potkukelkkailu	2	1	2
Pyöräily	9	3,8	34
Pöytätennis	2	1	2
Qi Gong	1	1	1
Ratsastus	3	1,2	3,5
Rullaluistelu	1	2	2
Sauvakävely	9	2,3	21
Soutu	2	0,5	1
Sähly	19	1,2	22,5
Tanssi	1	1	1
Tennis	1	2	2
Uinti	15	2,4	36
Ulkoilu + koira	1	14	14
Voimailu	5	1,7	8,5
Voimistelu / Jumppa	15	1,4	21
Yleisurheilu	1	1	1

KULKUVÄYLÄT

Kartta Hyrynsalmen kirkonkylällä olemassa olevista, suunnitelmassa olevista sekä ehdotetuista lähiliikuntaan soveltuvista kulkuväylistä.

KARTAN NUMEROINNIN SELITYKSET

OLEMASSA OLEVAT KEVYEN LIIKENTEEN VÄYLÄT

1. Hyttiväylän kevyen liikenteen väylä
2. Puolangantien kevyen liikenteen väylä
3. Asemantien kevyen liikenteen väylä
4. Hyryntien kevyen liikenteen väylä
5. Kiviöntien jalan kulkutie
6. Saukkoniemen kevyen liikenteen raitti
7. Laskutien jalan kulkutie
8. Nivantien jalan kulkutie
9. Kirkon suuntaan menevä kevyen liikenteen väylä
10. Koskitielle menevä kevyen liikenteen väylä
11. Tiilitörmäntien kevyen liikenteen väylä

LIIKENNETURVALLISUUSSUUNNITELMASSA ESITETYT KEVYEN LIIKENTEEN VÄYLÄT

12. Helmirannan ja hallantien yhdistävä kevyen liikenteen väylä
13. Polttajanpolun ja Hiilimiilun yhdistävä kevyen liikenteen väylä
14. Puolangantien ja pajakaarten yhdistävä kevyen liikenteen väylä
15. Puolangantiellä olevan kevyen liikenteen väylän jatkaminen
16. Kelotien ja Teollisuustien yhdistävä kevyen liikenteen väylä
17. Vanhantien kevyen liikenteen väylä
18. Poromiehentien kevyen liikenteen väylä
19. Kiviöntien ja Paroonintien yhdistävä kevyen liikenteen väylä
20. Lohitien kevyen liikenteen väylä
21. Nivantien ja laskutien yhdistävä kevyen liikenteen väylä
22. Tiilitörmäntien kevyen liikenteen väylän jatkaminen

OLEMASSA OLEVAT KUNTORADAT

23. Iskun kuntorata

OLEMASSA OLEVAT LADUT

24. Ukkohallan latu
25. Nivan yhdyslatu
26. Iston latu

LUONNON POLUT

27. Haapotien ja Lotnikan jotoksen välinen oikopolku
28. Vanhaltatieltä Iskun kuntoradalle menevä oikopolku
29. Näätätien ja Teollisuustien yhdistävä polku
30. Lietejoen rantapolku
31. Pikku Vonkan polut
32. Metsäherrantieltä Tuomijoelle menevä polku
33. Kiviöntieltä Tuomijoelle menevä polku
34. Poromiehentieltä Virrantielle menevä polku
35. Poromiehentieltä Lietejoenrantapolulle menevä polku
36. Virrantieltä Nivan rantaan menevä polku
37. Hietaniemessä oleva rantapolku
38. Ahonrannassa oleva polku
39. Iston pitkän päälle nouseva polku
40. Tiilitörmään menevä polku

EHDOTETUT KULKUVÄYLÄT

41. Kevyen liikenteen väylä Teollisuustielle
42. Vanhan tien kevyen liikenteen väylän jatkaminen Oravivaaran suuntaan
43. Teollisuustien ja Näätätien välisen polun muuttaminen kevyen liikenteen raitiksi
44. Lietejoen rantapolun kehittämien mm. liikkumisesteisille sopivaksi
45. Poromiehentieltä kevyen liikenteen väylä Iskun lähistöle
46. Saukkoniemen ja Vonkan yhdistävä kevyen liikenteen raitti
47. Hietaniemen ja Ahonrannan yhdistävä kevyen liikenteen väylä

EHDOTETUT UUDET LATUYHTEYDET

48. Latu joka yhdistää Hyttiväylän alueen Iskun ja Ukkohallan latuihin.

ALUEILTA OLEVAT ETÄISYYDET ALUEIDEN
ULKOPUOLISIIN KOHTEISIIN

HYTTIVÄYLÄN ALUE

Kohde	Alueelta oleva lyhin etäisyys kohteeseen	Alueelta oleva pisin etäisyys kohteeseen
<i>Ulkokentät</i>		
Iskun urheilukenttä	500 m	1500 m
Nivan pallokenttä ja jäähiekkokaukalo	2000 m	3000 m
Iston kenttä	2500 m	3500 m
Hyttiväylän kenttä	50 m	500 m
<i>Kuntoradat ja ladut</i>		
Iskun kuntorata ja latu	500 m	1500 m
Multitörmän kuntorata ja latu	2000 m	3000 m
<i>Sisäliikuntatilat</i>		
Iston liikuntahalli	2500 m	3500 m
Nivan liikuntasali	2000 m	3000 m
Iskun sali	500 m	1500 m
<i>Virkistysalueet</i>		
Saukkoniemen puisto	1300 m	2300 m
Saukkoniemen venesatama ja uimaranta	1800 m	2800 m
Vonkan uimaranta	1000 m	1700 m
Ahonrannan uimaranta	3000 m	4000 m

ISKUN ALUE

Kohde	Alueelta oleva lyhin etäisyys kohteeseen	Alueelta oleva pisin etäisyys kohteeseen
-------	---	---

Ulkokentät

Iskun urheilukenttä	50 m	500 m
Nivan pallokenttä ja jäähiekkokaukalo	1200 m	2200 m
Iston kenttä	1500 m	2500 m
Hyttiväylän kenttä	500 m	1500 m

Kuntoradat ja ladut

Iskun kuntorata ja latu	50 m	500 m
Multitörmän kuntorata ja latu	1500 m	2000 m

Sisäliikuntatilat

Iston liikuntahalli	1500 m	2500 m
Nivan liikuntasali	1200 m	2200 m
Iskun sali	50 m	500 m

Virkistysalueet

Saukkoniemen puisto	600 m	1600 m
Saukkoniemen venesatama ja uimaranta	1000 m	2000 m
Vonkan uimaranta	1700 m	2700 m
Ahonrannan uimaranta	2000 m	3000 m

MUISTOTIEN ALUE

Kohde	Alueelta oleva lyhin etäisyys kohteeseen	Alueelta oleva pisin etäisyys kohteeseen
-------	--	--

Ulkokentät

Iskun urheilukenttä	700 m	1500 m
Nivan pallokenttä ja jääkiekkokaukalo	1200 m	1900 m
Iston kenttä	2000 m	2700 m
Hyttiväylän kenttä	1200 m	1600 m

Kuntoradat ja ladut

Iskun kuntorata ja latu	50 m	700 m
Multitörmän kuntorata ja latu	1000 m	1700 m

Sisäliikuntatilat

Iston liikuntahalli	2000 m	2700 m
Nivan liikuntasali	1200 m	1900 m
Iskun sali	700 m	1500 m

Virkistysalueet

Saukkoniemen puisto	1100 m	1800 m
Saukkoniemen venesatama ja uimaranta	1500 m	2200 m
Vonkan uimaranta	2700 m	3100 m
Ahonrannan uimaranta	2000 m	2700 m

AHMAHAKAN ALUE

Kohde	Alueelta oleva lyhin etäisyys kohteeseen	Alueelta oleva pisin etäisyys kohteeseen
<i>Ulkokentät</i>		
Iskun urheilukenttä	500 m	1500 m
Nivan pallokenttä ja jäähiekkokaukalo	300 m	1300 m
Iston kenttä	1000 m	2000 m
Hyttiväylän kenttä	1300 m	2300 m
<i>Kuntoradat ja ladut</i>		
Iskun kuntorata ja latu	250 m	1250 m
Multitörmän kuntorata ja latu	1500 m	2500 m
<i>Sisäliikuntatilat</i>		
Iston liikuntahalli	1000 m	2000 m
Nivan liikuntasali	300 m	1300 m
Iskun sali	500 m	1300 m
<i>Virkistysalueet</i>		
Saukkoniemen puisto	500 m	1600 m
Saukkoniemen venesatama ja uimaranta	600 m	1600 m
Vonkan uimaranta	2800 m	3800 m
Ahonrannan uimaranta	1500 m	2500 m

KIVIÖN ALUE

Kohde	Alueelta oleva lyhin etäisyys kohteeseen	Alueelta oleva pisin etäisyys kohteeseen
<i>Ulkokentät</i>		
Iskun urheilukenttä	400 m	1200 m
Nivan pallokenttä ja jäähiekkokaukalo	700 m	1400 m
Iston kenttä	1000 m	1700 m
Hyttiväylän kenttä	900 m	1800 m
<i>Kuntoradat ja ladut</i>		
Iskun kuntorata ja latu	400 m	1200 m
Multitörmän kuntorata ja latu	2000 m	2600 m
<i>Sisäliikuntatilat</i>		
Iston liikuntahalli	1000 m	1700 m
Nivan liikuntasali	700 m	1400 m
Iskun sali	400 m	1200 m
<i>Virkistysalueet</i>		
Saukkoniemen puisto	100 m	800 m
Saukkoniemen venesatama ja uimaranta	500 m	1200 m
Vonkan uimaranta	2300 m	3200 m
Ahonrannan uimaranta	1500 m	2200 m

NIVAN ALUE

Kohde	Alueelta oleva lyhin etäisyys kohteeseen	Alueelta oleva pisin etäisyys kohteeseen
<i>Ulkokentät</i>		
Iskun urheilukenttä	1200 m	1900 m
Nivan pallokenttä ja jäähiekkokaukalo	50 m	500 m
Iston kenttä	700 m	1400 m
Hyttiväylän kenttä	1900 m	2600 m
<i>Kuntoradat ja ladut</i>		
Iskun kuntorata ja latu	1200 m	1900 m
Multitörmän kuntorata ja latu	2300 m	300 m
<i>Sisäliikuntatilat</i>		
Iston liikuntahalli	700 m	1400 m
Nivan liikuntasali	50 m	500 m
Iskun sali	1200 m	1900 m
<i>Virkistysalueet</i>		
Saukkoniemen puisto	100 m	900 m
Saukkoniemen venesatama ja uimaranta	100 m	900 m
Vonkan uimaranta	3300 m	4000 m
Ahonrannan uimaranta	1200 m	1900 m

ISTON ALUE

Kohde	Alueelta oleva lyhin etäisyys kohteeseen	Alueelta oleva pisin etäisyys kohteeseen
-------	---	---

Ulkokentät

Iskun urheilukenttä	1800 m	2500 m
Nivan pallokenttä ja jäähiekkokaukalo	1000 m	1700 m
Iston kenttä	100 m	500 m
Hyttiväylän kenttä	2700 m	3400 m

Kuntoradat ja ladut

Iskun kuntorata ja latu	1800 m	2500 m
Multitörmän kuntorata ja latu	3300 m	4400 m

Sisäliikuntatilat

Iston liikuntahalli	100 m	500 m
Nivan liikuntasali	1000 m	1700 m
Iskun sali	1800 m	2500 m

Virkistysalueet

Saukkoniemen puisto	600 m	1300 m
Saukkoniemen venesatama ja uimaranta	600 m	1300 m
Vonkan uimaranta	3900 m	4600 m
Ahonrannan uimaranta	150 m	1300 m
Hietaniemi	100 m	1000 m

RAKENNUSTAPASELOSTUS NIVAN
LÄHILIIKUNTAPAikka

RAKENNUSASELOSTUS NIVAN KOULUN LEIKKI - JA LÄHILIIKUNTAPAIKKOILLE 1 – 4

RAKENNUSALUE

Suunniteltu rakennusalue käsittää Nivan koulun piha-alueen sekä läheisen pelikenttäalueen, jossa ennestään sijaitsevat jääkiekkokaukalo ja jalkapallokenttä. Alue sijaitsee männikköisessä kangasmaastossa, jonka maaineslajitteena on hiekka (routimaton). Alueella on laadittu asemakaava, eikä se sisällä suojelukohteita. Rakennusalue sijaitsee korttelissa numero 76. Koulun pihan ja urheilukentän erottaa nykyisin toisistaan niiden välistä kulkeva pihakatu. Nivantiellä sijaitsevan pihakadun, liikunta- ja leikkipaikan sisälle jäävä osuus katkaistaan ajoneuvoliikenteeltä alueen henkilöturvallisuuden parantamiseksi.

TYÖNSUORITUS

Työ pyritään suorittamaan siten että alueen ympäristö- ja maisema-arvoja ei turmella, eli vältetään tarpeettomia puiden kaatamisia sekä raskaita maisemaa rikkovia maansiirtotöitä. Rakentaminen on pääosin miestyötä, suuremmat maansiirto- ja kaivutyöt suoritetaan koneella. Ottaen huomioon alueen maaperälajitteen (hiekka), sekä sinne tehtävien rakenteiden keveyden, ei routasuojausta ja salaojitusta katsota tarpeellisiksi.

Työ suoritetaan pääosin Hyrynsalmen kunnan teknisen osaston toimesta, kunnan omajohtoisena työnä. Työnsuoritus ajankohta on koulujen kesälomakautena, joten siitä ei aiheudu haittaa normaalille koulutyölle eikä työmaa aiheuta turvallisuus riskiä koulun oppilaille. Sähkötyöt suorittaa alan yritys.

1. Leikkikenttäalue

Leikkikenttäalueen leikkitelineet toimittaa Lapset oy koottavina osina. Telineiden kokoaminen tapahtuu valmistajan toimittamien kokoamisohjeiden mukaisesti. Telineiden sijoittelussa ja kokoamisessa noudatetaan Sisäasiainministeriön leikkialueiden suunnitteluohjeita, (RT SM-20134). Perustuksia vaativien telineiden perustukset tehdään (RT 89-10640, aluevarusteiden perustamistavat) mukaisesti. Alueelle sijoitettavat Lapset oy:n välineet:

tuote	numero
- torni ja kiipeily	120115
- viidakko	138077
- twist – karuselli	112350
- jousikiikku neljälle	10256
- kameli	10412
- ankka	10441
- koira	10445

- hevonen	10443
- keinuteline	20217
- kumilautaistuin	216
- teatteri	120420
- koripallotelineet	140565
- penkki (4 kpl)	000656-1,16,17

2. Hiihtomaa-alue

Hiihtomaa-alueelle tehdään pienimuotoinen hiihtolatu. Reitti merkitään maastoon suunnitelman mukaisen kartan perusteella ennen pohjatöiden aloittamista. Latureittiä tehtäessä maastoon tehdään tarvittavin osin pohjan tasoittelua sekä raivaustöitä. Latupohjalle on tarkoitus tehdä myös pieniä kumpareita. Latupohja päällystetään kivituhkalla, joten sitä voi käyttää lumettomana aikana lenkkeilypolkuna.

Latupohjan rakennekerrokset:

- perusmaa hiekka. (maapohja luonteeltaan joustava)
- 1.krs. soramurske 0 – 25 mm, vahvuus 100 mm
- 2.krs. kivituhka 0 – 4 mm, vahvuus 50 mm

Reitin välittömässä läheisyydessä on lukuisia valaistuslähteitä, näiden vaikutus reitin valaistukseen tutkitaan ja määritellään mahdollinen lisävalaistuksen tarve. Osa luisteluradalle tulevasta valaistuksesta palvelee myös hiihtomaa-alueen valaistus tarpeita. Latupohjan rakentamisessa (joustavapintainen reitti, hyvä maapohja) ja valaistuksen mitoituksessa noudatetaan soveltuvin osin RT 97-10405 :n mukaista ohjeistusta.

3. Jääkiekkokaukalo

Jääkiekkokaukalo on olemassa oleva rakenne ja siinä on asfalttipäällyste. Kaukalon valaistusta parannetaan sijoittamalla neljään valaisinpylvääseen kuhunkin kuusi valonheitintä (yhteensä 24 kpl). Valonheittimet suunnataan siten että kaukaloon ei jää katvealueita, tämä otetaan huomioon valaisimia asennettaessa.

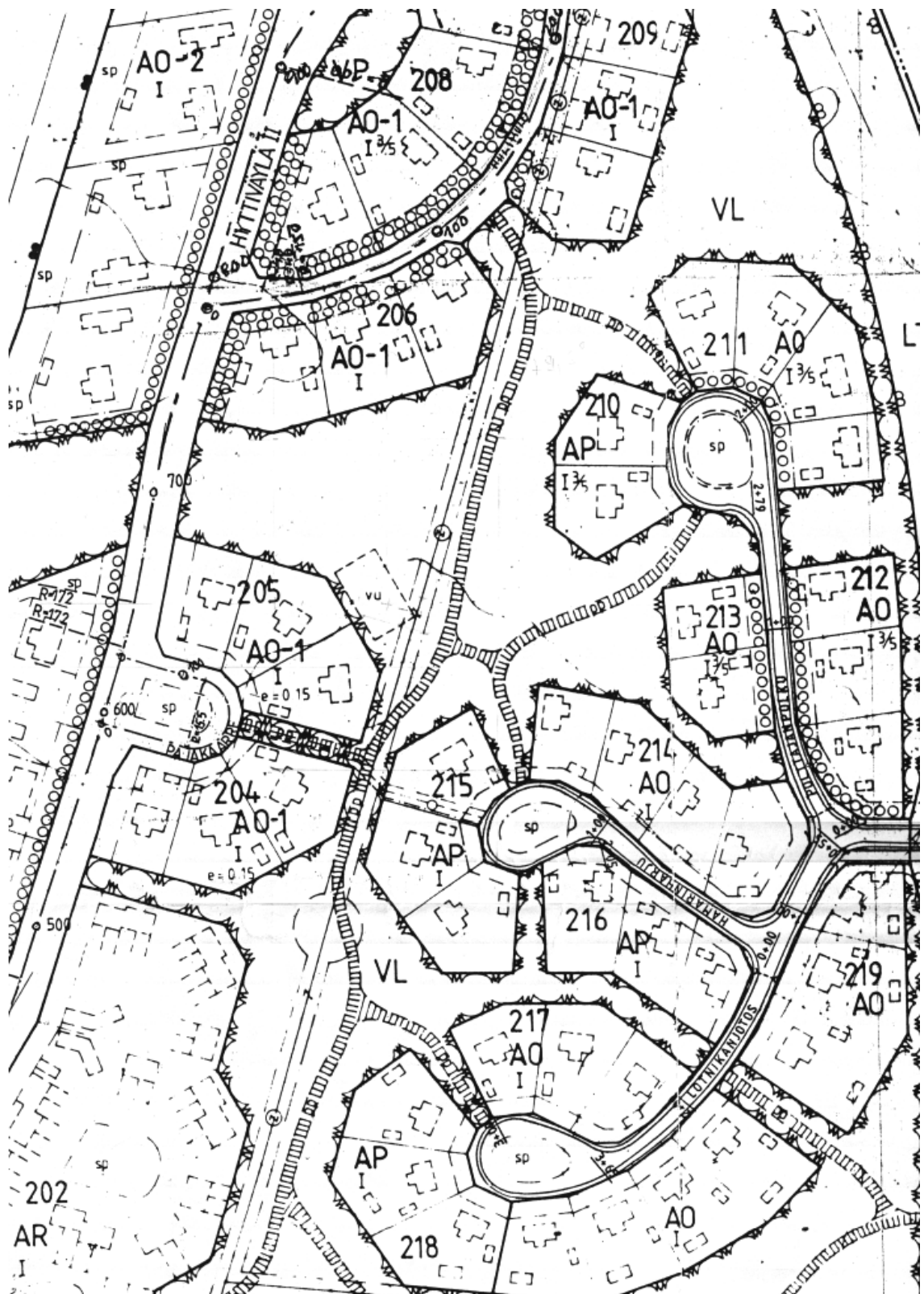
4. Luistelukenttä

Luistelukenttäalue on päällystetty kivituhkalla ja sitä on kesäisin käytetty pelikenttänä. Kentälle rakennetaan suorituspaikat pituushyppyä ja kuulantyyöntöä varten sekä sijoitetaan seuraavat Lapset oy:n telineet:

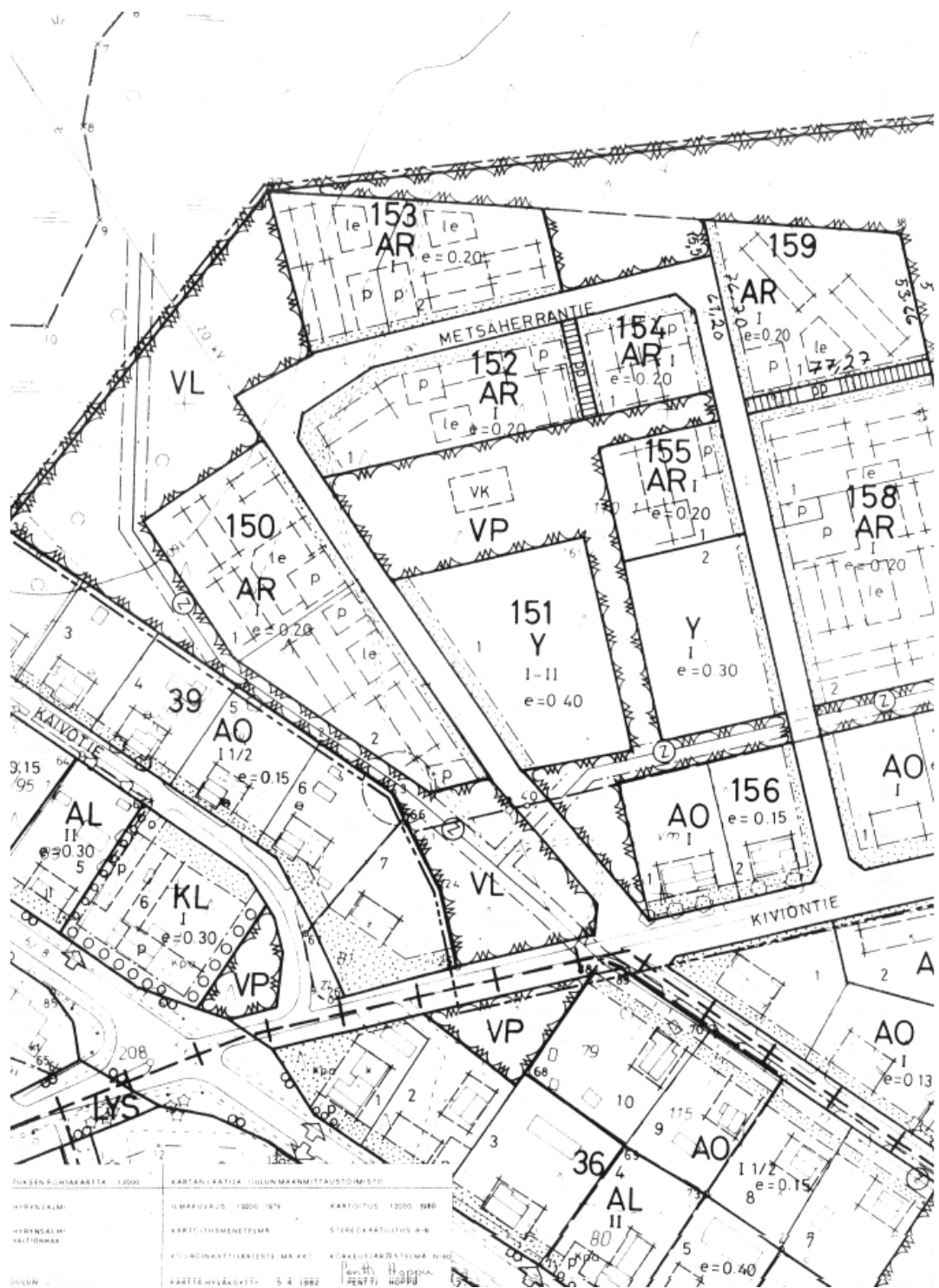
tuote	numero
- hyppyesteet	80421
- riipuntateline	80461
- leukapuomi 3:lle	80103

Kentän päällysteenä oleva kivituhkakerros tasoitetaan ja päällystemateriaalia lisätään tarvittaessa. Luistelukentän valaistusta parannetaan siirtämällä sinne jääkiekkokaukalon vanhoja valonheittämiä.

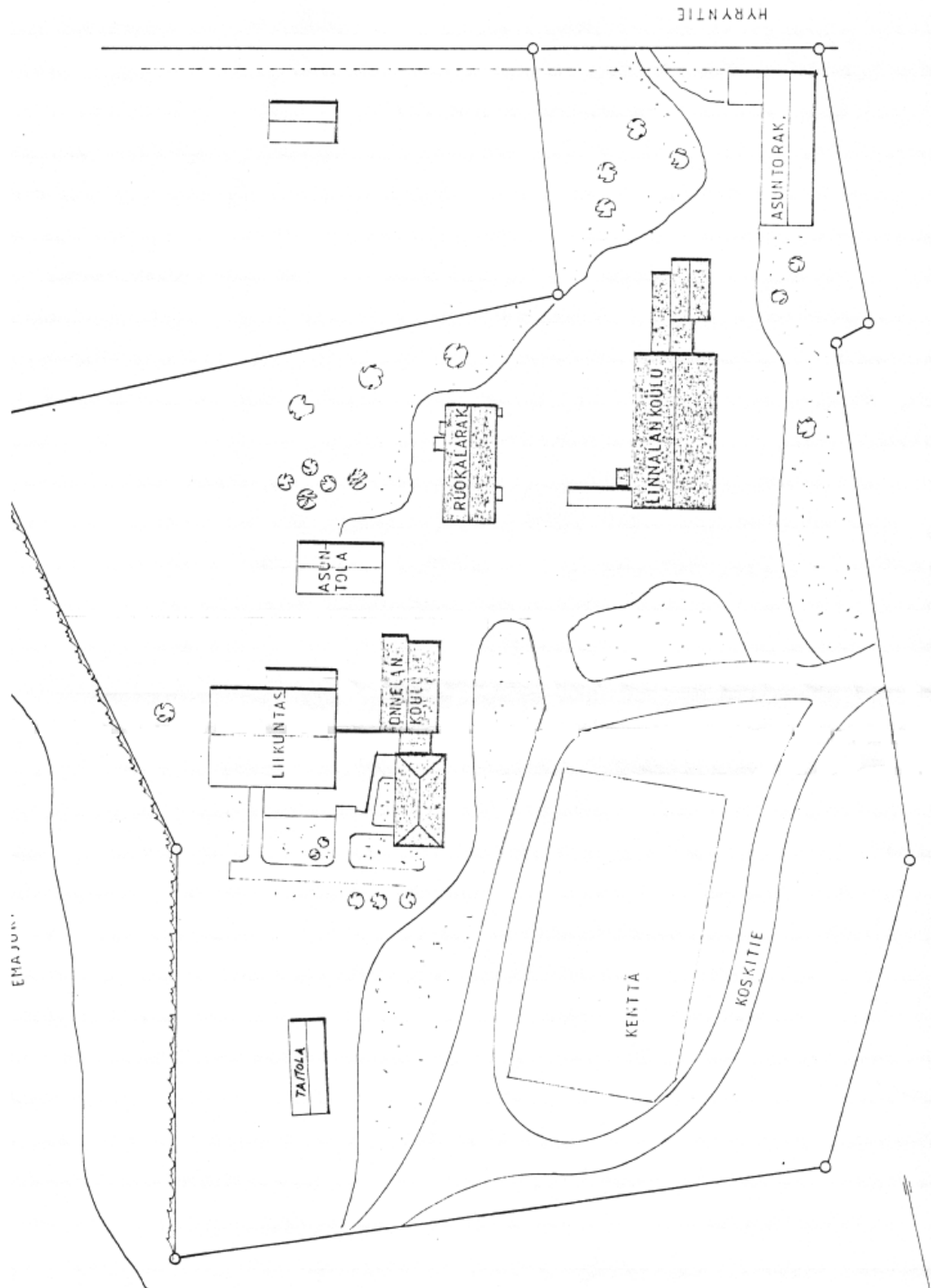
KAAVADETALJEJA JA HAVAINNEKUVIA

Kaavadetalji Hyttiväylän alueelta

Kaavadetallij Kiviöaluelta

Iston pallokentän ympäristöä havainnollistava piirros

LEIKKIKENTTIEN TARKASTUKSISSA HAVAITUT
PUUTTEET

HYTTIVÄYLÄN LEIKKIKENTTÄ

Hälytysajoneuvojen pääsy kentälle on mahdollista Pajakaarten suunnasta. Lähimmän puhelimen sijainnista kertovaa tietoa kentällä ei ole. Kulkutiet eivät leikkaa välineiden putoamisvaaraa – alueita, joten siitä ei aiheudu vaara tilanteita.

Toimintavarustuksen kunto- ja turvatarkastuksessa havaitut viat ja puutteet

Yleiset turvallisuusvaatimukset

- Kiipeilytelineen putoamisvaara-alueelta puuttuu vaimentava alusta ja alueella on suhteellisen kookkaita kiviä, joihin voi loukata itsensä.
- Kiipeilyteline jää osittain keinun putoamisvaara-alueen sisälle.
- Kiipeilytelineen aukkoihin voi juuttua kiinni pää, kaula tai sormet.
- Kiipeilyteline on tarkoitettu yli 3 – vuotiaille, mutta alimmat poikki puut ovat niin matalalla, että aivan pientenkin lasten on mahdollista kiivetä telineeseen.
- Hiekkalaatikon hiekka likaista.

Keinumisvälineet

- Keinun rakenteista työntyy esiin nauloja eikä rakenteita ja ulkonevia osia ole viimeistelty.
- Keinun toinen istuin on rikki. Lisäksi istuimet ovat puuta, joka stantardissa on luokiteltu liian kovaksi materiaaliksi.
- Keinun istuinten ja muiden rakenteiden välinen etäisyys on liian pieni.

- Keinulaudan käsikapulan kiinnitykset löytyneet.
- Keinulaudan tukipisteen liitos väljä, aiheuttaa epävakautta sivu suunnassa.
- Keinulaudan päähän on sijoitettu tarpeeton kiinnityslenkki.
- Keinulaudan rakenteet ovat viimeistelemättömät.
- Keinulaudan putoamisvaara-alueella isoja, teräväkulmaisia kiviä.
- Jalkatuet puuttuvat keinulaudasta.

Huollosta vastaa Hyrynsalmen kunnan tekniset palvelut. Huollosta vastaavan tahon yhteystietoja kentällä ei ole. Leikkikentälle ei myöskään ole laadittu huoltosuunnitelmaa.

HAAPOTIEN LEIKKIKENTÄT

Hälytysajoneuvot pääsevät leikkikentille hyvin ympärivuoden, koska kentät sijaitsevat asuntojen välittömässä läheisyydessä. Asuntojen läheisyydestä johtuen onnettomuus tilanteissa nopea avun saaminen on mahdollista. Alueella ei ole haitallisia tai vaarallisia kasveja.

Toimintavarustuksen kunto- ja turvatarkastuksessa havaitut viat ja puutteet

Yleiset turvallisuusvaatimukset

- Hiekkalaatikon laidoissa on sälöjä (kenttä 2).

Keinut

- Keinun kettinkien suojamuovit ovat osittain rikki (kenttä 1).
- Keinun kettinkien suojamuovit puuttuvat (kenttä 2).

Liukumäki

- Liukumäen porraskaiteen rakenteissa on aukkoja, jotka kapenevat alaspäin alle 60 asteen kulmassa. (Stantardeissa tällainen kapeneminen on määritelty siten että kulman ko. tapauksessa tulisi olla vähintään 60 astetta. Liukumäen osalta tarkastuksessa todettiin jonkin asteinen sormien, kaulan ja pään kiinnijuuttumismahdollisuuden olevan olemassa.
- Liukumäen askelmien taakse ei jäänyt ylimmillä askelmilla vaadittua 9 cm esteetöntä tilaa. Askelmien syvyys ei täyttänyt vaadittua 14 senttimetriä eikä ylemmän askelman etureuna ja alemman askelman takareuna olleet kohtisuorassa linjassa keskenään.
- Liukumäki on mitoitukseltaan tarkoitettu myös alle 3 – vuotiaille, mutta portaiden kaiteet ovat alimpien askelmien kohdalla aivan liian korkealla sen ikäisille.
- Liukumäen rakenteiden liitoskohtien kiinnitykset löytyneet.

Huollosta vastaa taloyhtiön kiinteistön hoitajat. Leikkikentillä ei ole laadittu huoltosuunnitelmaa.

AHMAHAKAN LEIKKIKENTÄT

Hälytysajoneuvot pääsevät molemmille leikkikentille Ahmatien suunnalta hyvin. Kenttien yleinen siisteys on hyvä ja viihtyisyys kohtalainen.

Toimintavarustuksen kunto- ja turvatarkastuksessa havaitut viat ja puutteet

Yleiset turvallisuusvaatimukset

- Kiipeilytelineiden putoamisvaara-alueet on päällystetty sepelillä ja anturat ovat näkyvissä molemmilla kentillä.

Keinut

- Keinujen kannatin ketjujen suojukset ovat rikki tai puuttuvat molemmilla kentillä.
- Kummallakaan kentällä ei ole keinujen putoamisvaara- alueella iskua vaimentavaa alustaa ja keinujen istuimet voivat lähteä käytön aikana pyörivään liikkeeseen. Kentällä 1 keinujen istuinten materiaalina on puu.

Liukumäet

- Molempien liukumäkien rakenteista työntyy esiin naulankantoja. Sepeli iskua vaimentavana alustana on liian kova. Liukumäistä puuttuu poistumisosa. Koska vapaa putoamiskorkeus on yli 1m , laitojen tulisi jatkua suoraan liukumisosan laitoina. Liukumäessä kentällä 2, kaiteen suojustus on rikki.

Karusellit

- Molempien kenttien osalla karusellien ympäriltä puuttuu iskua vaimentava alusta. Myös karusellien alla olevan maanpinnan tason tulisi olla samalla tasalla ympäröivän iskua vaimentavan alustan kanssa. Käsikahvojen poikkileikkaus on alle vaaditun 16 mm.

Huollosta vastaa kiinteistöyhtiö Ahmahakan huoltomiehet. Huollosta vastaavan tahon yhteystiedot on kentällä tiedossa. Leikkikentällä ei ole huoltosuunnitelmaa.

AHMARIVIN LEIKKIKENTTÄ

Hälytysajoneuvojen on mahdollista päästä leikkikentälle molempien teiden suunnalta. Leikkikentän siisteydessä ja viihtyisyydessä parantamisen varaa. Alueella ei ole roskakoria.

Toimintavarustuksen kunto- ja turvatarkastuksessa havaitut viat ja puutteet

Yleiset turvallisuusvaatimukset

- Kiipeilytelineen rakenteet eivät ole viimeistelyjä. Putoamisvaara alue ei täytä normien mukaisia vaatimuksia kokonsa ja iskua vaimentavan alustan osalta. Kiipeilyteline sisältää useita kiinnijuuttumisen mahdollisuuksia.

Keinut

- Keinun kannatinkettingissä tarpeettoman pitkä pultti, johon voi tarttua vaatteistaan kiinni.
- Putoamisvaara-alue on kooltaan riittämätön ja siitä puuttuu iskua vaimentava alusta.

Liukumäet

- Liukumäessä ei ole poistumisosaa ja askelmien välinen etäisyys on pienempi kuin vaaditut 23 cm.

Huollosta vastaa taloyhtiön huoltomiehet. Kentällä on tiedossa huollosta vastaava taho. Leikkikentällä ei ole huoltosuunnitelmaa.

ARKKOLAN LEIKKIKENTTÄ

Hälytysajoneuvoilla pääsee kentälle perille saakka esteettä. Kulkutiet ja välineiden putoamisvaara-alueet eivät leikkaa toisiaan missään kohdassa, joten siitä ei muodostu vaara tilanteita.

Toimintavarustuksen kunto- ja turvatarkastuksessa havaitut viat ja puutteet

Yleiset turvallisuusvaatimukset

- Maakeinu ja jousikiikku todettiin tarkastuksessa huonokuntoisuutensa vuoksi niin suureksi turvallisuusriskiksi, että ne poistetaan käytöstä.
- Hiekkalaatikon reunojen puuosat ovat osittain rikkonaisia ja niissä on irtoavia tikkuja sekä esiin työntyviä naulan kantoja.
- Leikkimökki rikottu ja huonokuntoinen. Ikkunat rikki. Toimii nuorison tupakointipaikkana.
- Palloseinän rakenteissa työntyy esiin nauvoja.
- ”Kioskin” rakenteissa tikkuja sekä maalipinta huono.

Keinut

- Rengaskeinun turvavälit istuinten alapinnan ja maanpinnan välillä, istuinten ja viereisen rakenteen välillä sekä istuinten keskinäisen etäisyyden suhteen ovat liian pieniä. Ulkonevia osia ei ole riittävästi viimeistelty.
- Keinun (tyyppi 1) osalta vaadittava turva-alue ei ole riittävä. Alueen tulisi olla vähintään 1 m keinumisvälineen ääripäästä mitattuna. Keinun istuinten materiaali puu on luokiteltu liian kovaksi materiaaliksi. Istuinten ja viereisen rakenteen välinen etäisyys on liian pieni. Istuinten stabiliteetti ei täytä normeja, vaan istuimet lähtevät helposti pyörimään. Puurakenteista irtoaa tikkuja.

Liukumäki

- Liukumäen putoamisvaara-alueelta puuttuu iskua vaimentava alusta.
- Liukumäen portaiden askelmien välinen etäisyys on alle 23 cm, joten siihen sisältyy pään kiinnijuuttumisriski. Askelman etureuna ei ole kohtisuorassa alemman askelman takareunan kanssa. Askelmien takana ei ole vaadittua, vähintään 9 cm vapaata tilaa. Lisäksi portaat nousevat yli 1 m korkeuteen maanpinnasta ja niiden kallistus on yli 45 astetta, joten ne tulisi olla varustettu tukitangolla.
- Tyyppi 1.n liukumäen poistumisosan tulisi pyöristyä maata kohti 50 mm säteellä ja taipua vähintään 100 asteen kulmassa.
- Koska liukumäen korkeus on yli 1 m , tulisi sen aloitusosan laitojen jatkoa suoraan liukumisosan laitoina.
- Liukumäen aloitus- ja liukumisosan väliin jää rakoja, joihin esimerkiksi vaatteet voivat juuttua kiinni.

Karuselli

- Karusellin puupintaisten istuinosaisten maalipinta lohkeilee.
- Karusellin rakenteissa oleviin rakoihin voi sisältyä kiinnijuuttumisriski.
- Karusellin ympäriltä puuttuu iskua vaimentava alusta.
- Karusellin kahvojen poikkileikkauksen mitat eivät vastaa normia jonka mukaan niiden tulisi olla 16-45 mm, vaan ovat tätä ohuempia.

Huollosta vastaa Hyrynsalmen kunnan tekniset palvelut. Kentälle ei ole laadittu huoltosuunnitelmaa. Kentällä ei ole huollosta vastaavan tahon yhteystietoja.

RYHMIKSEN LEIKKIKENTTÄ

Hälytysajoneuvot pääsevät tontille Ahmatien suunnalta. Toimintavarustuksen sijoittelu ei risteä haitallisesti kulkuteiden kanssa.

Toimintavarustuksen kunto- ja turvatarkastuksessa havaitut viat ja puutteet:

Yleiset turvallisuusvaatimukset

- Hiekkalaatikossa hiekan määrä vähäinen.
- Leikkimökin porrasaskelma irtonainen.

Keinut

Keinun putoamisvaara-alueella ei ole iskua vaimentavaa alustaa. Istuinmateriaali puu on liian kova. Keinun istuinten keskinäinen etäisyys sekä

etäisyys viereisiin rakenteisiin ovat liian pienet. Istuimien vakaudessa parantamisen varaa, ne voivat lähteä pyörivään liikkeeseen käytön aikana.

Huollosta vastaa Hyrynsalmen kunnan tekniset palvelut. Huollosta vastaava taho on kentällä tiedossa. Leikkikentällä ei ole huoltosuunnitelmaa.

METSÄHERRANTIE SADON LEIKKIKENTTÄ

Hälytysajoneuvojen on mahdollista päästä leikkikentälle Metsäherrantieltä.

Toimintavarustuksen kunto- ja turvatarkastuksessa havaitut viat ja puutteet

Yleiset turvallisuusvaatimukset

- Hiekkalaatikon rakenteista työntyy esiin naulan kantoja.

Keinut

- Rakenteissa on esiin työntyviä nauvoja.
- Iskua vaimentavana alustana on sepeli.
- Istuimissa pieniä vikoja, kuten halkeamia.
-

Liukumäet

- Pystytolppien päissä tarpeettomia esiin työntyviä pultteja, joihin vaatteet voivat juuttua kiinni.
- Iskua vaimentavana alustana on sepeli.

- Stantardin mukaan aloitusosan pituuden tulisi olla 35 cm, tässä on vain 12 cm.
- Laitojen reunoissa on tikkuja.

Leikkikentän huollosta vastaa taloyhtiön huoltomiehet. Kentällä ei ole huoltosuunnitelmaa.